ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Hodnocení cross-compliance v České republice

disertační práce

Autor: Ing. Magdaléna Chobotová
Školitel: Doc. Ing. Eva Rosochatecká, CSc.

Praha 2011

Obsah

OBSAH ... 2
Seznam zkratek a pojmů ... *4*
Seznam tabulek ... *5*
1. ÚVOD ... 6
2. CÍL PRÁCE ... 8
3. METODIKA PRÁCE ... 12
4. LITERÁRNÍ REŠERŠE ... 17
4.1 Reforma SZP ... *17*
4.2 Cross-compliance ... *22*
4.2.1 Prvky cross-compliance ... 27
4.2.2. Zákonné požadavky na hospodaření ... 27
Hlavní oblasti Cross-compliance ... 29
A. Oblast životního prostředí ... 29
B. Identifikace a registrace zvířat ... 32
C. Zdraví lidí, zvířat a rostlin ... 34
D. Řádné zacházení se zvířaty ... 36
4.2.3. Oblasti podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu ... 37
A. Eroze půdy ... 38
B. Organické složení půdy ... 38
C. Struktura půdy ... 39
D. Minimální míra údržby ... 39
E. Ochrana Vody ... 39
4.2.4.1. Principy ... 41
4.2.4.2. Procedura ... 41
4.2.4.3. Hodnocení ... 43
4.3 Systém kontrol cross-compliance v zemích EU ... *46*
4.3.1. Náročnost systému C-C ve vybraných státech EU ... 69
A) Veřejná správa ... 69
B) Zemědělci ... 70
4.3.2. Shrnutí ... 74
4.4 Přínosy a nevýhody kontrol cross-compliance ... *77*
4.4.1. Nevýhody cross-compliance ... 77
4.4.2. Přínosy cross-compliance ... 79
5. VÝBĚR KONTROLNÍHO VZORKU ... 82
5.1 Analýza rizik ... *87*
5.2 Implementace cross-compliance v ČR a kontrolní orgány České republiky ... *92*
5.2.1. Celkové výsledky prvního roku kontrol zákonných požadavků na hospodaření ... *108*
5.3 Kontrolní body od roku 2011 ... *112*
5.4 Předpokládané kontrolní body od roku 2013 ... *121*
6. DISKUSE ... 123
6.1 Analýza rizika v České republice (Decentralizovaná analýza rizika) ... *123*

6.2 Centrální analýza rizik *131*
6.3 Náročnost provádění kontrol cross-compliance v ČR *141*
A) Decentralizovaná analýza rizik *145*
B) Centrální analýza rizik s kontrolou dozorovými orgány *149*
C) Centrální analýza rizik s kontrolou centrálním kontrolním orgánem *162*
6.5 Závěry z diskuse *167*
7. ZÁVĚR 169
8. SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY 175
9. PŘÍLOHY 181

Seznam zkratek a pojmů

Zkratka/pojem	Význam zkratky/pojmu
C-C	Cross-compliance
ČPI	Česká plemenářská inspekce
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
DO	Dozorový orgán
GAEC	Podmínky dobrého a environmentálního stavu
IS	Informační systém
IZR	Integrovaný zemědělský registr
KVS	Krajská veterinární správa
Mze	Ministerstvo zemědělství
MZK	Mezisklad zpráv o kontrole
RA	Analýza rizik
SMR	Zákonné požadavky na hospodářství
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
ÚSKVBL	Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ZAPÚ	Zemědělská agentura a pozemkový úřad
Subjekt	Fyzická nebo právnická osoba, ekonomický subjekt, charakteristická tím, že má jednoznačné IČ, má obchodní jméno, měla by mít právní formu a DIČ, může být registrována v obchodním, živnostenském nebo jiném registru státní správy.
Hospodářství	Nižší organizační jednotka subjektu. Identifikována je dle ID subjektu a dle vlastního registračního čísla ve formátu CZ XXXXXXXX.
Žadatel	Subjekt, který požádal o dotaci.
Kontrolor DO(Inspektor)	Pracovník dozorového orgánu pověřený provádět kontroly nad subjekty a hospodářstvími v rámci působnosti nadřízeného dozorového orgánu. Výsledky kontroly eviduje do kontrolního protokolu.
Subjekt ke kontrole	Subjekt, o němž na základě výsledků analýzy rizik rozhodl dozorový orgán, že bude kontrolován. Kontrola proběhne v rámci působnosti daného dozorového orgánu.
Hospodářství ke kontrole	Hospodářství, o němž na základě výsledků analýzy rizik rozhodl dozorový orgán, že bude kontrolováno. Kontrola proběhne v rámci působnosti daného dozorového orgánu.
Žadatel ke kontrole	Žadatel o dotaci, který byl vybrán ke kontrole jako celek nebo jehož jedno z jeho hospodářství bylo vybráno ke kontrole.
Dozorový orgán	Základní rolí dozorového orgánu je kontrola a vynucování dodržování pravidel v rámci jeho působnosti. Na základě analýzy rizik vybírá ke kontrolám subjekty či hospodářství.
Analýza rizik	Proces posuzování subjektů či hospodářství dle předem daných parametrů. Výstupem analýzy rizik je seznam subjektů (hospodářství) vybraných ke kontrole.
Kontrola subjektu(hospodářství)	Proces kontroly dodržování pravidel v rámci působnosti subjektu (hospodářství). Výsledky kontroly se zaznamenávají do kontrolního protokolu.
Porušení	Stav vzniklý při nedodržení pravidel a podmínek činnosti.
Plán kontrol	Seznam subjektů (hospodářství) vybraných ke kontrole a s termínem provedení kontroly a určením, kdo má kontrolu provádět. V úrovni plánu kontrol vytvářeném dozorovým orgánem je pověřeným kontrolorem obecně KVS, v úrovni KVS pak jednotliví inspektoři na dané KVS.
Kontrolní protokol	Elektronický formulář, do kterého se zaznamenávají výsledky kontroly. Jeho vyplněním je pověřen kontrolor DO.
Kontrolní list	Kontrolní protokol v papírové podobě.
Zpráva o kontrole	Elektronický dokument s výsledky provedené kontroly generovaný z kontrolního protokolu, uzpůsobený formátu pro vyhodnocení v rámci problematiky C-C.
Koeficient rizikovosti dle SZIF	Vstupní parametr analýzy rizik, který buď přidělen přímo v rámci seznamu poskytovaném SZIFem nebo je algoritmicky spočten funkčností Meziskladu zpráv o kontrole.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	Přehled navyšování SAPS v letech 2004 – 2009 v ČR	21
Tabulka č. 2:	Příloha III nařízení Rdy č. 73/2009	40
Tabulka č.3:	Specializované kontrolní orgány v Dánsku	49
Tabulka č. 4	Kontrolní orgány cross-compliance v Lucembursku	58
Tabulka č. 5	Plnění požadavků C-C v zemních EU	71
Tabulka č. 6	Odhad nákladů na plnění požadavků C-C v zemních EU	73
Tabulka č. 7	Souhrn informací o náročnosti C-C v EU	76
Tabulka č.8	Přehled základu pro výběr kontrolního vzorku v některých státech EU	84
Tabulka č. 9	Přehled počtu kontrolních bodů ve vybraných státech EU	93
Tabulka č. 10	Rozdělení kontrolních orgánů dle částí C-C	93
Tabulka č. 11	Kontrolní orgány a požadavky v jejich kompetenci	94
Tabulka č. 12	Počet kontrolovaných subjektů ČIŽP v roce 2009	100
Tabulka č. 13	Celkové procento výběru žadatelů ke konrole	100
Tabulka č. 14	Počet kontrolovaných subjektů ČPI v roce 2009	102
Tabulka č. 15	Počet kontrolovaných subjektů SZIF v roce 2009	107
Tabulka č. 16	Celkový počet kontrol C-C za rok 2009	109
Tabulka č. 17	Kontrolované oblasti dle dozorovách orgánů	129
Tabulka č. 18:	Velikostní struktura podniků, stav 2009	135
Tabulka č. 19	Nákladové položky na kontrolu	144
Tabulka č. 20	Počet zkontrolovaných žadatelů v roce 2009	146
Tabulka č.21	Počet zkontrolovaných žadatelů na akt	147
Tabulka č. 22	Kalkulační jednice varianty A v roce 2009	147
Tabulka č. 23	Přehled vybraných žadatelů v Bavorsku dle oblasti	158
Tabulka č. 24	Kalkulační jednice varianty B pro rok 2009	160
Tabulka č. 23	Přehled kontrolovaných SMR/GAEC dle dozorových orgánů	162
Tabulka č. 25	Kalkulační jednice varianty C pro rok 2009	166

1. Úvod

Střednědobá reforma společné zemědělské politiky z roku 2003 (tzv. Mid-Term Review) zavedla mnoho změn v oblasti udělování dotací zemědělcům. Hlavním cílem střednědobé reformy bylo zajistit zemědělství větší možnost tržní orientace a především udržitelnost zemědělství do budoucna.

Jedna z nejzásadnějších změn, které tato reforma přinesla, je zavedení přímých dotací (přímých plateb) oddělených od produkce. Proto aby mohl zemědělec tyto platby získat, byla zavedena nutnost dodržování standardů z oblasti životního prostředí, hygieny potravin a krmiv, zdraví rostlin a podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu. Tento popsaný systém určité podmíněnosti plateb je nazýván cross-compliance (C-C).

Koncept C-C pochází původně z USA, kde je podobný systém podmíněnosti státních dotací pro zemědělce používán od sedmdesátých let minulého století. S rostoucími závazky evropských společenství v osmdesátých letech byly v podobném smyslu zavedeny environmentální opatření SZP závazná pro zemědělce ES. V této době se také první návrhy budoucího cross-compliance stále častěji objevovaly v debatách v Bruselu.

MacSharryho reforma společné zemědělské politiky z roku 1992 zvýšila závislost plateb na dodržování standardů, prozatím na dobrovolné bázi každého členského státu. Agenda 2000 přinesla změnu v podobě dotací. Již nebyla uplnatňována cenová dotace produktu, nýbrž přímá dotace a také cross-compliance se stávalo více důležitějším prvkem diskusí.

Od roku 2005 se začaly trojfázově zavádět zákonné požadavky na hospodaření v EU-15 a ve Slovinsku a Maltě (EU-17), neboť tyto nové členské státy se rozhodly pro aplikaci jednotné platby v podobě, jakou používaly staré členské státy.

Všech devatenáct zákonných požadavků na hospodaření a podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu cross-compliance jsou závazné od roku 2007 nejenom pro příjemce přímých plateb, ale také pro příjemce plateb z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova v zemích EU 27.

V České republice, stejně jako v jiných nových členských státech, platí podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu již ode dne vstupu a zemědělec je musí pro příjem plné

dotace dodržovat. Zákonné požadavky na hospodaření v nových členských státech budou rovněž zavedeny několikafázově. První krok byl v roce 2009, druhý bude v roce 2011 a třetí v roce 2013.

Cross-complince, stejně jako legislativa Evropské Unie, jsou živoucími dokumenty, které se mění spolu s cíli a potřebami EU. C-C nemůže přesáhnout tyto právní mantinely, a není ani možné být zcela flexibilní a reagovat změnami na všechna přání české zemědělské veřejnosti.

2. Cíl práce

Hlavním cílem předložené práce je zhodnotit a zanalyzovat výhody a nevýhody možných typů analýz rizika jak současných, tak hypotetických. Na základě předložených hypotéz bude vybrána taková analýza rizik, která bude pro Českou republiku nejschůdnější, nejméně administrativně a finančně náročná a současně účinná. Výsledkem této práce bude navržení takové metody analýzy rizik, která bude vhodná a přínosná nejen pro státní správu, ale bude i akceptovatelná zemědělskou veřejností, z důvodu úspory časové náročnosti žadatele, který by strávil v porovnání s jimým systémem analýzy rizik.

Zkoumané období v disertační práci je do konce roku 2009, kdy skončil i první rok plného plnění požadavků cross-compliance v ČR.

Součástí zhodnocení je i myšlenka, která se již nejednou objevila na zasedání představitelů zemedělské politiky ČR. Touto myšlenkou je sloučení některých specializovaných kontrolních organizací dle hlavní náplně činnosti. Pouze na kontrolách cross-compliance se společně se Státním zemědělských a intervenčním fondem podílí dalších sedm státních kontrolních orgánů. Tento počet je v porovnání s jinými členskými státy velice vysoký a z tohoto důvodu se nabízí možnost porovnání náročnosti možných řesení při sníženém množství participujích kontrolních organů. Snížení počtu dozorových orgánů je navrhováno především z důvodu zprůhlednení kontrol a snížení nákladů jak provozních, tak i pracovních. Podstatnou výhodou pro kontroly podmíněnosti je v tomto případě fakt, že by došlo i k velkému snížení výběrového vzorku. Tuto hypotézu v předložené práci je možné velice snadno dokázat pouhým porovnáním množství žadatelů vybraných ke kontrole v současné době a v případě kontrolního vzorku při existenci pouhých dvou kontrolních organizací.

Práce by měla především pomoci specializovaným kontrolním organizacím a ministerstvu zemědělství k snažší orientaci v možnostech při vymezení pravidel pro analýzu rizik a rozhodování, která by do budoucna mohla zaujmout místo v otázce volby kontrolního vzorku žadatelů pro kontroly C-C i oborového práva.

K účelu výše popsaného hodnocení bude použita komparativní analýza, která porovná možnosti jednotlivých analýz rizika a zároveň nepřekročí povolené hranice určené komunitárním právem. Omezení komunitárním právem je v celé práci patrné, neboť nedává tolik volnosti v možných návrzích pro zlepšení a zjednodušení celého systému, nejenom analýzy rizik. Pokud nedojde ke změnám evropské legislativy není možné ani v rámci České republiky měnit zásady, které by dopomohly k snažší aplikaci kontrol cross-compliance u zemědělců i u státní správy

Pro komparaci a následný výběr nejvhodnější analýzy rizik jsou vymezena kritéria dle velikosti výběrového vzorku a dle celkové náročnosti administrativy, možné náklady z pohledu státní správy, počtu kontrolních organizací a časové náročnosti pro žadatele, kteří při kontrolách na místě musejí být přítomni, a inspektory, kteří kontroly provádějí. Do analýzy jsou zohledněny i pohledy žadatelů, kterých se tato problematika dotýká neméně.

Nákladová náročnost zemědělců není pro tuto práci tolik relevantní, neboť je nutné vycházet z předpokladu, že směrnice cross-compliance museli žadatelé ve své podstatě dodržovat vlastně již před vstupem České republiky do Evropské unie. Směrnice jsou transponované předpisy české legislativy a nařízení jsou v členských zemích přímo aplikovatelné, a tudíž je bylo nutné začít dodržovat současně se vstupem do EU, tedy k 1. 5. 2004.

Předložená práce má vymezeno 6 dílčích cílů:

A) Cílem literární rešerše je zhodnotit problematiku cross-compliance z obecného a legislativního hlediska. Přiblížit nastavení cross-compliance nejen v rámci komunitárního práva, ale i z hlediska České republiky, která má také určitou volnost. Tato volnost je využita právě ve výběru analýzy rizik. Právě v tomto ohledu dovoluje evropská legislativa členskému státu zvolit pro něj pokud možno ten nejméně komplikovaný systém kontrol společně s analýzou rizik.
   Na druhou stranu je nutné poukázat, že flexibilita, kterou může Česká republika disponovat je omezená evropským právem, který určuje mantinely, kde se volnost členských států smí, či nesmí pohybovat. Hlavní snahou je ukázat všechny její součásti, jako je sankční systém, kontrolní systém, průběh kontrol a případné nástrahy, které v nich může zemědělec, ale i kontrolní inspektor vidět. Pro komplexnost práce musíme vidět nejen nevýhody, ale i výhody, které tento systém s sebou přináší.

V literární rešerši je část práce je věnována analýze jednotlivých podpor v zemědělství, které jsou spojeny s kontrolou cross-compliance, neboť se v tomto případě nejedná pouze o přímé platby, které jsou ve spojení s C-C skloňovány nejčastěji, ale jsou to i národní doplňkové přímé platby či dotace z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Další části uvádí již samotné cross-compliance a jeho části, průběh kontrol, způsob ukládání sankcí a výpočet jejich výše.

B) Druhým z dílčích cílů je analýza a zhodnocení systému kontrol cross-compliance v zemích Evropské unie. Tento výčet neobsahuje Kypr, Bulharsko a Rumunsko, od kterých se podrobnější data ke zpracování nepodařilo získat. Hlavním obsahem tohoto popisu je přehled dozorových orgánů v jednotlivých zemích EU. Cílem tohoto výčtu je celkově dokreslit obraz C-C i z pohledu jiných členských států, pochopit jeho funkčnost. Porovnání účastníků kontrol C-C v EU-25 pomůže podpořit hypotézu snížení počtu dozorových orgánů v ČR a nastínit, který model by mohl být i nejlépe použit v ČR.
   Pro snažší porovnání nákladovosti jednotlivých podmínek cross-compliance je vybráno 6 členských států. Na komparaci jednotlivých zemí je patrno, že každý členský stát má rozdílně definované požadavky C-C na národní úrovni a z toho vyplývá a rozdílná nákladovost samostatnách požadavků C-C.

C) Třetím dílčím cílem je zhodnocení vymezení pravidel analýzy rizik včetně požadovaného postupu aplikovaného v České republice.

D) Čtvrtým cílem je zhodnocení implementace C-C 1. roku na základě dostupných podkladů o současném systému kontrol cross-compliance. V současné době Česká republika používá necetralizovanou analýzu rizik, tedy takovou, kdy si každý kontrolní orgán svou analýzu rizik provádí sám za sebe a k zemědělci chodí odděleně. Žadatel není zkontrolován ve všech oblastech cross-compliance, ale pouze v určitých bodech. V této části práce je provedena analýza kladů a záporů, které jsou znatelné v určité decentralizaci a neorganizaci kontrol jedním orgánem. Můžeme zde hovořit i o časových ztratách, nejen na straně úřadů, ale i zemědělců. Z neúplnosti kontrol také zcela není jasná plná podstata cross-compliance – tedy motivace zemědělce pro udržitelnost přírodních podmínek.
   K dokreslení situace o průběhu prvního roku implementace kontrol je nutné popsat jednotlivé kontrolní body, kontrolní organizace, podílející se v roku prvním, ale i v letech následujících. Zde je nutné zahrnout do celkové analýzy i roky budoucí, které budou

z pohledu provádění kontrol mnohem náročnější než rok 2009, neboť od roku 2011 bude aplikace podmínek cross-compliance rozšířena na oblast II a od roku 2013 bude cross-compliace pro české zemědělce a kontrolní organizace relevantní naplno.

E) Práce v neposlední řadě má za cíl zhodnocení problematiky ze strany zemědělce a ze strany státní správy. Zemědělec i státní správa se zcela určitě shodnou na tom, že provádění kontrol by mělo být časově i administrativně nenáročné. Zemědělec by měl systém kontrol cross-compliance vnímat spíše jako práci pro budoucí generaci a způsob, jak udržovat zemědělství minimálně v takovém stavu, v jakém bychom ho chtěli mít i pro další generace, a ne jako hrozba, která hrozí na každém kroku a chce ho nachytat na každé chybě.

F) Cílem v diskusní části na základě analýzy rizika budou uvedeny dvě možná řešení analýzy rizik v kombinaci s aktuálním počtem dozorových orgánu a se sloučenými dozorovými orgány. Po zhodnocení nákladů, výhod a nevýhod je navrženo řešení pro Českou republiku.

3. Metodika práce

Předložená práce je zaměřena na rozbor a srovnání stávajících a navržených typů analýzy rizik, které by byly v České republice aplikovatelné. Srovnání typů analýz rizik si bere za cíl vybrat tu nejlepší metodu pro podmínky České republiky. V potaz musí být brány nejen kontroly samotného cross-compliance, ale i kontroly oborového práva. V přeneseném slova smyslu by tato metoda měla zaručit začlenění kontrol cross-compliance do kontrol oborového práva tak, aby nedocházelo k navyšování celkového počtu kontrol.

Práce analyzuje hodnoty v časovém rozmezí od 1. 5. 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie a začala aplikovat první část podmíněnosti – dobré zemědělské a enviromentalní podmínky (GAEC) –, do 31. 12. 2009, kdy skončil první rok dodržování zákonných podmínek na hospodaření (SMR). Roky 2010 a dále jsou pro potřeby práce brané v úvahu jako budoucnost a předpoklá se, že v těchto letech bude možné pružně reagovat na případné změny v systému, kterou by v tomto připadě byla jiná analýza rizika.

Do diskusní části bylo nutné zahrnout i roky budoucí, tedy 2010 a dále, které jsou z pohledu provádění kontrol mnohem náročnější než rok 2009, neboť od roku 2011 bude aplikace podmínek cross-compliance rozšířena na oblast II a od roku 2013 bude cross-compliace pro české zemědělce a kontrolní organizace relevantní naplno.

Z pohledu metodiky byla práce rozdělena na tři části:

A) Teoretická část
B) Praktická část
C) Diskuse

A) Pro zpracování teoretické části předložené disertační práce jsou využity informace z:

- pracovních dokumentů Evropské komise a zasedání Řídícího výboru pro přímé platby a k němu přidružené expertní skupiny pro cross-compliance;
- z evropské a národní legislativy;
- z publikací pro aplikaci cross-compliance v jednotlivých letech, počínaje rokem 2005, a zavádění cross-compliance vybraných členských států EU (Především Bavorska a Anglie),

- ze souhrnných prací, které vzešly z tříletého projektu „C-C network project“ výzkumných evropských institutů, které se zabývají cross-compliance (např. IEEP, FAL, IREAS, KVL, Wacheningen University a další);
- z pracovních materiálů MZe;
- z informačních materiálů IREAS;
- z Průvodce zemědělce kontrolou podmíněnosti pro roky 2009 a 2010;
- z informačních materiálů pro veřejnost MZe, výzkumných ústavů a SZIF;
- z checklistů ÚZPI a Bavorského ministerstva zemědělství;
- z aktuálních studií k problematice C-C (JRC, EU a další).

Dále byla využita síť národních expertů v rámci řídícího výboru pro přímé platby na problematiku cross-compliance pro získávání informací v kapitole 3.3.4. Systém kontrol cross- compliance v Evropské unii a nákladovost dodržování podmínek C-C ve vybraných zemích EU (Francie, Německo, Itálie, Španělsko, Velká Británie a Nizozemí).

Takto získané informace byly dále zpracovány komparativní analýzou. Závěry z této analýzy byly dále použity v diskuzní části jako podklad pro argumentaci v případě počtu dozorových orgánů a jejich možného snížení a také k pohledu nákladovosti dodržování podmínek cross-compliance zemědělskou veřejností.

B) Pro praktickou část byly definovány nejprve následující pojmy:

Riziko

Riziko je obecně chápáno jako pravděpodobnost výskytu nežádoucích událostí (nedodržení standardů C-C) a nežádoucími účinky (škody v rámci oblastí C-C). Hodnocení rizika připomíná hodnocení pravděpodobnosti a pohybuje se taktéž v intervalu <0,1>.

Pro jeho výpočet je možné stanovit následující vztah:

$$R = d/n$$

Kde:

R je Riziko;

d je výskyt nežádoucí události (v našem případě porušení či nedodržení podmínek cross-compliance);

n je celkový počet událostí, a to jak žádocích, tak nežádoucích (podmínky cross-compliance – SMR a GAEC).

Analýza rizik

Analýza rizik je proces posuzování subjektů či hospodářství dle předem daných parametrů. Výstupem rizikové analýzy je seznam subjektů (hospodářství) vybraných ke kontrole. Analýza rizik slouží především ke stanovení pravděpodobnosti nežádoucích událostí.

Riziková kritéria (rizikové faktory)

Riziková kritéria jsou faktory, které identifikují nebezpečí výskytu nežádoucích událostí – místa, stavy, jevy, které mají potenciál způsobit ztrátu.

Dále byly využity informace ze specializovaných kontrolních organizací (pro případné zjednodušení by byl brán ohled především na ty největší kontrolní organizace v zemi, jimiž jsou Státní veterinární správa, která kontroluje nejvíce standardů cross-ompliance, a ÚKZÚZ jakožto hlavní kontrolní organizace pro otázky kontrol z oblasti rostlinné výroby), ale i od samotných žadatelů. Informace se týkají především následujících rovin:

- analýza rizik,
- riziková kritéria,
- počty kontrolovaných podniků v roce 2009,
- náklady na kontrolu,
- náklady na vybavení inspektora,
- náklady na provedení analýzy rizik,
- další informace poskytnuté kontrolními organizacemi:
    - pracovní a časová náročnost kontrol,
    - nutnost kvalifikace inspektorů,
- časová náročnost kontrol pro žadatele,
- administrativní náročnost vedení podniku dle požadavků C-C.

K výpočtu vlastních nákladů na jednu provedenou kontrolu byla využita metoda dělení, jejíž výsledky byly použity i pro výpočty nákladů navrhovaných řešení analýzy rizik. Kalkulační jednicí byla zvolena nákladovost na jednu provedenou kontrolu v roce 2009.

C) Získané informace pro praktickou část poslouží pro komparativní analýzu v diskusi disertační práce, která je hlavní metodou hodnocení jednotlivých typů analýz rizika v rámci cross-compliance. Na základě vyhodnocení budou provedeny závěry k administrativní a finanční náročnosti cross-compliance v ČR z pohledu jednotlivé kontroly a z pohledu stráveného času zemědělce v otázkách nejen administrativy, která musí být prováděna, ale i času, který vybraný žadatel v průběhu kontrol cross-compliance stráví s inspektory.

V rámci komparativní vícekriteriální analýzy byly provedeny následující kroky:

i. *Definice objektů porovnávání* – vymezení jednotlivých metod analýz rizika a detailní popsání jejich postupů.
V případě centrální analýzy rizik byla zvolena kvalitativní metoda analýzy rizik, kde je kombinovaná jak metoda bodování, tak metoda pravděpodobnostní. Ke každému rizikovému kritériu jsou na základě pravděpodobnosti nedodržení (rizika) přiděleny rizikové body.

ii. *Zvolení cíle komparace* – vyhodnocení metod analýz rizikovosti v kombinaci s počtem dozorových orgánů a zvolení vhodné metody pro Českou republiku.

iii. *Zvolení kritérií hodnocení výběru* optimální analýzy rizika. Z tohoto pohledu byly relevantní následující kritéria, která je možné ovlivnit analýzou rizika a počtem zúčastněných dozorových organizací:

1. Velikost výběrového vzorku
   Velice důležitým aspektem pro výběr správné analýzy rizik je velikost kontrolovaného vzorku žadatelů. Právě správně zvolená analýza rizik může současné množství kontrolovaných žadatelů výrazně snížit. K tomuto hodnocení poslouží informace o počtu kontrolovaných podniků v roce 2009 od samotných kontrolních organizací a MZe.

2. Administrativní náročnost
   Administrativní náročnost vychází z nákladů na jednu kontrolu.

3. Náklady z pohledu státní správy

4. Počet kontrolních organizací
5. Časové náročnost pro žadatele a pro kontrolní organizace

Tyto hodnoty byly zjištěny formou *interview* jak s kontrolními organizacemi (ÚKZÚZ, SVS, SZIF), tak i se samotnými žadateli (podnik Agrospol Útěchovice – ČR a středně velkých zemědělců v Německu z důvodu plné aplikace C-C – Bavorsko a Dolní Sasko).

iv. *Samotné porovnání klíčových kritérií* – jehož výsledkem je taková analýza rizika v kombinaci s určitým počtem kontrolních organizací, které zaručí, že celkový počet kontrol bude co nejnižší a že kontroly nebudou zbytečně duplovány. Je nutné stále respektovat, že celý systém cross-compliance je ohraničen evropskou legislativou, která pro výběr analýzy rizik umožnuje pouze určitý prostor, který nelze překročit, pouze plně využít.

4. Literární rešerše

4.1 Reforma SZP

Hlavními výsledky reformy Mid-Term Review z června 2003 jsou tzv. horizontální opatření a vertikální neboli tržní opatření. Rozhodujícími zásahy do společné zemědělské politiky jsou však především tato horizontální opatření, která jsou zakomponována do nařízení Rady č. 73/2009, tzv. „Horizontálního dokumentu“:

- Odstranění vazby na výrobu (decoupling)
- Respektování standardů na úrovni farmy (cross-compliance)
- Modulace a finanční disciplína
- Zemědělský poradenský systém
- Nová opatření v rámci venkovského rozvoje

Odstranění vazby na produkci, tzv. decoupling. Na základě tohoto opatření by zemědělská produkce měla být zaměřena více na trh a spotřebitele. Reformní rozhodnutí způsobilo, že vazba přímé platby na komoditu se zrušila a přímé platby tak, jak byly vypláceny v průběhu referenčního období, jsou dány do tzv. národní obálky. Jedná se o obálku jednotné platby na podnik u starých členských zemí a u dvou nových členských zemí (Malta a Slovinsko) anebo zjednodušeným způsobem prostřednictvím tzv. systému SAPS (Single Area Payment Scheme – Jednotná platba na plochu) (Česká republika, Maďarsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Slovensko, Polsko a Kypr). Znamená to, že nadále nebudou poskytovány platby na produkci, ale na plochu v případě SAPS a na farmu v případě SPS. Zůstávají však určité komodity, kde by platba na produkci mohla zůstat zachována. Je tomu tak proto, aby nedošlo k výraznému úbytku produkce těchto komodit.

Respektování standardů na úrovni farmy, tzv. cross-compliance neboli křížová shoda či podmíněnost, jak se tento název pro cross-compliance zažil v ČR. Jedná se o opatření, které představuje vazbu vyplácení přímých plateb na dodržování určitých standardů (14 směrnic a 4 nařízení ES), týkajících se životního prostředí, veřejného zdraví, zdraví zvířat a rostlin či řádné péče o zvířata. Na základě cross-compliance by mělo být zemědělství šetrnější k životnímu

prostředí. Cross-compliance, přesněji zákonné požadavky na hospodaření, budou závazné pro ČR od 1. 1. 2009. K horizontálnímu dokumentu bylo připraveno v roce 2004 v rámci cross-compliance prováděcí nařízení Komise č. 1122/2009[1], které obsahuje detailnější popis výběru kontrolního vzorku, průběhu a obsah kontrol, náležitosti kontrolní zprávy atd.

Princip modulace je vyjádření hlavního směru reformy společné zemědělské politiky v tom smyslu, že finanční prostředky z prvního pilíře pro přímé platby jsou postupně v průběhu přechodného období (do r. 2013) přesunovány do druhého pilíře, což je rozvoj venkova.

Finanční disciplína je mechanismus, který byl zaveden v roce 2007 a má zajistit, aby objemy finančních prostředků na financování společné zemědělské politiky respektovaly roční limity stanovené ve finančních perspektivách.

Zavedení tzv. Zemědělského poradenského systému by mělo zemědělcům umožnit snáze se přizpůsobit požadavkům cross-compliance. Členské státy měly za povinnost tento systém zřídit do roku 2007. Systém má svůj náběhový režim, který byl zahájen už od roku 2006 jako systém dobrovolný. Je třeba říci, že ze strukturálních fondů bude u dobrovolných realizátorů poradenského systému (tzn. u subjektů, které budou realizovat poradenské aktivity před termínem povinné aplikace) možno čerpat finanční prostředky. V roce 2007 měl každý členský stát tento systém oficiálně nabídnout zemědělcům a od roku 2010 bude rozhodnuto v EU o jeho plném povinném zavedení. Nebude se jednat jen o poradenský systém pro výklad aplikace principu cross-compliance, jak tomu je v prvních letech realizace. Představa EK je taková, že by měl vzniknout jednotný poradenský systém, který by přenášel informace z centra až k samotným farmářům. V rozhodování o systému bude v jednotlivých členských zemích určitá flexibilita podle specifických podmínek a historických zvyklostí.

Využití zemědělského poradenského systému je pro zemědělce velice výhodné. Nejen, že dle nařízení Komise č. 1698/2005[2] je možné čerpat každý rok podporu 1500 € na farmu, která umožní pokrytí nákladů na poradce až z 80 %, ale také by měla zajistit zemědělci nižší konečnou rizikovost pro analýzu rizika v roce následujícím.

[1] Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost,modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.

[2] Nařízení Komise č. 1698/2005, o podpoře ze zemědělského fondu rozvoje venkova.

V České republice je akreditováno něco přes 300 poradců, jejichž přeškolování zajišťuje Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI). Mimojiné odpovídá i za publikaci tzv. „checklistů“, které pomáhají zemědělci v samostatné kontrole jeho podniku dle požadavků cross-compliance. ÚZPI tento seznam požadavků zveřejnila v elektronické publikaci *Příručka hodnocení jakosti hospodaření zemědělského podniku se zaměřením na dodržování zákonných požadavků EU, správné praxe a legislativy ČR*[3], která je vhodně rozdělena na standardy vztahující se na rostlinnou a živočišnou produkci, podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu a požadavky na řízení podniku. Publikace byla distribuována pomocí přenosných CD disků a také ji bylo možné stáhnout na internetové stránce www.agroporadenství.cz. Je nutné upozornit na to, ze tento materiál prochází neustálými změnami dle měnící se komunitární a národní legislativy.

Reforma přinesla také nová opatření v rámci venkovského rozvoje.

Vstupem do Evropské unie začaly být českým zemědělcům vypláceny **přímé platby.** ČR si pro roky 2004–2010 zvolila zjednodušenou verzi – **jednotnou platbu na plochu SAPS** (single area payment scheme). Podstatou zmíněného systému je, že se celkový finanční balík přímých plateb EU, vypočtený jako součet nárokových plateb pro příslušný rok na jednotlivé komodity (tj. národní limit krát příslušná sazba krát procento krácení) rozdělí na každý hektar oprávněné výměry zemědělské půdy, tj. na ornou půdu, trvalé travní porosty, sady, chmelnice, vinice a zahrady.

Tento systém bude muset být nejpozději k 1. 1. 2011 ve všech státech EU nahrazen jednotnou platbou na podnik SPS (single payment scheme), který bude v prvním roce určen počtem přijatých oprávněných žádostí, mezi které se rozdělí celková částka jednotné platby na podnik – SPS (článek 71 c a příloha VIIIa nařízení Rady č. 73/2009). Prakticky je systém SPS velice podobný systému SAPS. U obou systémů je národní obálka rozdělena dle počtu oprávněných žádostí a počtu hektarů orné půdy.

Systém jednotné platby na plochu SAPS (single area payment scheme) přijala mimo jiné státy i Česká republika. Tento systém sleduje následující efekty:

- Snížení potenciálního nebezpečí nevyčerpání některých plateb.
- Zjednodušení systému a kontrol.
- Není prozatím povinnost uvedení 10 % půdy do klidu (tzv. set aside), je pouze na dobrovolné bázi.

[3] ÚZPI: Příručka hodnocení jakosti hospodaření zemědělského podniku se zaměřením na dodržování zákonných požadavků EU, správné praxe a legislativy ČR, Praha, 2007.

- Celkový větší objem peněz. Do národní obálky jsou totiž započítány všechny přímé platby na plné vyjednané kvóty, při cíleném systému přímých plateb by platby byly provedeny jen na skutečnost, která je u některých komodit nižší než vyjednaná kvóta (mléko, porážkové prémie).
- Snazší přechod na reformovanou zemědělskou politiku, tj. částečné odpoutání plateb od produkce (tzv. decoupling), neboť tato platba by měla být plně decouplovaná (6).

Dotace v rámci SAPS se poskytují z prostředků Evropské unie, a to na ornou půdu, travní porosty (stálé pastviny i ostatní), vinice, chmelnice, ovocné sady a jiné kultury. Podmínkou je dodržení minimální výměry, na kterou může být podpora poskytnuta. Ta činí v součtu všech půdních bloků nejméně jeden hektar zemědělské půdy. Obhospodařovaný pozemek také musí být na žadatele veden v systému pro evidenci pozemků (LPIS) alespoň od 1. do 31. srpna kalendářního roku. Platba SAPS je od roku 2004 postupně navyšována.

K jednotné platbě na plochu se dále poskytuje doplňková platba Top-Up z národních zdrojů, například na pěstování lnu na vlákno, chmele a plodin na orné půdě, ale i na chov skotu, ovcí, případně koz.

Podmínky pro získání prostředků z Top-Up jsou shodné s podmínkami SAPS. Pokud není žadateli přiznána jednotná platba na plochu, nemůže dostat ani doplňkovou platbu z národních zdrojů. Žádosti je možné podávat až do 16. května. I po tomto datu se budou moci zemědělci o peníze hlásit, ale bude to pro ně méně výhodné. Za každý pracovní den prodlení se totiž bude částka dotace snižovat o jedno procento. Posledním možným termínem je přitom 9. červen. Pokud by byla žádost doručena po tomto datu, bude zamítnuta.

Doplňková platba (Top-Up) je platba poskytovaná k jednotné platbě na plochu (SAPS) a je upravována nařízením vlády č. 145/2005 Sb., které stanovuje některé podrobnosti a bližší podmínky při poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2005 Státním zemědělským intervenčním fondem formou dotace. Top-Up bude poskytován v těchto oblastech:

a) pěstování lnu na vlákno na zemědělské půdě vedené v Evidenci využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů jako druh zemědělské kultury orná půda;

b) pěstování chmele na zemědělské půdě vedené v Evidenci jako druh zemědělské kultury chmelnice;

c) chovu skotu, ovcí, popřípadě koz (dále jen „chov přežvýkavců“) na hospodářstvích registrovaných v ústřední evidenci;

d) pěstování plodin způsobilých pro platbu na orné půdě.

Žadatel je shodný s žadatelem o platbu SAPS. Všeobecné podmínky pro poskytnutí platby Top-Up jsou shodné s podmínkami pro platbu SAPS. **Pokud nebude žadateli přiznána platba SAPS, nemá nárok na platbu Top-Up.**[4]

Tabulka č. 1 Přehled navyšování SAPS v letech 2004–2009 v ČR[5]

Rok	Úroveň plateb EU-15	Obálka SAPS (mil €)	Sazba (€/ha)	Přepočítávací kurz (Kč/€)	Sazba (Kč/ha)	Vyplaceno na celkovou zemědělskou půdu(ha)
2004	25 %	198,94	**56,41**	32,4485	**1.830,40**	3 486 219
2005	30 %	249,296	**71,42**	29,553	**2.110,70**	3 481 855,46
2006	35 %	310,457	**88,886**	28,326	**2.517,80**	3 485 248,4
2007	40 %	355,384	**102,45**	27,247	**2.791,50**	3 072 980
2008	50 %	437,762	**124,603**	24,66	**3.072,70**	3 509 670
2009	60 %	517,895	**147,433**	25,164	**3.710,00**	3 512 720

[4] SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-Up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2005, 2006, 2007.

[5] Ústav zemědělské ekonomiky: Zpráva o stavu zemědělství (Zelená zpráva), Praha, Mze, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.

4.2 Cross-compliance

Cross-compliance bylo poprvé detailněji nastíněno jako politický koncept EU v Agendě 2000. Takzvané „Horizontální" nařízení (nařízení Rady č. 1259/99 a nařízení Rady č. 73/2009) povoluje členským státům podmínit přímé platby splněním určených ekologických podmínek a cílů. Nové členské státy aplikující SAPS postupovaly v roce 2004 podle nařízení Komise č. 2199/2003, pro roky následující platí nařízení Rady (NR) 73/2009, NR 1122/2009 a NR 1973/2004 a jejich novely. Cross-compliance je napojeno na systém zemědělských dotací, nezávislých na produkci. Vstoupily v platnost v roce 2005 ve státech aplikujících SPS, přičemž konečný termín pro poslední krok aplikace byl rok 2007.[6]

Cross-compliance je tedy politický nástroj, vyvinutý za účelem integrace zájmů ochrany životního prostředí do zemědělské výroby a zejména k potlačení negativních aspektů a dopadů zemědělské intenzifikace posledních desetiletí. V důsledku to znamená navýšení podpory pro účely ochrany a obnovy ekologické stability zemědělské krajiny a financování programů na zlepšení úrovně péče o hospodářská zvířata, na druhé straně snížení přímých plateb pro velké intenzivní farmy.[7] Cross-compliance po farmáři vyžaduje naplňování základních ekologických standardů, v opačném případě hrozí snížení, či úplné vyloučení zemědělských dotací (přímých plateb – SPS).

Přehled podpor, na jejichž žadatele se vztahuje povinnost plnění kontrol C-C:

a) Přímé platby

- Jednotná platba na plochu (SAPS)
- Podpora pěstovaní energetických plodin (EP)
- Oddělená platba za cukr (SSP)
- Oddělená platba za rajčata (STP)

b) Společná organizace trhu s vínem

- Prémie za vyklučení vinice
- Podpora na restrukturalizaci a přeměnu vinic

[6] Chobotová, M: Implementation of Cross-Compliance in the Czech Republic, EAAE, Praha, 2006.
[7] Kolektiv: Cross-compliance (Bindung der Direktzahlungen an das Fachrecht), Bayerisches Staatsministerium für Landwirtschaft und Forsten, München, 2004.

Systém cross-compliance platí nejenom pro vyplácení přímých plateb, ale také pro vyplácení podpor v rámci Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Podle článku č. 51 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře ze zemědělského fondu rozvoje venkova bude systém cross-compliance platit pro nové členské země od 1. 1. 2009.

Podle článku 36 nařízení Rady k EAFRD se podpora vztahuje na opatření zaměřená na udržitelné využívání zemědělské půdy prostřednictvím:

- plateb za přírodní znevýhodnění poskytovaných zemědělcům v horských oblastech,
- plateb zemědělcům ve znevýhodněných oblastech jiných než horských,
- plateb v rámci Natury 2000 a plateb souvisejících se směrnicí 2000/60/ES,
- agroenvironmentálních plateb,
- plateb na podporu dobrých životních podmínek zvířat.

Dále na opatření zaměřená na udržitelné využívání lesní půdy prostřednictvím :

- prvního zalesnění zemědělské půdy,
- plateb v rámci Natury 2000,
- lesnicko-environmentálních plateb.

Evropská komise byla dle čl. 8 nařízení Rady (ES) 73/2009 zavázána předložit zprávu Radě o zavádění systému cross-compliance do konce roku 2007, a to včetně případných návrhů úprav nařízení Rady (ES) č. 73/2009[8].

Právní rámec Cross-compliance (Stav k 1. 1. 2010)

Evropské právní předpisy:

- Nařízení Rady (ES) č. **73/2009** ze dne 19. 1. 2009, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, kterým se zavádějí některé

[8] NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 73/2009 ze dne 19. ledna 2009, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce a kterým se mění nařízení (ES) č. 1290/2005, (ES) č. 247/2006, (ES) č. 378/2007 a zrušuje nařízení (ES) č. 1782/2003.

režimy podpor pro zemědělce a kterým se mění nařízení (ES) č. 1290/2005, (ES) č. 247/2006, (ES) č. 378/2007 a zrušuje nařízení (ES) č. 1782/2003.

- Nařízení Rady (ES) č. **1698/2005** ze dne 20. září o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).
- Nařízení Komise (ES) č. **1122/2009** ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost, modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína. (Nahrazuje NR č. 796/2004.)
- Nařízení Komise (ES) č. **1975/2006** ze dne 7. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, pokud jde o provádění kontrolních postupů a podmíněnosti s ohledem na opatření na podporu rozvoje venkova.

Národní právní předpisy:

- Nařízení vlády č. **479/2009 Sb.,** o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, v platném znění.
- Nařízení vlády č. **480/2009 Sb.,** kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, v platném znění.[9]

EK předložila zprávu dne 28. 3. 2007. Zpráva charakterizovala principy a hlavní cíle C-C a vyhodnocovala dosavadní zkušenosti s aplikací C-C v jednotlivých členských státech EU. Komise se ve zprávě zavázala vyvinout maximální úsilí směřující k dalšímu zjednodušení, snížení administrativní zátěže a upřesnění požadavku na realizaci kontrol C-C.

Hlavními závěry Zprávy o zavádění systému C-C jsou[10]:

- Stanovení postupného zavádění Zákonných požadavků na hospodaření ve státech aplikujících SAPS

[9] MZE:Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2010
[10] Evropská komise: Zpráva Radě o zavádění systému cross-compliance, Brusel, 2007.

Podle nařízení Rady (ES) č. 73/2009 v platném znění by státy aplikující SAPS (včetně ČR) měly začít aplikovat zákonné požadavky na hospodaření (dále jen SMR – „statutory management requirements“) od roku 2009. S ohledem na problematiku spojenou se zaváděním SMR Komise přichází s návrhem rozfázování aplikace SMR do tří let pro státy aplikující SAPS (s termíny postupného zavedení k 1. 1. 2009, 1. 1. 2010 a 1. 1. 2011).

V současné době je však situace taková, že první krok aplikace C-C ve státech používajících SAPS je rok 2009, druhý krok se šesti standardy byl vyjednán k 1. 1. 2011 a poslední krok s třemi standardy k 1. 1. 2013.

- Zjednodušení postupu dle čl. 44(3) nařízení Rady č. 1782/03

Takzvané „pravidlo deseti měsíců“ stanovené v článku čl. 44(3) nařízení Rady č. 1782/03, které ukládá zemědělci povinnost mít po dobu 10 měsíců k dispozici pozemky, u kterých nárokoval SPS, se ukázalo obtížně zvladatelné a mělo nepříznivý dopad na trh se zemědělskou půdou. EK považovala za nezbytné zachování této podmínky, ačkoliv neměla problém se zkrácením 10 měsíčního období, což se v praxi i stalo, kdy období bylo zkráceno na dobu do podání žádosti o přímé platby.

- Tolerance případů drobných porušení a zavedení pravidla „*de minimis“*

Pravidlo „de minimis“ by mělo zohlednit neuplatnění snížení u méně závažných porušení C-C a u velmi nízké počáteční částky (pod hranicí 50 EUR) s ohledem na nepodloženost a administrativní náročnost.

Částka byla zvýšena na konečných 100 € za určitých podmínek, jako je například minimálně následná administrativní kontrola či ohodnocení farmáře jako rizikovějšího pro analýzu rizika v následujícím roce.

- Harmonizace počtu kontrol

Jedná se o zavedení jednotné kontrolní míry jednoprocetního minima pro kontroly podmínek C-C na místě. Zvýšení míry kontroly by bylo omezeno na určitou oblast, kde byla zjištěna vysoká úroveň neplnění podmínek C-C.

- Uzpůsobení počtu kontrol, vyjasnění časového rozvržení kontrol a jejich předmětu

Vnitrostátní orgány by měly v průběhu roku stanovit období, ve kterém bude zejména prováděna kontrola. Bylo také umožněno kontrolovat část pozemků místo celého zemědělského subjektu. Zemědělec by měl obdržet zprávu nejpozději tři měsíce od provedení kontroly.

- Případné zavedení oznámení kontrol na místě předem

Pro zlepšení koordinace kontrol by mělo být návrhem Komise umožněno oznámit kontroly na místě nejdéle až 14 dní předem, avšak při kontrole živočišné výroby a s tím souvisejícími předpisy byla maximální doba pro oznámení kontroly ponechána na 48 hodinách.

- Zlepšení v oblasti výběru vzorku ke kontrole, rovněž s ohledem na FAS (zemědělský poradenský systém – farm advisory system) a certifikační systémy

Jedná se o možnost zahrnutí namátkového výběru kontrolního vzorku také pro C-C. Členské státy měly povinnost zavést od 1. ledna 2007 FAS. Vzhledem k tomu, že zemědělec, kterému bylo poskytnuto poradenství, bude velmi pravděpodobně rozumět svým povinnostem v rámci C-C, mělo by se k tomuto přihlížet jako k faktoru analýzy rizika. V rámci režimů certifikace jakosti dochází k provádění auditů v oblastech stejných jako v rámci C-C, proto je navrhována synergie mezi certifikačními režimy a kontrolami podmínek C-C na místě.

- Zlepšení informovanosti zemědělské veřejnosti

V tomto případě by mělo dojít k vyšší informovanosti zemědělců o problematice cross-compliance, a tím tak k plnému naplnění čl. 3 nařízení Rady (ES) č. 73/2009[11].

[11] Blaas, G.: Health Check a výhledy SZP po roce 2013. Bulletin ÚZEI. 2008

4.2.1 Prvky cross-compliance

Cross-compliance obsahuje tři zásadní prvky:

Prvním aspektem je shoda s 19 evropskými regulačními požadavky, pokrývajícími oblasti životního prostředí, nezávadnosti potravin, správné zacházení s hospodářskými zvířaty a rostlinolékařství. Tyto **„Zákonné požadavky na hospodaření“** (SMR) jsou sadou právních předpisů, které již nabyly v rámci Společenství právní moci (19 předpisů EU dle přílohy III nařízení (ES) č. 73/2009). Cross-compliance garantuje, že farmář v rámci čerpání zemědělských dotací tyto právní normy beze zbytku dodržuje[12].

Druhým aspektem cross-compliance je požadavek, aby farmář jako podmínku k obdržení dotací SPS, ale i SAPS, udržoval své pozemky v „**podmínkách dobrého zemědělského a environmentálního stavu“** (GAEC – good agriculture and environmental condition) (IV příloha nařízení Rady č.73/2009). Členské státy mohly na národní úrovni v rámci právního rámce EU definovat náplň a indikátory tohoto dobrého stavu, stejně jako minimální nároky na shodu s konceptem podmínek správné zemědělské a ekologické praxe. Česká republika společně s dalšími novými členy, kteří aplikují SAPS, začala podmínky správné zemědělské a ekologické praxe aplikovat již od roku 2004.

Třetím aspektem je **zachování** výměry ploch **trvalých travních porostů** na úrovni k 1. 5. 2004 (NČS dle výměry trvalých travních porostů z roku 2005). Tento bod má právní základ také v čl. 5 NR 73/2009.[13]

4.2.2. Zákonné požadavky na hospodaření

Požadavky na hospodaření jsou uvedeny v 19 předpisech EU a jedná se o platné oborové právní normy EU, které jsou zakotveny buď v nařízeních EU, nebo ve směrnicích EU.

Zákonné požadavky na hospodaření musí aplikovat státy, které si zvolily jednotnou platbu na podnik. Státy, které aplikují jednotnou platbu na plochu (SAPS) budou muset tyto požadavky dodržovat až při jednotné platbě na podnik (SPS). Pro ČR, která se rozhodla pro aplikaci SAPS až do konce roku 2008, jsou zákonné požadavky na farmu povinné od 1. 1. 2009.

[12] Chobotová, M: Implementation of Cross-Compliance in the Czech Republic, EAAE, Praha, 2006.
[13] Chobotová, M: Zavedení cross-compliance v České republice, Agrární perspektivy, Praha, 2006.

19 (18 původních a 1 dodán pod číslem 8a v lednu 2004) předpisů EU (viz příloha 2) je ve třech stupních počínaje rokem 2005 zařazeno do systému kontrol cross-compliance v zemích EU aplikujících **SPS – jednotnou platbu na podnik.**

Po roce 2009 (platí pro státy aplikující SAPS) bylo aplikováno prvních devět (1–8a) zákonných požadavků na hospodaření. O dva roky později bude zaveden zbytek požadavků. Toto je zatím poslední verze vyjednávání. Pravdou ale zůstává, že nové členské země se aplikaci C-C velice brání a po původní myšlence, aby mohly zavádět kontroly zákonných požadavků na hospodaření až při plné výši přímých plateb v roce 2013 stejně, jak tomu bylo v případě EU 15, stále hledají způsob, jak zjednodušit a prodloužit zavádění SMR na maximum.

Jak bylo již zmíněno výše, jsou zákonné požadavky na hospodaření složeny ze směrnic a nařízení ES. Zásadní rozdíl mezi nařízením a směrnicí je v tom, že nařízení je přímo aplikovatelný právní předpis ve všech členských státech EU, zatímco směrnici je nutné transponovat do národní legislativy pomocí národní legislativy.[14] V níže uvedeném podrobném popisu směrnic a nařízení bude patrno, že dodržováním zákonných požadavků na hospodaření jsou v zásadě postiženy všechny zemědělské sektory od rostlinné výroby až po živočišnou. Po zemědělcích je požadováno dodržovat určité minimum standardů s ohledem na životní prostředí, hygienu potravin a vysledovatelnost, péči o zvířata a udržitelnou dobrou zemědělskou praxi.

Zákonné požadavky na hospodaření přispívají k vytvoření rovnocenné úrovně napříč členskými státy s ohledem na minimální standardy pro zemědělskou produkci.[15] Zatímco požadavky by měly být podobné v rámci zemí EU, struktura zemědělského sektoru a geofyzikální vlastnosti nikoliv. Proto je možné prohlásit, že vliv zákonných požadavků na hospodaření je v každém státě jiný bez ohledu na to, že požadavky jsou vesměs stejné.

Mnoho států bohužel i nadále má nemalé problémy s udržováním tzv. Nitrátové směrnice, což vedlo k nedodržení procedur ve vztahu k některým členským státům. Nutné úpravy byly proto ustanoveny na úrovni národního práva tak, aby bylo možné pro většinu zemědělců dosáhnout splnění požadavku. Např. Německo bylo nuceno zvýšit hranici množství aplikovaného dusíku na 230 kg/ha.

[14] Chobotová, M: Cross-compliance – zákonné požadavky na hospodaření, 1. vydání, MZe, Praha, 2005.
[15] Kolektiv: CROSS-COMPLIANCE, Facilitating the CAP reform: Compliance and competitiveness of European agriculture, LEI, Wacheningen, 2008

U směrnic ošetřujících životní prostředí je možné někdy vidět i negativní efekt, neboť vyžadují na farmářích pouze nevykonávání určitých akcí, nenutí je však k plnění činností, které by přinesly pozitivní efekt té chráněné oblasti, na kterou je směrnice zaměřena. Takto postavená opatření by bylo pochopitelně mnohem náročnější dodržovat a zemědělce by stálo více investic být s nimi v souladu. V určitém počtu případů jsou tyto akce již předepsány v existujících požadavcích na hospodaření. Často jsou spojeny s určitými platbami, jako jsou agroenvironmentální opatření, nikoliv však s přímými platbami.[16]

Hlavní oblasti Cross-compliance

A. Oblast životního prostředí

a. Ochrana volně žijících ptáků a ochrana přirozených stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Cílem tzv. ptačí směrnice je ochrana asi pěti set druhů ptáků, jde tedy především o ochránění, zachování nebo obnovení dostatečné rozmanitosti a oblastí hnízdění všech druhů ptáků uvedených v příloze 1 směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků[17]. Tato opatření zahrnují zakládání chráněných území, jejich udržování a správu ve vztahu s environmentálními potřebami hnízdění jak uvnitř, tak i vně území, dále obnovu poničených a zcela zničených biotopů i jejich novou tvorbu. Tyto oblasti nesou název NATURA 2000. Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin[18], stejně jako směrnice o ochraně volně žijících ptáků požadují na členských státech EU transponovat tato opatření do národní legislativy a předat seznam chráněných území a stanovišť.

Zemědělce se tyto směrnice dotýkají v případě, že se jeho obhospodařované plochy vyskytují rovněž na území chráněných oblastí a přirozených stanovišť. Na chráněném území musí být udělen souhlas od oprávněných autorit k vykonávání činností (v tomto případě zemědělské činnosti), které by mohly vést k poničení chráněné flóry, fauny, geologických nebo fyziografických prvků. Zemědělec na těchto územích nesmí úmyslně zabíjet, zraňovat nebo odchytávat jakékoliv divoce žijící ptáky, vlastnit jakéhokoli živého nebo mrtvého divokého ptáka, úmyslně ničit nebo odebírat ptačí hnízda z jejich původního místa, pokud jsou v dané době užívána

[16] Kolektiv: Compliance with mandatory standards in agriculture, Hague, LEI – Wacheningen University, 2007.
[17] Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků
[18] Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

pro hnízdění. Dále nesmí bezohledně rušit ptáky v době hnízdění nebo používat zakázané prostředky k zabíjení nebo odchytu volně žijících ptáků.

b. Ochrana podzemních vod

Směrnice o podzemních vodách má za cíl ochránit zdroje pitné vody i zdroje užitkové vody od kontaminace nebezpečnými látkami.

Zemědělec musí v těchto oblastech brát na zřetel seznam látek obsažených v seznamu I směrnice rady 80/68/EHS[19], stejně jako organická hnojiva a pesticidy (především organofosfáty), jejichž aplikace by mohla způsobit závažné škody na podzemních vodách v oblasti aplikace. Dále musí plnit vyhlášky místních autorit o ochraně podzemních vod.

Mimo to zemědělec nesmí vědomě povolit vnik jedovatých, škodlivých a znečišťujících látek do podzemních vod. Nesmí připustit likvidaci nebo zapravení látek ze seznamu I a II do půdy, které by následně zapříčinily nepřímé propouštění škodlivin do podzemních vod. Jediné možné uskutečnění posledně jmenované činnosti je možné pouze pod dohledem a za povolení odpovědné autority.

Standard se týká zemědělců, kteří používají prostředky na ochranu rostlin nebo hnojí půdu pro podporu vegetace kulturních rostlin.

c. Ochrana životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod

Tato směrnice Rady 86/278/EHS stanoví limity užívání čistírenských kalů v podmínkách ochrany zdraví lidí a ochrany životního prostředí[20]. Povinností členských států EU je definice těchto podmínek.

Užívání kalů je zakázáno u travních porostů a pícnin, pokud jsou spásány, stejně jako je zakázáno užívání na půdě, kde je pěstováno ovoce (mimo ovocných stromů) a zelenina, pokud je určena ke spotřebě v syrovém stavu.

Dále nesmí být čistírenské kaly užívány u půdy s nižším pH než 5 nebo pokud převýší obsah kovů v kalu průměrnou roční sazbu. Zemědělec musí brát v úvahu nutriční potřeby rostlin a nesmí aplikovat kal, pokud by aplikace poškozovala kvalitu půdy, povrchové nebo podzemní vody. Kalová směrnice se dotýká těch zemědělců, kteří k přihnojování používají čistírenské kaly.

---

[19] Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami.

[20] Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství.

d. Ochrana vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů

Pokud je obhospodařovaná půda zemědělce v tzv. zranitelných oblastech, pak musí zemědělec dle směrnice Rady 91/676/EHS[21] dodržovat opatření akčního programu zranitelných oblastí, které jsou následující:

- Maximální celkové množství používaného organického hnojiva (tyto limity obsahují i hnůj vyprodukovaný zvířaty pasoucími se v průběhu roku na pastvinách) musí v rámci celého podniku dosahovat průměrně:
    - 250 kg dusíku (N) na hektar travnatých ploch ve zranitelné oblasti.
    - 170 kg N/ha u netravnatých plodin.
        - N nesmí být aplikován v době spásání trávy na pastvinách.
        - Požadavky na limity dle plodin musí být respektovány, musí se brát zřetel na schopnost absorpce plodin, zásoby N v půdě, nadbytek srážek v zimě a množství N v plodinách.
        - Veškerý materiál nebo hnojivo, které obsahuje N, musí být začleněn do celkové kalkulace nitrátových hnojiv.
        - Zemědělec musí disponovat s dostačujícím skladovacím prostorem pro tekutá organická hnojiva pro období, kdy je zakázáno hnojit organickými hnojivy.
        - Zemědělec si musí vést evidenci o množství zvířat, o polích a podniku, o užívání dusíkatých hnojiv a mrvy po dobu minimálně 5 let i po relevantní aktivitě na daném půdním bloku.

  Kontrola ošetření:
    - Dusíkaté hnojivo a organická mrva musí být aplikovány rovnoměrně a pečlivě.
    - Organická mrva nebo dusíkaté hnojivo nesmí být aplikovány, pokud je půdní podklad promáčený, zmrzlý, zatopený nebo pokrytý sněhovou pokrývkou, také nesmí být aplikovány na pole, která jsou příliš strmá nebo by mohla kontaminovat vodní řečiště.

Tuto směrnici musí dodržovat všichni zemědělci ve zranitelných oblastech, přitom se bude nejvíce týkat zemědělců chovajících v těchto oblastech dobytek a prasata, rovněž i zemědělců s rostlinnou výrobou, kteří v těchto oblastech používají nitrátová hnojiva. Tito zemědělci jsou

[21] Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů.

limitováni obdobím, kdy nelze činit aplikaci. Omezení se týká ale i zemědělců hospodařících na písčitých a mělkých půdách.

B. Identifikace a registrace zvířat

a. Identifikace a evidence hovězího dobytka

Do této skupiny patří směrnice Rady 92/102/EEC o identifikaci a evidování zvířat, nařízení Komise (ES) č. 2629/97, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 820/97, pokud jde o ušní značky, evidenci hospodářství a pasy v rámci systému identifikace a evidence skotu a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 o systému identifikace a registrace skotu[22], o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa. Směrnice a nařízení v sobě zahrnují požadavky na:

- Ušní známky:
  - Telata narozena v podniku (nebo dovezená ze třetích zemí) musí být označena, musí nosit povolené ušní známky se stejným identifikačním kódem, jaké má i jejich administrativní označení.
  - Telata musí být označena do 20 dní po narození, nebo předtím, než opustí podnik, pokud tento den nastane dříve. Mléčná telata musí být označena jednou ušní známkou v prvních 36 hodinách od narození a druhou známkou do 20 dnů.
  - Ušní známky nesmí být odstraněny nebo přemístěny bez povolení. Nečitelná nebo ztracená ušní známka musí být vyměněna do 28 dnů.
- Pasy dobytka:
  - Žádost o pas musí být do 7 dnů od označení telete známkou (maximálně do 27 dnů od narození telete).
  - Pokud se dobytek stěhuje, zemědělec se musí ujistit, že tato změna je zaznamenána i v jejich pasu. Tento zápis musí být kompletní a potvrzený podpisem.
- Oznamovací povinnost:
  - Narození zvířete musí být sděleno odpovědné autoritě spolu s žádostí o pas dobytka v rámci sedmi dnů od označení zvířete.
  - Úmrtí zvířete musí být oznámeno do sedmi dnů registračnímu úřadu.

[22] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a registrace skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97.

  - Pohyb dobytka do a z podniku musí být oznámen do tří dnů.
- Registr podniku:
  - Aktualizace faremního registru musí být vedena s požadovanými informacemi, včetně data a úhynu dobytka a pohybů dobytka do a z podniku.
  - Pro pohyb dobytka je nutné uvádět detaily chovatele, kterému je dobytek posílán a naopak od kterého je dobytek odebírán.
  - Registr musí být aktualizován do 36 hodin od pohybu dobytka a do sedmi dnů od narození mléčného telete (do 30 dnů jakéhokoliv jiného telete) a do sedmi dnů od úmrtí dobytka.
  - Registr musí být uchováván po dobu 10 let a musí být přístupný na požádání autority.
- Tuto směrnici a nařízení musí dodržovat všichni zemědělci, kteří chovají hovězí dobytek. Je velice složité určit přesné číslo ušních známek, které jsou ztracené nebo nečitelné.

b. Identifikace a evidence ovcí a koz

Nařízení Rady (ES) č. 21/2004[23] zavádí následující povinnosti v oblasti identifikace a evidence:

- Všechny ovce a kozy narozeny před 9. červnem 2005 musí být náležitě identifikovány v návaznosti na směrnici Rady (ES) 92/102/EEC s výjimkou těch, které dříve neměly svá individuální čísla, u těch bude označení požadováno v případě opuštění podniku.
- Všechny ovce a kozy narozené po 9. červnu 2005 musí být identifikovány ušní známkou, pokud se jedná o šestiměsíční zvířata určena k intenzivnímu odchovu nebo devítiměsíční zvířata určená k extenzivnímu odchovu nebo před opuštěním podniku.
- Ovce a kozy musí být okamžitě identifikovány ušní známkou, pokud mají opustit podnik.
- Identifikace nesmí být odstraněna nebo přemístěna bez povolení, ledaže by byla ztracená nebo nečitelná.
- Musí být prováděna aktualizace faremní evidence dle požadavků autority a obsahuje:
  - Seznam zvířat je veden v řádných intervalech, v ostatních případech jednou ročně.
  - Podrobnosti o pohybu ovcí a koz do a z podniku, včetně data ochodu či příchodu.
- Faremní evidence musí být uchovávány po dobu 6 let a zpřístupněny na žádost inspektora.

Tuto směrnici a nařízení musí dodržovat veškeří zemědělci, kteří chovají ovce a kozy.

[23] Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003 o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 73/2009 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS.

C. Zdraví lidí, zvířat a rostlin

a. Přípravky na ochranu rostlin

Směrnice Rady č. 91/414/EHS o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh[24] zavádí především povinnost, že zemědělec nesmí užívat jiné prostředky na ochranu rostlin než ty, které jsou oficiálně povolené v příloze I směrnice. Přípravky smí používat pouze tak, jak je uvedené na jejich etiketách a návodech k použití, tedy množství postřiků a aplikačních dávek.

Kdykoli je možné, jsou používané principy integrované ochrany, což znamená účelnou aplikaci kombinace biologických, biotechnologických, chemických, kulturních a šlechtitelských opatření, podle nichž je chemické ošetření rostlin limitováno na minimum, aby byla udržena hladina škodlivých organismů pod takovou hranicí, která by byla ekonomicky neakceptovatelná nebo by znamenala ztráty.

Tato směrnice je pro zemědělce relevantní pouze v případě, že používá při pěstování plodin prostředky na ochranu rostlin. Jsou to především podniky s rostlinnou výrobou a výrobou smíšenou.

b. Bezpečnost potravin a krmiv

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 o stanovení obecných zásad a požadavků právních předpisů v oblasti potravin[25], o vytvoření Evropského orgánu pro nezávadnost potravin a stanovení postupů, pokud jde o nezávadnost potravin vymezuje následující povinnosti zemědělcům:

- Potraviny nesmí být umístěny na trh, pokud nejsou naprosto nezávadné. Budou následovat kontroly, pokud by se odhalilo, že bylo na trh umístněno zdravotně závadné zboží.
- Totéž platí i pro krmiva, pokud jsou jimi krmena zvířata, která jsou určena pro lidskou spotřebu. Krmivo je považováno za závadné, pokud je zde možné ohrožení lidí nebo zvířat.
- Musí být vedeny dostatečné záznamy a dokumentace, aby byl zajištěn princip vysledovatelnosti. Tato dokumentace musí být zpřístupněna v případě potřeby kontrolním

[24] Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh.

[25] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002 o stanovení obecných zásad a požadavků právních předpisů v oblasti potravin, o vytvoření Evropského orgánu pro nezávadnost potravin a stanovení postupů, pokud jde o nezávadnost potravin.

orgánům. Farmář musí být schopen identifikovat osobu nebo podnik, který dodává potraviny, krmiva, zvířata produkující potraviny nebo jakékoliv látky, které tvořily potravinu nebo krmivo.

- Zemědělec musí dodržovat taková pravidla skladování, aby předešel případné kontaminaci potravin či krmiv nebezpečnými látkami.
- Mohou být použity přípravky, které vedou prevenci nakažlivých nemocí.
- Krmivářské doplňky a veterinární medikamenty nebo biocidy musí být používány správně.
- Na zajišťování krmiva mohou zemědělci, chovající zvířata ať na potravinu, nebo pro jejich produkty, užívat pouze krmiva z registrovaných zařízení.
- Musí se dodržovat pravidla ohledně čistoty a nezávadnosti mléka a vajec.
- Musí být vedena evidence:
    - podávaných veterinárních léčiv nebo jiných ošetření, dny ošetření až do období ukončení léčby zvířete;
    - výsledky chemických rozborů a analýz vzorků braných od zvířat určených na produkci potravin, rostlin nebo jiných vzorků odebíraných pro diagnostické účely;
    - všechny relevantní zprávy kontrol vztahujících se ke zvířatům nebo jejich produktům, určených pro lidskou spotřebu;
    - užívání prostředků pro ochranu prostředků a biocidů;
    - užívání geneticky modifikovaného osiva.
- Toto nařízení musí dodržovat všichni zemědělci. Podniky s produkcí mléka a vajec mají ještě více specifické požadavky na hygienu produktů.

c. Používání látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta sympatomimetik v chovech zvířat

K dodržení Směrnice Rady 96/22/ES nemůže zemědělec skladovat látky, které obsahují oestradiol 17β a beta-agonisty[26]. Stejně tak nesmí zvířatům podávat růstové hormony. Mimo tyto zákazy je zemědělec povinen používat pouze povolená veterinární léčiva dle návodu. Léčiva by měl získávat pouze prostřednictvím veterináře nebo registrované lékárny. Zemědělec by měl o veškerých podávaných lécích vést dokumentaci, především o tom, kdy byly léky podávány a kterým zvířatům a proti jakému onemocnění. Měl by dodržovat dávkování léků a také řádně ukončit léčbu.

[26] Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/299/EHS.

Dodržovat tuto směrnici musí všichni chovatelé dobytka, koní, ovcí a koz.

d. Oznamování nákaz

Do této skupiny standardů patří směrnice Rady č. 85/511/EHS, kterou se zavádějí opatření pro tlumení slintavky a kulhavky[27], směrnice Rady č. 92/119/EHS, kterou se zavádějí obecná opatření pro tlumení některých chorob zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat[28], a Směrnice Rady 2000/75/ES o zvláštních ustanoveních týkajících se tlumení a eradikace katarální horečky ovcí[29]. Všechny výše jmenované nemoci musí být ihned nahlášeny kompetentní autoritě (např. v případě ČR se jedná o Státní veterinární správu).

Směrnice se vztahují na chovatele skotu, prasat a ovcí.

D. Řádné zacházení se zvířaty

a. Ochrana telat

Hlavní pravidla ochrany telat jsou v rámci EU obsažena ve směrnici Rady č. 91/629/EHS, jejích doplněních č. 97/2/EEC a 97/187/EEC[30]. V těchto směrnicích se na zemědělci chovající telata požaduje odchov telat v individuálních boxech (pro zvířata starší osmi týdnů), přičemž vazební způsob chovu telat je přísně zakázán. Měl by rovněž respektovat minimální standardy na velikost boxu a na kvalitu vybavení a péče (podlaha, hygiena, proudění a výměna vzduchu, teplota, relativní vlhkost vzduchu, maximální koncentrace plynů v budově a intenzita osvětlení). Telatům musí být zajištěna vhodná strava s ohledem na jejich stáří, váhu a způsob chování.

Směrnici mají za povinnost dodržovat všechny podniky, na kterých jsou přítomna telata, a případně podniky, které se specializují na produkci telecího masa.

b. Ochrana prasat

[27] Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985, kterou se zavádějí opatření Společenství pro tlumení slintavky a kulhavky.

[28] Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992, kterou se zavádějí obecná opatření Společenství pro tlumení některých chorob zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat.

[29] Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu 2000 o zvláštních ustanoveních týkajících se tlumení a eradikace katarální horečky ovcí.

[30] Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat.

Požadavky na ochranu prasat jsou obsaženy ve směrnici Rady č. 91/630/EEC, kterou doplňuje směrnice Rady č. 2001/88/EEC[31]. Zemědělci zakazuje uvazování sviní a mladých prasnic a používání roštových stání pro svině a mladé prasnice. Roštové stání musí vyhovovat minimálním standardům. Zemědělec má také zakázáno izolovat svini v období 4 týdny po inseminaci a 1 týden před vrhem podsvinčat. Musí rovněž respektovat chovnou kapacitu pro různé kategorie prasat. Dodržování směrnice č. 91/630/EEC je relevantní pro zemědělce chovající prasata nebo je šlechtící a produkující.

c. Ochrana zvířat chovaných pro hospodářské účely

Tato směrnice Rady č. 98/58/EEC v sobě obsahuje minimální požadavky na péči o hospodářská zvířata[32] a je povinností pro všechny zemědělské podniky a zemědělce, kteří hospodářská zvířata chovají.

4.2.3. Oblasti podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu

Zatímco zákonné požadavky na hospodaření jsou součástí cross-compliance jako tzv. balíček již existující legislativy, příloha IV nařízení Rady č. 73/2009[33] obsahující standardy, které nabádají k udržení zemědělské půdy v podmínkách dobrého zemědělského a environmentálního stavu, jsou téměř pro všechny členské státy novinkou. Některé země (například Nizozemí) vytvořily standardy GAEC pomocí již existující národní legislativy[34]. Podmínky GAEC můžeme tedy přirovnat k oblastem regulace, ke kterým Evropská komise sestavila katalog opatření, z něhož si členské státy mohly vybrat.

Pokud bychom porovnali požadavky GAEC napříč členskými státy, poznali bychom, jak velké množství variací je zde přítomno. Toto má za příčinu rozdíly v národních poměrech. Například Nizozemí jakožto nehornatá země s minimálním zvlněním má požadavky v rámci podmáčených půd, což můžeme zařadit pod standardy půdní eroze. Naopak pro státy jižní Evropy nebo hornaté státy, jako je Rakousko nebo jih Francie, je podmínka s omezením u podmáčených půd irelevantní. Rozdíly v sobě nezahrnují pouze lokální půdní podmínky a pěstební technologie, ale také místní zvyklosti a standardy v boji proti erozi.[35]

---

31 Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat.
32 Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely.
33 Nařízení Rady č. 73/2009, o vytvoření společných pravidel pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a o vytvoření některých režimů podpor pro zemědělce.
34 Jongeneel,R.: Compliance with regulations in EU agriculture vis-à-vis its main competitors, LEI-WUR, 2007.
35 Kolektiv: CROSS-COMPLIANCE, Facilitating the CAP reform: Compliance and competitiveness of European agriculture, LEI, 2008.

Podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu jsou od 1. 5. 2004 pro ČR podmínkou pro výplatu přímých plateb.

V ČR pro účely SAPS v roce 2005 byly minimální požadavky ochrany půdy proti vodní a větrné erozi, stanovené již pro rok 2004, rozšířeny o další požadavky ochrany pro dodržení dobrých zemědělských a environmentálních podmínek (viz nařízení vlády č. 144/2005 Sb.) a obsahují:

- nerušení krajinných prvků, zejména mezí, teras, větrolamů, zatravněných údolnic, polních cest využívajících přirozené svažitosti a respektujících vrstevnice, popřípadě doprovázených příkopy, jakož i vodních toků a útvarů povrchových vod;
- vyloučení pěstování širokořádkových plodin kukuřice, brambor, řepy, bobu setého, sóji a slunečnice na půdních blocích, popřípadě dílech půdních bloků s průměrnou svažitostí více než 12 stupňů;
- zapravování statkových hnojiv v tekuté formě do půdy nejdéle do 24 hodin po jejich aplikaci na pozemcích s průměrnou svažitostí převyšující 3 stupně;
- vyloučení změny kultury travní porost na kulturu orná půda na obhospodařovaných půdních blocích;
- nepálení rostlinných zbytků na půdních blocích, popřípadě na dílech půdních bloků, po sklizni obilovin, olejnin, popřípadě luskovin, které zde byly pěstované.

A. Eroze půdy

Dvě sady opatření jsou zavedeny pro kontrolu půdní eroze, neboť hlavním cílem této skupiny doporučeného bodu GAEC je ochránit půdu od její eroze. Jednak to jsou posklizňová opatření, především s ohledem na pokrývku půdy po sklizni hlavní plodiny a jednak ostatní opatření proti erozi půdy, která obsahují opatření na svažitých půdách, která kontrolují způsob úpravy půdy. Mezi druhou skupinu můžeme počítat zadržovací terasy a správu půdy s místními specifickými vlastnostmi, jak bylo již výše uvedeno na příkladu Nizozemí.

B. Organické složení půdy

Požadavek na udržení organické struktury půdy je cílen tak, aby pomohl udržet jedinečnou organickou skladbu půdy pomocí vhodných metod. Tento cíl by měl být dosažen požadavky, které v sobě obsahovaly ošetření a správu polí se strništěm a především řádné střídání plodin na poli.

C. Struktura půdy

V rámci této podmínky by měl členský stát zajistit zachování struktury půdy především pomocí vhodné mechanizace.

D. Minimální míra údržby

Tato podmínka má za cíl zajistit minimální míru údržby půdních bloků a pokud možno zabránit jejich případnému zhoršení. Mezi možné normy, které musí být ošetřeny národní legislativou a měly by vést k dodržování podmínek GAEC, patří minimální míra intenzity chovu zvířat a vhodné režimy k jejich zajištění, neměnit poměr stálých pastvin vůči orné půdě, zachovávat krajinné prvky a pokud možno nedovolit vyšší výskyt plevelů na zemědělské půdě. Podmínky jsou určeny mimo jiné i pro státy pěstující olivovníky.

E. Ochrana Vody

Z výsledků zprávy Evropské komise o zavedení cross-compliance a zdravotní prověrky zemědělské politiky vzešel návrh více ochránit i vodu a mít na zřeteli správné hospodaření s ní. Tato podmínka si klade za cíl chránit vodu před znečištěním a neplýtvat zbytečně tímto stále více cenným zdrojem. Evropská komise v tomto bodě udělila dva povinné standardy, které by měly být na úrovni každého členského státu dorženy.

Jsou jimi zřízení ochranných pásem podél toků vod a nutnost předložení povolení k zavlažování vodou v případě zemědělské produkce, ať už žadatel pouze využívá zavlažovací zařízení, nebo ho vlastní.

Povinností členského státu je mít pokryté všechny navržené body národní legislativou, což v praxi znamená, že členský stát musí pro každou normu, uvedenou v tabulce dole, určit speciální podmínky pro GAEC. Detailní popis podmínek GAEC v České republice bude podán v kapitole 5.

Tabulka č. 2: Příloha III nařízení Rady č. 73/2009

PŘÍLOHA III

Dobrý zemědělský a environmentální stav podle článku 6

Téma	Povinné standardy	Nepovinné standardy
Eroze půdy: Ochránit půdu pomocí vhodných opatření	— Minimální pokryv půdy	— Zadržovací terasy
	— Minimální úroveň obhospodařování půdy odrážející specifické místní podmínky	
Organické složky půdy: Zachovat úroveň organických složek půdy pomocí vhodných praktik	— Obdělávání orné půdy se strništěm	— Standardy pro střídání plodin
Struktura půdy: Zachovat strukturu půdy pomocí vhodných opatření		— Používání vhodných strojů
Minimální úroveň péče: Zajistit minimální úroveň péče a zabránit zhoršení stanovišť	— Zachování krajinných prvků, včetně případných mezí, rybníků, příkopů, stromořadí, ve skupině nebo zvlášť, a hranic polí	— Minimální míra intenzity chovu nebo vhodné režimy
		— Vytvoření nebo zachování stanovišť
	— Zabránění šíření nežádoucí vegetace na zemědělskou půdu	— Zákaz kluční olivovníků
	— Ochrana stálých pastvin	— Udržování olivových hájů a vinic v dobrých vegetačních podmínkách
Ochrana vody a hospodaření s ní: Chránit vodu před znečištěním a zabraňovat jejímu povrchovému stékání a hospodárně ji využívat	— Zřízení ochranných pásem podél vodních toků (1),	
	— V případech, kdy využití vody k zavlažování podléhá schválení, dodržování schvalovacích postupů	

(1) Pozn.: Ochranná pásma dobrého zemědělského a environmentálního stavu musí jak uvnitř, tak vně ohrožených oblastí vymezených v souladu s čl. 3 odst. 2 směrnice 91/676/EHS, splňovat alespoň požadavky týkající se podmínek pro používání hnojiv v blízkosti vodních toků podle bodu A4 přílohy II směrnice 91/676/EHS.

4.2.4. Kontrola cross-compliance a sankční systém

4.2.4.1. Principy

Podle reformy Společné zemědělské politiky z června 2003 obdrží zemědělci v budoucnu přímé platby a platby z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova jen tehdy, pokud dodrží určité závazné podmínky dané zákonnými předpisy EU.
Novinkou je to, že při porušení příslušných oborových právních norem budou v budoucnu nejen uloženy pokuty dle předpisů oborového práva, ale budou prováděny rovněž sankce přímo v rámci přímých plateb (vícenásobné sankcionování).[36]

I u pochybení, která budou zjištěna v rámci kontrol dodržování oborového práva uskutečněných na základě podnětu dojde k sankcionování přímých plateb EU.

Platební agentura je jediný orgán odpovědný za rozhodnutí a uplatnění sankcí k snížení přímých plateb a plateb EAFRD či vyloučení z režimu přímých plateb či plateb EAFRD. Je zde možné pouze jedno snížení uplatňované ve smyslu cross-compliance (musí být brány v úvahu všechny zákonné požadavky na hospodaření a podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu). Platební agentura je nicméně způsobilá pro rozpoznání chyb a stanovení jejich závažnosti. Naproti tomu koordinačním orgánem dle čl. 23(3) nařízení Rady č. 73/2009[37] pro kontroly cross-compliance je Ministerstvo zemědělství.

4.2.4.2. Procedura

Specializované kontrolní orgány (viz příloha 3) (Státní veterinární správa České republiky SVS ČR, Státní rostlinolékařská správa SRS, Státní zemědělská a potravinářská inspekce SZPI, Česká plemenářská inspekce ČPI, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský ÚKZÚZ, Česká inspekce životního prostředí ČIŽP a Ústav pro státní kontrolu veterinárních bioproduktů a léčiv ÚSKVBL) vykonávají kontroly zákonných požadavků na kontrolu a Státní zemědělský intervenční fond provádí kontroly podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu a zachovávání travních porostů.

[36] Kolektiv: Cross-compliance (Bindung der Direktzahlungen an das Fachrecht), Bayerisches Staatsministerium für Landwirtschaft und Forsten, München, 2004.
[37] Nařízení Rady č. 73/2009, o vytvoření společných pravidel pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a o vytvoření některých režimů podpor pro zemědělce.

Průběh kontrol

1) Oznámení kontroly

- Oznámení cca 7–14 dní předem:
  - telefonicky,
  - písemně,
  - nebo obojím způsobem.

2) Zahájení kontroly

- Informování zástupce společnosti o obsahu kontroly:

  A) Kontrola předložených dokladů

  Výpis z obchodního rejstříku a jiných relevatních dokladů v rámci kontrolovaného požadavku.

  B) Terénní šetření:
  - fyzická kontrola,
  - pořizování fotodokumentace,
  - odběr a analýza potřebnách vzorků, pokud je třeba.

3) Výsledky kontroly uvede kontrolní organizace v kontrolní zprávě, která by dle čl. 54 NK 1122/2009[38] a postupu vyhodnocení kontrol cross-compliance[39] měla obsahovat následující prvky:

- identifikace zemědělce:
  - jednotný identifikátor,
  - jméno / název kontrolovaného subjektu,
  - datum narození / IČ,
  - bydliště/sídlo,
  - místo podnikání,
  - osoby přítomné,
  - místo a čas kontroly,
  - kontrola proběhla jako kontrola neohlášená;

[38] Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost,modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.

[39] MZe: Postup vyhodnocení kontrol cross compliance, Praha, 2006.

- rozsah prováděné kontroly;
- kontrolní nálezy:
    - předmět kontroly - popis hodnocených požadavků (legislativní normy ČR, ES),
    - forma kontroly,
    - rozsah kontroly,
    - popis zjištěných skutečností,
    - závěr – výčet požadavků C-C, jejichž porušení bylo zaznamenáno včetně uvedení aktů a norem jejichž porušení bylo zjištěno,
    - popis podkladových materiálů, o které se zjištění kontroly opírá (např. výsledky chem. analýzy…),
    - podpis kontrolované osoby i inspektorů;
- identifikace rozporných právních standardů;
- náležité právní stanovení důležitosti nerespektování na základě kritérií, která jsou stanovena ve článku 7 nařízení 73/2009 (závažnost, rozsah, trvalost, opakování a zanedbání versus úmyslnost), a kde bude nutné, příhodné aspekty zavedení sankční sazby jiné, než je užívaná standardní sazba (3 nebo 20 %).

Kontrolní orgány předají zprávu o kontrole koordinačnímu orgánu (MZe) – tvorba centrálního úložiště výsledků kontrol MZe. Kontrolní zpráva bude následně zpřístupněna Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu (Platební agentuře).

Centrální úložiště výsledků kontrol MZe musí být schopno poskytnout informaci o stavu realizace kontrol na žadatele, tj. zda byly zaslány všechny požadované zprávy o kontrole či nikoliv. Tuto informaci bude SZIF vyžadovat v termínu 31. 8. daného kalendářního roku.

4.2.4.3. Hodnocení

Snížení za porušení cross-compliance by měla být aplikována na celkovou výši přímých plateb a plateb EAFRD, po všech postupných redukcích přímých plateb realizovaných v průběhu reformy SZP uvedených v nařízení Rady č. 73/2009 (modulace, finanční disciplína a způsobilost). Zkrácení nebo vyloučení z režimu přímých plateb může určit pouze Platební agentura.

Sankční kritéria jsou:

- *rozsah porušení*: limitováno významem farmy a počtem porušených požadavků v souvislosti na použitá zákonná pravidla,
- *závažnost*: důležitost významu porušení ve vztahu k cíli zákonného pravidla,
- *trvalost*: významnost průběhu porušení,

- *opakování*: stejné porušení víckrát než jednou ročně nebo ve dvou následujících letech.[40]

V případě **nedbalosti** je maximální úroveň sankce 5 % (výše sazby je určována dle závažnosti přestupku, standardem bývají 3 % sazby) z celkové výše přímé platby, v případě opakování může sankce vystoupat až do 15 %.[41]

Příklad č. 1[42]:
Opakování (sankční sazba 3 %)
Základní sankční sazba: 3 %
První opakování: 3 % * 3 = 9 %
Druhé opakování: 9% * 3 = 27 % (ale sankce je omezena na 15 % s varováním)
Třetí opakování: 27 % bez limitu, bráno již jako úmysl, celková sankce bude 81 % z celkové platby.

Příklad č. 2[43]:
Snížení na celou oblast (čl. 66(2) NK 796/04) bude vycházet z podílu součtu navržených snížení dle jednotlivých podoblastí a jejich počtu v rámci dané oblasti.

U zemědělského podniku byla v roce n provedena inspekce pro oblast životního prostředí. Vzhledem k tomu, že zemědělský podnik se nenacházel v žádné ze zvláště chráněných oblastí (92/43/EHS) a ve vztahu ke kontrole podzemních vod před znečišťováním nebezpečnými látkami (80/68/EHS) nebyl tento žadatelem vybrán analýzou rizika, byla realizována kontrola pouze dle směrnic:

- 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků,
- 86/278/EHS o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství,
- 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů.

[40] Chobotová, M: Cross-compliance – zákonné požadavky na hospodaření, 1. vydání, MZe, Praha, 2005.
[41] Chobotová, M.: Zavedení cross-compliance v České republice, Chmelařská ročenka, Praha, 2006.
[42] MZe: Postup vyhodnocení kontrol cross compliance, Praha, 2006.
[43] MZe: Postup vyhodnocení kontrol cross compliance, Praha, 2006.

Výsledek kontrol ve vztahu k jednotlivým směrnicím navrhl následující snížení:

podoblast	**snížení**
92/43/EHS	není předmětem kontroly
79/409/EHS	ve shodě, snížení neaplikováno
80/68/EHS	není předmětem kontroly
86/278/EHS	3 %
91/676/EHS	1 %
---	---
4 : 3 =	1,3

Čl. 66(1(2)) NK 796/04 umožňuje redukci snížení z úrovně 3 % na 1 %.[44]

Příklad č. 3:

Kalkulace celkového snížení na žadatele je realizována v souladu s ustanovením čl. 66(3) NK 796/04. V případě neúmyslného porušení se jedná o součet výsledných snížení za jednotlivé oblasti maximálně však 5 % celkové částky. V případě konstatování opakovaného porušení se jedná o součet výsledných snížení za jednotlivé oblasti, maximálně však 15 % celkové částky

oblast	**snížení**
životní prostředí	1 %
zdraví	3 %
pohoda zvířat	ve shodě, snížení neaplikováno
---	---
celkové snížení	**4 %** < 5 %

Celkové snížení na žadatele tedy bude **4 %.**

V případě **úmyslného nedodržení** cross-compliance je minimální úroveň sankce 20 %, kromě porušení, které je limitováno a není vážné, není stálé a neopakuje se, v tomto případě se může zavést sankce 15 % z celkové výše přímých plateb. Pokud porušení přímo souvisí s jednou nebo více přímými platbami, pak by měla být aplikována redukce minimálně 20 % na všechny přímé platby a zároveň je možné zavést vyloučení z vyplácení přímých plateb na jeden nebo dva kalendářní roky.[45]

[44] MZe: Postup vyhodnocení kontrol cross compliance, Praha, 2006.

[45] Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost,modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.

4.3 Systém kontrol cross-compliance v zemích EU[46]

V následující podkapitole je popsán systém kontrol C-C v EU, tedy ve státech, které v roce 2007, kdy byla předkládána zpráva Komise o funkčnosti systému kontrol cross-compliance, měly zavedenou alespoň část pořadavků cross-compliance. Týká se to všech členských států kromě Rumunska a Bulharska, které se v roce 2007 členy EU staly a zavádění cross-compliance bylo u nich spuštěno až v tomto roce.

Z důvodu roku 2007 je v tomto výčtu zohledněna pouze část požadavků aplikované v roce 2005, kterými jsou SMR 1–8a a podmínky GAEC. Ale i toto nám může přiblížit rozmanitost systémů kontrol napříč EU.

Závěr kapitoly je věnován zhodnocení náročnosti kontrolního systému cross-compliance v zemích EU z pohledu veřejné správy i z pohledu zemědělců, kde bylo možné zaměřit pozornost nejenom na schopnost dodržení standardů C-C, ale i jejich nákladovost.

1. RAKOUSKO

V Rakousku jsou zodpovědnosti za kontroly podle nařízení (ES) č. 1122/2009 definovány v Implementačním nařízení IACS 2005 (INVEKOS-Umsetzungs-Verordnung 2005), Federálního zákona II č. 474/2004. Následující kompetence pro kontroly cross-compliance byly stanoveny v roce 2005:

- Platební agentura (Agrarmarkt Austria) je zodpovědná za kontroly shody s body 2 až 4 a 6 až 8a přílohy III a také s normami platných zemědělských a environmentálních podmínek podle přílohy IV nařízení (ES) č. 73/2009 v celém Rakousku (tj. na celostátní úrovni).
- Kontroly týkající se bodů 1 a 5 přílohy III nařízení (ES) č. 73/2009 jsou prováděny specializovanými regionálními orgány (tj. provinciálními guvernéry).
- Komise kritizovala skutečnost, že centrální odhad rizik byl prováděn u všech ekologických norem (AMA kontrolovala většinu norem a specializované regionální orgány uskutečňovaly druhou návštěvu podniků za účelem kontroly SMR 1 a 5). „Řešením“ Rakouska bylo, že v roce 2006 AMA převzala i kontroly SMR 1 a 5.

[46] Vypracováno na základě materiálu Zprávy Evropské Komise Radě o zavádění systému Cross-compliance z roku 2007.

Většina nových podmínek z roku 2006 ohledně ochrany krmiva a potravy (směrnice 96/22/ES; nařízení č. 178/2002; nařízení Komise č. 999/2001) a z roku 2007 je kontrolována specializovanými regionálními orgány.

2. BELGIE

a) Platební agentury

V Belgii jsou dvě regionální platební agentury

- Divisions des Aides à l'Agriculture (IG2) de la Direction générale de l'Agriculture du Ministère de la Région wallonne (Divize podpory zemědělství (IG2) Generálního ředitelství zemědělství ministerstva Valonského regionu, Valonsko);
- Administration de la Gestion et de la Qualité de la Production agricole du Ministère de la Communauté flamande (ABKL) (Správní úřad hospodaření a kvality zemědělské výroby vlámského ministerstva komunity, Flandry).

b) Specializované kontrolní orgány

Ve Valonsku:

- Řízení kontroly (D25) platební agentury Valonska;
- Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire (AFSCA) (Federální agentura pro ochranu potravy v potravinovém řetězci);
- Direction générale des Ressources Naturelles et de l'Environnement du Ministère de la Région wallone (DGRNE)/Generální direktoriát přírodních zdrojů a životního prostředí ministerstva Valonského regionu).

Ve Flandrách:

- Správní úřad pro životní prostředí, přírodu, obhospodařování a vodní hospodářství ministerstva vlámské komunity (Směrnice o ochraně volně žijících ptáků, Směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, Směrnice o ochraně podzemních vod);
- Vlámský pozemkový spolek (Směrnice o dusičnanech);
- Veřejný spolek pro odpad pro region Flander (OVAM) (Směrnice o čistírenských kalech);
- AFSCA/Federální agentura pro ochranu potravy v potravinovém řetězci (identifikace a registrace zvířat).

Stručné shrnutí způsobu, jakým jsou prováděny kontroly

Ve Valonsku a Flandrách jsou platební agentury zodpovědné za koordinaci se specializovanými kontrolními orgány. Modality spolupráce jsou stanovené v protokolech, které jsou stejné ve Valonsku i Flandrách.

- Ve Valonsku vybírají tři specializované kontrolní orgány zemědělce podle odhadů jejich vlastních rizik pro kontroly na místě. Jejich výběr oznamují platební agentuře.
- Specializované kontrolní orgány provádí kontroly na místě v jejich příslušných oblastech a posílají písemné kopie nebo výtahy z inspekčních zpráv platební agentuře.
- Ve Flandrách provádějí specializované kontrolní orgány kontroly na místě v jejich příslušných oblastech a podávají zprávy platební agentuře.

Stručné shrnutí způsobu, jakým jsou platby uplatňovány

Ve Valonsku a Flandrách se úřady potýkaly s potížemi při vývoji systému kalkulace srážek a vyloučení. Zvláštním potížím se čelilo při vývoji hodnotící sítě a doplňkových kontrolních seznamů za účelem minimalizace subjektivního odhadu a vyvarování se slabé právní základny v případě, kdy je srážka napadena u soudu.

3. KYPR

Kypr uplatňuje SAPS a v současném období jsou kontroly týkající se GAEC prováděny útvarem kontrol Kyperské zemědělské platební organizace (CAPO), která je také zodpovědná za uplatňování srážek z přímých plateb.

4. DÁNSKO

Dánsko se rozhodlo pro decentralizovaný model. Kontroly požadavků na cross-compliance jsou tedy prováděny úřady nebo orgány, které byly ustanoveny pro zajišťování dodržování různých nařízení, která nyní spadají pod cross-compliance.

Jsou dané dvě úrovně rozdělování povinností mezi různými úřady/orgány:

- Úroveň 1: platební agentura
- Úroveň 2: příslušný orgán zodpovědný za dodržování příslušných nařízení, výběr zemědělců ke kontrolám a za kontroly samotné

V roce 2005 zde bylo celkem 38 požadavků, které byly vypracovány v důsledku úzké spolupráce mezi Správní radou pro výživu, rybolov a zemědělství (Platební agentura), čtyřmi vládními agenturami (Dánská agentura pro ochranu životního prostředí, Agentura pro ochranu lesů a přírody, Dánská správní rada pro ochranu rostlin a Dánská veterinární a potravinářská správa) a dvěma institucemi reprezentujícími města a regiony. Rozdělení povinností mezi úřady, co se týče různých oblastí cross-compliance, je uvedeno v následující tabulce:

Tabulka č.3: Specializované kontrolní orgány v Dánsku

Oblast	**Specializované kontrolní orgány**
1. Životní prostředí (29 požadavků)	
Celostátní úroveň	▪ Dánská agentura pro ochranu životního prostředí ▪ Agentura pro ochranu lesů a přírody ▪ Dánská správní rada pro ochranu rostlin
Regionální úroveň	▪ Regiony ▪ Agentura pro ochranu lesů a přírody (regionální útvary)
Místní úroveň	▪ Města
3. Veřejné zdraví a zdraví zvířat a rostlin (3 požadavky)	
Celostátní úroveň	▪ Dánská veterinární a potravinářská správa ▪ Dánská správní rada pro ochranu rostlin
Regionální úroveň	▪ Dánská veterinární a potravinářská správa (Regionální veterinární a potravinářská kontrolní střediska)
4. Dobré zemědělské a environmentální podmínky (6 požadavků)	
Celostátní úroveň	▪ Správní rada pro výživu, rybolov a zemědělství ▪ Dánská správní rada pro ochranu rostlin

Mezi 38 požadavky je 29 požadavků o životním prostředí. Za 16 z těchto požadavků je zodpovědná Dánská agentura pro ochranu životního prostředí. Nicméně výběr zemědělců ke kontrolám a kontroly samotné jsou uskutečňovány na místní úrovni, tedy městy (ochrana podzemní vody proti znečištění způsobenému určitými nebezpečnými látkami; ochrana životního prostředí a zvláště půdy při používání čistírenských kalů v zemědělství; ochrana vod proti znečištění způsobeným dusičnany ze zemědělských zdrojů).

Dánská správní rada pro ochranu rostlin je příslušný orgán zodpovědný za šest požadavků, u kterých provádí i kontroly. Tyto požadavky se týkají ochrany vod proti znečištění způsobeným dusičnany ze zemědělských zdrojů.

Agentura pro ochranu lesů a přírody je příslušný orgán zodpovědný za šest požadavků týkajících se zachování přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a také zachování volně žijících ptáků. Regiony provádí kontroly dvou z těchto požadavků, zatímco agentura sama kontroluje zbylé čtyři.

Dánská veterinární a potravinářská správa je příslušný orgán zodpovědný za tři požadavky týkající se zdraví veřejnosti atd., které se zabývají identifikací a registrací zvířat. Avšak kontroly těchto požadavků provádí Dánská správní rada pro ochranu rostlin.

Pro podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) zde bylo šest požadavků pro rok 2005. Dánská správní rada pro ochranu rostlin provádí kontroly těchto požadavků v zastoupení Správní rady pro výživu, rybolov a zemědělství.

Správní rada pro výživu, rybolov a zemědělství potvrdila, že dotazník, který vyplnili v prvním roce implementace cross-compliance, je stále platný. Byly zde pouze nějaké menší změny: v oblasti veřejného zdraví a zdraví zvířat a rostlin bylo 19 požadavků v roce 2006 (místo tří požadavků v roce 2005).

Dánská správní rada pro ochranu rostlin je zodpovědná za osm požadavků (jeden z nich ve spolupráci s Dánskou veterinární a potravinářskou správou a dva z nich ve spolupráci s Dánskou agenturou pro ochranu životního prostředí).

V oblasti dobrých zemědělských a environmentálních podmínek byl počet požadavků v roce 2006 snížen na pět (v roce 2005 bylo šest požadavků). Zodpovědné orgány jsou stejné.

5. ESTONSKO

V současné době, kdy Estonsko zavádí SAPS, jsou požadavky na cross-compliance omezeny na GAEC. SMR jsou nyní ve vývoji. Také požadavky GAEC jsou v této době přezkoumávány a změny jsou možné.

Hlavní zainteresovaná agentura je Platební agentura – Zemědělský registr a informační výbor (ARIB). Všechny kontroly jsou momentálně prováděny PA. V budoucnosti s přechodem na SPS budou v závislosti na požadavcích na cross-compliance (příloha III z 73/2009) zapojeny další příslušné agentury. Například: Potravinářská a veterinární rada, Inspektorát pro ochranu rostlin a Inspektorát pro životní prostředí.

6. FINSKO

Platební agentura, která je součástí Ministerstva zemědělství a lesnictví, je zodpovědná za kontrolu prvních pěti směrnic týkajících se životního prostředí uvedených v příloze III, část A nařízení 1782/2003 a za kontrolu podmínek uvedených v příloze IV. Platební agentura svěřila kontroly na místě Střediskům zaměstnanosti a ekonomického rozvoje (střediska T&E), která provádějí kontroly na svých vlastních územích.

Provinciální a veterinární úředníci pracující pro Oddělení výživy a zdraví Ministerstva zemědělství a lesnictví jsou zodpovědní za kontrolu posledních tří nařízení (o identifikaci a registraci zvířat) uvedených v příloze III část A nařízení 1782/2003. Kontrolami na místě byla pověřena střediska T&E.

Střediska T&E vypracovávají kontrolní záznam o kontrole ve stanoveném časovém období. Provinciální veterinární úředníci posuzují kontroly identifikace a registrace zvířat provedené středisky T&E a předávají své konečné hodnocení koordinátorovi středisek T&E, která shromažďují informace z kontrol cross-compliance v daném podniku a předají tomuto podniku souhrnné hodnocení.

Rozhodnutí o platbách podnikům jsou vydávána představiteli venkovského podnikání. Povinnost středisek T&E provádět kontroly a procedury, které musí být dodržovány, jsou stanoveny nařízeními vlády a Ministerstvem zemědělství a lesnictví.

Ministerstvo zemědělství a lesnictví je koordinační orgán. Vzor kontrol je prováděn na Ministerstvu zemědělství a lesnictví a kontrolní seznamy jsou zasílány do středisek T&E elektronickou formou. Střediska T&E zaznamenávají informace z kontrolních dokumentů do aplikačních programů, kde k nim má přístup ministerstvo. Ministerstvo provádí souhrn kontrolních výsledků za celou zemi. Většina přenosu informací probíhá elektronicky.

Informace o identifikaci a registraci zvířat, identifikační informace (podniky vybrané ke kontrole, kontrolní záznamy, prohlášení provinciálních veterinárních úředníků) jsou zaznamenávány a začleňovány do identifikačních aplikačních programů, které jsou napojeny na informační systém správy podpor. Příslušný provinciální veterinární úředník může číst a doplňovat

elektronické záznamy středisek T&E na internetu. Posílání pošty běžným způsobem je minimalizováno za účelem úspory času.

7. FRANCIE

Specializované kontrolní organizace jsou následující:

- Krajské ředitelství Ministerstva zemědělství a lesnictví (DDAF)
- Krajské ředitelství veterinární správy (DDSV)
- Regionální ředitelství ministerstva zemědělství a lesnictví (DRAF)
- Národní mezirezortní úřad pro obiloviny (ONIC)

V praxi může DDAF a DDSV na místní úrovni svěřit určité kontroly na základě dohody o udělení plné moci:

- DDSV kontrolují v oblasti životního prostředí podniky, které podléhají nařízení o instalacích klasifikovanému pro ochranu životního prostředí (ICPE);
- DDAF provádí část kontrol identifikace skotu a ovcí (ICPE).

Krajské ředitelství zemědělství a lesů (DDAF) na základě pravomoci prefekta jmenuje Koordinační kontrolní orgány ve smyslu článku 23(3) nařízení č. 1782/2003.

DDAF prostřednictvím Koordinačních kontrolních orgánů označuje u každé kontrolní organizace číslo podniku, které má být kontrolováno, koordinuje kontroly mezi různými specializovanými kontrolními organizacemi a poté zpracovává nastavení kontrol. Kromě toho DDAF prostřednictvím zástupce platebních oddělení označuje zprávy s „neshodou“, které byly předány specializovanými kontrolními organizacemi, počítá míru snížení jako cross-compliance, zajišťuje zpracování stížností a zpracujícími toky předává platebním oddělením míru snížení, která má být uplatněna.

Platební oddělení jsou povinná uplatňovat míru snížení jako cross-compliance na podporách, které musí vyplácet.

8. NĚMECKO

Kontroly jsou prováděny příslušnými úřady (region NUTS1) zemí. Kontroly mohou být prováděny platebními agenturami.

Podle německého regulačního nařízení, článek 2(1) BGB1 I 2004, č. 65 je každá spolková země zodpovědná za vyvinutí svého vlastního systému kontroly cross-compliance. Země určily převážně specializované orgány „Fachrechtsbehörden“ (správa pro ochranu zemědělskou, veterinární a pro ochranu přírody) z nižších administrativních úrovní (untere Verwaltungsebene) z krajů nebo krajských měst pro provádění specializovaných soudních kontrol (Fachrechtskontrollen).

Koordinační orgán podle článku 23(3) (ES) č. 73/2009 je zpravidla útvar ministerstev zemědělství každé země. Pro komunikaci mezi zainteresovanými orgány je významným prvkem tzv. *Zentrale InVeKoS-Datenbank* (ZID), který představuje Integrovaný administrativní a kontrolní systém (IACS). Předávání kontrolních výsledků či tipů na překontrolování pro jiné zodpovědné orgány se realizuje převážně přes ZID.

Vzor systematických kontrol na místě je zajištěn analýzou rizik prováděnou kontrolními orgány nebo na jejich objednávku. Kontroly jsou prováděny příslušnými úřady spolkových zemí (ochrana zemědělská, veterinární a ochrana přírody). Kontroly mohou být prováděny také platebními agenturami.

9. ŘECKO

Platební agenturou je Platební a kontrolní agentura pro orientační a záruční podporu komunity (OPEKEPE), která je oficiálně jediným příslušným orgánem pro koordinaci kontrol cross-compliance v souladu se článkem 48 nařízení 1122/2009 a za uplatňování srážek z přímých plateb.

OPEKEPE byla založena v rámci státního zákonného systému (ministerské rozhodnutí č. 262021/15-4-2005 Ministerstva rozvoje venkova a výživy) jako koordinační orgán pro kontroly cross-compliance. OPEKEPE vybírá vzor kontrol na místě pro kontroly cross-compliance podle doložek nařízení 1122/2009 a předkládá ho elektronicky prefekturním úřadům.

Výběr vzoru je prováděn z množství žádostí, které již byly vybrány k přezkoumání způsobilosti. Výběr vzoru je založen na analýze rizik s několika kritérii včetně výše vyplacené podpory, počtu držeb podniku, celkové velikosti podniku, počtu hospodářských zvířat, změn v porovnání s předchozím rokem, porušení zákonů specifických pro kontroly jiných institucí, nových žádostí, hustoty chovu dobytka atd.

Řízení prvořadých kontrol bylo převedeno na prefekturní úřady (úroveň NUTS III) v zemi. Prefekturní úřady realizují prvořadé kontroly ustanovením (rozhodnutím prefekta) komisí inspektorů (kontrolní komise) s náležitou specializací. Kontrolní komise předkládají kontrolní zprávy příslušným prefekturním oddělením rozvoje venkova, která postupně předkládají tyto zprávy OPEKEPE. OPEKEPE řídí druhořadé kontroly pod dozorem prefekturních úřadů, v souladu se článkem 48 nařízení 1122/2009.

10. MAĎARSKO

Jsou zde různé orgány pro řízení a kontrolu programu:

1. V rámci MZRV (Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova) patří cross-compliance do gesce **oddělení kontroly a řízení zemědělství**, které spadá pod ekonomického státního tajemníka.

2. Hlavním implementačním orgánem je **platební agentura,** Agentura pro zemědělství a rozvoj venkova (AZRV). V jejím rámci jsou zde různá oddělení zabývající se politikou:

- Centrální kancelář AZRV,
- 19 územních okresních kanceláří.

3. **Institut pro geodézii, kartografii a na dálkový průzkum („FÖMI“):**

FÖMI je státní organizací pod dozorem MZRV. Smlouva o přidělených povinnostech (úkoly LPIS a RS) je základem spolupráce a komunikace mezi AZRV a FÖMI. Kromě toho jsou podrobnosti o průběhu práce a výměně technických dat definovány na základě bilaterálních dohod mezi smluvními stranami. AZRV zajišťuje data o přidělených pozemcích (alfanumerické a ortofotomapy) pro FÖMI, na jejichž základě FÖMI provádí kontroly dálkového průzkumu. Pravidelně probíhají kontroly na místě a kontroly dálkového průzkumu.

11. IRSKO

Divizí v rámci Ministerstva zemědělství a výživy je platební agentura. Ostatní divize ministerstva fungují jako specializované kontrolní orgány pro určité SMR (zákonné požadavky na hospodaření). Specializované kontrolní orgány pro SMR týkající se životního prostředí jsou pod záštitou Ministerstva životního prostředí a místní vlády.

Konzultační setkání se konají mezi platební agenturou a specializovanými kontrolními orgány s cílem zavedení standardizovaných postupů pro vzájemné podávání zpráv mezi platební agenturou a specializovanými kontrolními orgány. Kontrolní proces pro podniky vybrané ke kontrole je jednotný. O nevybraných a spontánních kontrolách jsou vzájemně podávány zprávy použitím společných formulářů pro kontrolní zprávy.

Divize platební agentury funguje jako koordinační orgán.

12. ITÁLIE

AGEA, Státní platební agentura pro zemědělský sektor v Itálii, je příslušný orgán pro koordinaci kontrolních aktivit o cross-compliance, jak je požadováno nařízením Ministerstva zemědělství z 13. prosince 2004, čl. 8 (1). V každém z následujících regionů je územně příslušná Regionální platební agentura (OPR) zodpovědná za realizaci kontrol:

- OPLO, v regionu Lombardia;
- AVEPA, v regionu Veneto;
- AGREA, v regionu Emilia-Romagna;
- ARTEA, v regionu Toscana.

V ostatních italských regionech, které nemají své vlastní OPR, je za realizaci kontrol zodpovědná také AGEA.

AGEA a OPR, v souladu s čl. 8 (3) výše zmíněného nařízení ministerstva a v souladu s čl. 48 nař. (ES) 1122/2009, provádějí kontroly se zaručením, že účinnost kontrol je minimálně rovná té, které bylo dosaženo v případech, kdy byly kontroly provedeny specializovaným kontrolním orgánem.

Specializované kontrolní orgány, jako jsou ARPA nebo ASL (Regionální agentury pro ochranu životního prostředí a Místní zdravotní útvary pod dozorem Ministerstva životního

prostředí a Ministerstva zdravotnictví), konzultují s AGEA kalkulaci srážek / vyloučení z plateb, a to obzvláště v tom, co se vztahuje k nařízení 80/68/EEC o „nebezpečných látkách“, aby byla zjištěna existence / zrušení oprávnění k odkládání zemědělského odpadu.

AGEA je koordinační orgán pro kontroly cross-compliance. Vzor kontrol byl vybrán na celostátní úrovni agenturou AGEA pro všechny regiony včetně těch, které mají své vlastní regionální platební agentury (OPR), s ohledem na jakákoliv označení regionálních orgánů o existenci specifických rizikových faktorů.

13. LOTYŠSKO

1) Řídícím orgánem je Ministerstvo financí

Hlavními funkcemi jsou:

Celkové vedení, realizace, kontrola, sledování a hodnocení programu včetně:

- spravování Informačního systému řízení,
- řízení Komunikační strategie správy strukturálních fondů,
- řízení Plánu rozvoje lidských zdrojů,
- Sekretariát pro komise sledování a řízení.

2) Pomocný orgán 1. stupně – Ministerstvo zemědělství

Zajišťuje vedení aktivit SPD podle sektorové politiky a priorit SPD[47]:

- rozvíjí sektorové intervence v případě státních programových projektů,
- vybírá projekty podle všeobecné kvality a specifických kritérií,
- schvaluje systémy podpor či státní programy.

3) Pomocný orgán 2. stupně & vedoucí systému podpor – Služba pro podporu venkova

Služba pro podporu venkova spravuje státní podporu a podporu EU pro venkovské oblasti, rozhoduje o přidělení nebo zamítnutí financování, rozhoduje o vyplacení nebo zamítnutí podpory a vede záznamy o provedených platbách a kontrolách jejich využití.

[47] SPD – znamená samostatný dokument schválený Evropskou komisí obsahující stejné informace, které je možno nalézt v Systému a operačním programu komunitní podpory.

Platební orgán

Finanční správa je instituce podřízená Ministerstvu financí a vykonává funkce platebního orgánu pro strukturální fondy EU. Zajišťuje finanční řízení a zpracování plateb. Za účelem zajištění správného řízení evropských strukturálních fondů je uzavřena smlouva mezi Ministerstvem financí a Finanční správou a Službou pro podporu venkova. Kontroly jsou prováděny kontrolním oddělením Služby pro podporu venkova na základě pokynů Ministerstva financí.

14. LITVA

Litevským příslušným kontrolním orgánem je státní platební agentura spadající pod Ministerstvo zemědělství, která vykonává veškeré kontroly týkající se dobrých zemědělských a environmentálních podmínek. (Podle ustanovení článku 143b nařízení (ES) 1782/2003 pro nové členské státy, které uplatňují systém jednotné platby na plochu (SAPS), je uplatňování požadavků na zákonné hospodaření nepovinné.) Všechny kontroly jsou prováděny státní platební agenturou.

15. LUCEMBURSKO

Lucembursko má jednu platební agenturu.

Následující organizace jsou zapojeny do implementace cross-compliance:

- *Služba pro venkovské hospodářství:* pověřená platební agenturou, zodpovědná za řízení a administrativní kontrolu aplikací, uplatňuje také sankce.
- *Útvar kontroly správy technických zemědělských služeb:* pověřený platební agenturou, zodpovědný za kontroly na místě týkající se kritérií způsobilosti, koordinaci kontrol na místě týkajících se cross-compliance a realizaci těchto kontrol společně se specializovanými kontrolními orgány.
- *Specializované kontrolní orgány:* stanovují analýzu rizik, provádějí jednotlivě vzorování nebo poskytují riziková kritéria Službě pro venkovské hospodářství, provádí kontroly na místě společně s Útvarem kontroly.

Různé oblasti cross-compliance jsou rozdělovány podle správy jednotlivě mezi kompetentní služby na zákonodárné úrovni, a to následujícím způsobem:

Tabulka č. 4 Kontrolní orgány cross-compliance v Lucembursku

	Oblast	Ministerstvo/Správa/Kompetentní služba
A.1	Ochrana životního prostředí	Ministerstvo životního prostředí: Správa vod a lesů
A.2	Ochrana vody	Ministerstvo vnitra: Správa vodního hospodářství
B.1	Registrace a identifikace zvířat	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Veterinární správa/služba SANITEL
B.2	Bezpečnost potravin	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Veterinární správa
B.3	Zdraví zvířat, kontrola nemocí zvířat	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Veterinární správa
B.4	Zdraví rostlin	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Technická zemědělská správa
B.5	Bezpečnost zvířecího krmiva a píce	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Technická zemědělská správa
C.1	Péče o zvířata	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Veterinární správa
D.1	Dobré zemědělské a environmentální podmínky	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Technická zemědělská správa
D.2	Zachování stálých pastvin	Ministerstvo zemědělství, vinařství a rozvoje venkova: Technická zemědělská správa/Služba pro venkovské hospodářství

Všechny tyto správy a veřejné služby jsou kompetentní na území celého státu.

Analýzu rizik provádí Služba pro venkovské hospodářství na základě rizikových kritérií poskytnutých specializovanými kontrolními orgány a na základě nahlášených údajů, které jsou přístupné v databázi SIGC. Kontroly na místě jsou prováděny v rámci systému kontrol způsobilosti (rozhodnutí o využití zemědělských pozemků). Oficiální kontrolní zprávy jsou předávány Službě pro venkovské hospodářství, která spravuje výsledky kontrol a v případě nutnosti uplatňuje sankce.

16. MALTA

Oddělení pro integrovaný administrativní a kontrolní systém (IACS) je založeno podle přílohy II o zemědělství a rybářském průmyslu (finanční podpora) zákona (čl. 146) týkajícího se nařízení o platební agentuře. Oddělení IACS je koordinační orgán a také příslušný orgán pro cross-compliance, jak je stanoveno v cross-compliance v souvislosti s žádostmi o podporu EU, v rámci nařízení o platebních agenturách (zákon č. 346/2005). S ohledem na velikost Malty je oddělení pro IACS zodpovědné za cross-compliance jak na Maltě, tak na Gozu.

IACS, jakožto příslušný orgán, v souladu s článkem 9 (3) výše zmíněného zákona a v souladu se zákonem 42 (2) nařízení (ES) 1782/2003, provádí kontroly se zaručením, že účinnost provedených kontrol je minimálně rovna té, které bylo dosaženo v případech, kdy byly kontroly prováděny specializovanými kontrolními orgány.

Stejný zákon stanovuje převedení fyzických kontrol na místě na pověřené zodpovědné orgány, které mají vyšší odbornou způsobilost v dané oblasti. Pověřenými zodpovědnými orgány byly Maltská správa pro životní prostředí a plánování (MSŽPP), Maltská správa zdrojů (MSZ), Zemědělské služby a rozvoj venkova (ZS & RV), Potravinové a veterinární regulační oddělení v rámci Ministerstva venkova a životního prostředí.

17. NIZOZEMÍ

Platební agentury

Nizozemí má čtyři platební agentury zodpovědné za přímé platby podle SZP:

- Ústřední komoditní rada pro polní plodiny (HPA),
- Nizozemská rada pro mlékárenství (PZ),
- Komoditní rada pro hospodářská zvířata, maso a vejce (PVE),
- Státní služba pro implementaci nařízení (DR).

Kontrolní orgány

Specializovaným kontrolním orgánem, jak je uvedeno v článku 48 nařízení (ES) 1122/2009, je Generální inspekční služba ministerstva (AID), která je také koordinačním kontrolním orgánem (KKO) zodpovědným za kontrolu platebních podmínek cross-compliance. AID funguje na celostátní úrovni. Regionální úřady, jako jsou komise pro kontrolu vody, městské úřady, policie a provincionální úřady, mají také své kontrolní orgány, které fungují na regionální úrovni. Inspekční orgán Ministerstva dopravy, veřejných prací a vodního hospodářství má na starosti nizozemské státní vody.

Státní služba pro implementaci nařízení v Nizozemí, Dienst Regelingen (DR), zpracovává žádosti o:

- plošné platby za polní plodiny,
- platby za pěstování ořechů,
- energetické plodiny,

- bílkovinné plodiny,
- příplatek za porážku hovězího dobytka,
- speciální příplatek za býky nebo volky,
- příplatek za dojné krávy,
- příplatek za ovce (samice),
- speciální příplatek za ovce (samice),
- a příplatek za extenzifikaci.

Nizozemská rada pro mlékárenství (PZ) zpracovává žádosti o mlékárenské příplatky.

Komoditní rada pro hospodářská zvířata, maso a vejce (PVE) zpracovává žádosti o příplatky za porážku telat.

Ústřední komoditní rada pro polní plodiny (HPA) zpracovává žádosti o platby za pěstování škrobových brambor, sušené krmivo (využití půdy) a semena

18. POLSKO

Jelikož je v Polsku uplatňován systém jednotné platby na plochu v souladu s článkem 143b, paragraf 3, nařízení 73/2009 funguje jedna oblast cross-compliance, tj. dobré zemědělské a environmentální podmínky a zachování stálých pastvin (GAEC – PP). Funkce platební agentury je plněna Agenturou pro restrukturalizaci a modernizaci zemědělství (ARMZ). ARMZ je také specializovaným kontrolním orgánem pro oblast GAEC – PP. Agentura je členěna takto: centrála ve Varšavě, 16 regionálních poboček (v každém regionu jedna) a 314 okresních (Poviat) úřadů. Centrála a regionální pobočky se účastní kontrolního systému GAEC – PP. Kontrolní činnosti GAEC – PP jsou vykonávány spolu s plošnými kontrolami prováděnými externími dodavateli vybranými na základě tendrů a inspektory agentury ARMZ. Dodavatelé provádí kontroly v šesti regionech, z nichž každý zahrnuje dvě až čtyři vévodství. Kontrolní zprávy jsou předávány regionálním pobočkám, na jejichž území se nachází kontrolované podniky. Úřady pro kontroly na místě v každé regionální pobočce vykonávají následující:

- základní kontroly žádostí o přímou platbu;
- kontroly zaměřené na kvalitu kontrol provedených externími dodavateli.

V roce 2005 byla úroveň kontrol schválena na min. 4 %.

V době vypracovávání zprávy o fungování C-C nebylo potřeba založit specializovaný kontrolní orgán nebo inspekční koordinační orgán, protože v Polsku je implementována pouze jedna oblast GAEC – PP, jejíž kontrola zůstává v rámci kompetence agentury ARMZ.

19. PORTUGALSKO

Portugalsko

Gabinete de Planeamento e Política Agro-alimentar (GPPA) / Úřad pro plánování a agro-alimentární politiku – centrální koordinační orgán Ministerstva zemědělství, rozvoje venkova a rybolovu (MADRP) – je centrálním orgánem, který schvaluje kontrolní proces a také jeho zvolené ukazatele. Všechny tyto procedury sleduje tzv. Comissão de Acompanhamento da Condicionalidade (Doprovodná komise pro cross-compliance). Tato komise spojuje dohromady jednotlivé zástupce kontrolních orgánů a orgánů zodpovědných za překládání směrnic EU do portugalského právního systému. Ostatními jsou: poradenské komise (tvořené jednotlivými zástupci svazů zemědělců) a zástupce státního zemědělského NGO.

Platebním orgánem je Instituto Nacional de Garantia Agrícola (INGA) / Národní institut pro zemědělskou jistotu.

INGA je také zodpovědná za zavedení metodiky, která bude určovat snížení přímých plateb, které by měla uplatňovat. Zavedení této metodiky je realizováno ve shodě s ostatními orgány zodpovědnými za kontrolu.

Specializované kontrolní organizace:

- INGA (INGA spolu s outsourcingovými podniky kontroluje *in loco* plnění požadavků GAEC);
- Instituto de Conservação de Natureza (ICN) / Institut pro ochranu přírody;
- Regionální zemědělské ředitelství (DRA) (DRA jsou decentralizované orgány Ministerstva zemědělství, rozvoje venkova a rybolovu – MADRP);
- Direcção Geral de Veterinária (DGV) / Generální veterinární úřad (Ačkoliv DGV je zodpovědným kontrolním orgánem, pověřuje tímto úkolem INGA. DGV schvaluje kontroly a zasílá je zpět do INGA, která je také platebním orgánem.);

- Direcção Geral de Protecção das Culturas (DGPC) / Generální úřad pro ochranu úrody.

Azory

Secretaria Regional de Agricultura e Floresta (SRAF) / Regionální úřad pro zemědělství a lesy a Secretaria Regional do Ambiente e do Mar (SRAM) / Regionální úřad pro životní prostředí a moře jsou regionálními orgány, které schvalují kontrolní proces a také jeho zvolené ukazatele. Všechny tyto procedury sleduje tzv. Estratura Técnica de Acompanhamento (Technický systém monitorování). Tento systém spojuje dohromady jednotlivé zástupce regionálních kontrolních orgánů a regionálních orgánů zodpovědných za překládání směrnic EU do portugalského právního systému.

INGA je zodpovědná za zavedení metodiky, která bude určovat snížení přímých plateb, které by měla uplatňovat. Zavedení této metodiky je realizováno ve shodě s ostatními regionálními orgány zodpovědnými za kontrolu.

Azorské kontrolní orgány SMR:

- Regionální úřad s odbornými znalostmi v záležitostech ochrany přírody
- Regionální úřad s odbornými znalostmi v záležitostech vodních zdrojů
- Regionální úřad s odbornými znalostmi v ostatních záležitostech odpadu
- Regionální úřad s odbornými znalostmi v záležitostech rozvoje zemědělství
- Regionální úřad s odbornými znalostmi v záležitostech veterinární vědy

Madeira

Secretaria Regional do Ambiente e dos Recursos Naturais (SRARN) / Regionální úřad pro životní prostředí a přírodní zdroje je regionální orgán, který schvaluje kontrolní proces a také jeho zvolené ukazatele. Všechny tyto procedury sleduje tzv. Comissão de Acompanhamento da Condicionalidade (Doprovodná komise pro cross-compliance). Tato komise spojuje dohromady jednotlivé zástupce regionálních kontrolních orgánů a regionálních orgánů zodpovědných za překládání směrnic EU do portugalského právního systému.

INGA je zodpovědná za zavedení metodiky, která bude určovat snížení přímých plateb, které by měla uplatňovat. Zavedení této metodiky je realizováno ve shodě s ostatními orgány zodpovědnými za kontrolu.

Madeirské kontrolní orgány SMR:

- Secretaria Regional do Ambiente e dos Recursos Naturais (SRARN) / Regionální úřad pro životní prostředí a přírodní zdroje
- Direcção Regional do Ambiente / Regionální úřad pro životní prostředí
- Direcção Regional das Florestas / Regionální úřad pro lesy
- Regionální úřad s odbornými znalostmi v záležitostech veterinární vědy

20. SLOVENSKO

Zemědělská platební agentura (ZPA) / Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) má sídlo v Bratislavě. Kontrola v rámci platební agentury je prováděna kontrolní sekcí (sekcia kontroly), která se skládá ze tří odborů a oddělení:

- Odbor kontroly přímých podpor / Odbor kontroly priamych podpôr (OKPP)
- Odbor kontroly projektových podpor / Odbor kontroly projektových podpôr
- Odbor kontroly organizace trhu / Odbor kontroly organizácie trhu
- Samostatné oddělení metodiky a plánování kontrol / Samostatné oddelenie metodiky a plánovania kontrol

Odbor kontroly přímých podpor se skládá ze dvou speciálních oddělení: oddělení pro kontrolu půdy a oddělení pro kontrolu zvířat. Tyto útvary zajišťují výběr a provedení kontrol kandidátů žádajících o finanční podporu podle SAPS, POP, LFA a zvířat včetně kontrol na místě vykonávaných v souladu s předloženými reklamacemi, návrhy a peticemi atd.

Kontroly jsou prováděny inspektory Odboru kontroly přímých podpor pracujících v 18 regionálních úřadech nebo inspektory ZPA v Bratislavě. Inspektoři regionálních úřadů vykonávají kontroly v souladu s metodikou a pokyny Odboru kontroly přímých podpor. Kvalita práce regionálních inspektorů je opakovaně kontrolována inspektory ZPA hlavního úřadu v Bratislavě.

Zemědělská platební agentura pověřila některými kontrolami externí specializované kontrolní orgány (v rámci svěřených činností zahrnutých ve smlouvách mezi ZPA a kontrolními orgány):

- Výzkumný ústav půdoznalectví a ochrany půdy v Bratislavě: dálkový průzkum;

- Ústřední kontrolní a zkušební ústav v Bratislavě: Zákonné požadavky na hospodaření – LFA, speciální odborné činnosti: měření s využitím GPS v roce 2005: GEO – KOD, Incorporated Company Bratislava – v souladu se smlouvami.

ZPA přesně stanovuje úkoly, povinnosti a zodpovědnosti externích orgánů a poskytuje jim všechny náležité údaje k zajištění kontroly. Externí orgány předkládají výsledky kontrol v požadované struktuře a termínech, podle čehož ZPA posuzuje a přezkoumává kvalitu kontrol. Kontrola svěřených činností a jejich provádění je vykonávána zvolenými zaměstnanci ZPA spolu se zodpovědnými zaměstnanci externích orgánů: průběžně a namátkově dvakrát za rok.

21. SLOVINSKO

Na celostátní úrovni je Agentura Slovinské republiky pro zemědělské trhy a rozvoj venkova (AAMRD), jakožto platební agentura Slovinska, zcela zodpovědná za kontroly cross-compliance i za kontroly na místě.

Povinností kontrol na místě je pověřen Inspektorát SR pro zemědělství, lesnictví a výživu (IAFF), který je uspořádán do osmi regionálních útvarů.

Jinými specializovanými kontrolními orgány zodpovědnými za provádění kontrol cross-compliance s ohledem na požadavky a standardy v souladu s jejich zodpovědnostmi jsou:

- Veterinární správa Slovinské republiky (VARS),
- Inspektorát Slovinské republiky pro životní prostředí a plošné plánování,
- Inspektorát Slovinské republiky pro ochranu proti přírodním a jiným katastrofám.

Stručný popis způsobu, jakým jsou prováděny kontroly a uplatňována snížení plateb:

Nejdříve AAMRD provede kontroly na administrativní úrovni, kdy porovnává všechny žádosti zemědělců s údaji ve své databázi, a když objeví chyby, vyzve zemědělce, aby je opravili. Pokud toto není možné, žádost je buď zcela zamítnuta, nebo jsou platby sníženy v souladu s nařízením (ES) 1122/2009 paragraf 76 až 80.

Poté zemědělští inspektoři provedou kontroly na místě ve vybraných podnicích. Celkově je kontrolami na místě prověřováno 5–6 % žádajících podniků. Pokud jsou nalezeny nedostatky,

žádost zemědělce je buď zamítnut, nebo jsou platby sníženy v souladu s nařízením (ES) 1122/2009 paragraf 76 až 80.

22. ŠPANĚLSKO

Komunikační systém jednoho autonomního regionu se liší od druhého v závislosti na konkrétní regionální správní struktuře.

Když je platební agentura (PA) jiná než Specializovaná kontrolní agentura (SKA), probíhá komunikace pomocí schůzí a dohod o spolupráci.

V některých případech vybírá žadatele ke kontrole PA, ale v ostatních případech poskytuje údaje o pěstitelích, kteří obdrží přímé platby SKA a ta provádí svůj vlastní výběr.
Jakmile jsou kontroly na úrovni podniků provedeny, SKA vypracuje zprávu o výsledcích a zasílá ji PA, aby mohla uplatnit odpovídající snížení plateb.

V některých autonomních regionech funguje koordinační orgán, který zajišťuje účinnou koordinaci mezi různými organizacemi zapojenými do aplikace cross-compliance.

Vzhledem k tomu, že je PA zároveň i SKA, pak tento orgán provádí všechny úkony (výběr vzoru, kontroly na úrovni podniků, podávání zpráv a snižování plateb).

23. ŠVÉDSKO

Ministerstvo zemědělství je zákonodárný orgán pro většinu příslušných oblastí a také pro dotace státního rozpočtu. Podrobnějšími nařízeními jsou však ve velkém rozsahu pověřovány národní rady, v tomto případě především Švédská zemědělská rada. Švédská ministerstva jsou relativně malá ve srovnání s ostatní Evropou, protože veškerá výkonná činnost je prováděna národními radami, které proto mohou mít více zaměstnanců a široké kompetence.

Švédská zemědělská rada je jedinou platební agenturou ve Švédsku a hlavním koordinačním orgánem pro činnosti spojené se zemědělstvím, která funguje na celostátní úrovni. Spolu s ostatními příslušnými orgány je rada zodpovědná také za interpretaci platné legislativy o cross-compliance. Navrhování nařízení a příruček, poskytování informací, školení zaměstnanců, rozvíjení podpory IT a kontrolování spadá také do zodpovědnosti rady.

Ve Švédsku bylo některými funkcemi pověřeno 21 okresních správních rad. Ty zahrnují rozhodnutí o snížení přímých plateb v důsledku nedodržení cross-compliance a zodpovědnost platební agentury podle článku 42(1).

Kontroly toho, zda byly požadavky na cross-compliance splněny, jsou prováděny na dvou úrovních: na regionální úrovni 21 švédskými okresními správními radami a na místní úrovni 290 švédskými městy. V roce 2005 byla města zodpovědná za kontrolu požadavků na hospodaření podléhajících cross-compliance podle směrnice o podzemních vodách, čistírenských kalech a dusičnanech. Pro dodatečné požadavky na hospodaření, které mají podléhat cross-compliance v roce 2006 a 2007, jsou města kontrolními orgány, co se týká výrobků z chráněných odrůd rostlin a péče o zvířata, a budou téměř jistě také zodpovědná za bezpečnost krmiva a potravin. Okresní správní rady jsou zodpovědné za kontroly většiny ostatních požadavků na hospodaření a kultivaci.

Švédská národní potravinářská správa provádí kontroly nařízení o hormonech a určitých léčivých produktech. Švédští veterinární úředníci sledují oznámení a prevenci určitých zvířecích nemocí. Většina veterinářů pracujících v zemědělství je zaměstnána Zemědělskou radou.

Ostatními národními radami jsou: Švédská agentura pro ochranu životního prostředí (Úmluva o biologické rozmanitosti atd.), Švédská ústřední rada národních památek (Evropská úmluva o krajině atd.), Švédský inspektorát chemických látek (pesticidy atd.) a nedávno založená Švédská agentura pro ochranu zvířat.

24. SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ (UK)

Ministr pro životní prostředí, výživu a záležitosti venkova, skotští ministři, Národní shromáždění Walesu a v Severním Irsku, Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova jednajíce společně byli ustanoveni orgánem zodpovědným za koordinaci kontrol, jak je stanoveno v článku 23 nařízení (ES) 73/2009. V praxi vykonává koordinační orgán UK svoje zodpovědnosti prostřednictvím skupiny ředitelů platebních agentur UK.

Anglie také založila Radu pro koordinaci kontrol (ICB). ICB podporuje Venkovskou platební agenturu (RPA) ve funkci příslušného kontrolního orgánu a funkcích poradního orgánu spolu s převedenými správami. Účel, funkce a kompetence ICB nejsou v rozporu vůči úloze RPA

jako příslušného kontrolního orgánu, co se týče kontroly a prosazování cross-compliance v Anglii, jak je požadováno dle nařízení Rady 73/2009 a nařízení Komise 1122/2009.

Anglie

Platební agenturou je Venkovská platební agentura (RPA) a Příslušný kontrolní orgán (C-CA) je RPA, jak je stanoveno derogací ve článku 48 nařízení (ES) 1122/2009.

Kontrolním orgánem pro oblast životního protředí je Agentura pro životní prostředí (EA) (jako pověření zástupci RPA). RPA provádí kontroly na místě všech ostatních SMR a všech 17 norem GAEC.

V Anglii, jelikož RPA je jak platební agenturou, tak i C-CA, nebylo potřeba zřídit formální komunikační spojení. Když Agentura pro životní prostředí jedná jako pověřený zástupce, činí tak podle podmínek Dohody o úrovni služeb (SLA).

Severní Irsko

Platební agenturou je Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova (DARD). Příslušným kontrolním orgánem je DARD pro GAEC a zákonné požadavky na hospodaření o identifikaci a registraci zvířat a péči o zvířata, spolu s ohlašováním nákaz.

Příslušný kontrolní orgán (C-CA) je Ministerstvo životního prostředí, Služba pro životní prostředí a dědictví pro SMR o životním prostředí (SMR 1 až 5).

V Severním Irsku se v průběhu každého kalendářního roku průběžně konají schůze zástupců platebního orgánu a Služby pro životní prostředí a dědictví (EHS) za účelem zavedení a odsouhlasení formuláře pro zprávy, kritérií analýzy rizik, zvládání procedur atd. Dohoda o úrovni služeb (SLA) byla sepsána, aby byly upraveny vztahy mezi platebním orgánem a EHS.

Skotsko

Platební agenturou jsou ministerstva (Skotský výkonný odbor pro životní prostředí a záležitosti venkova – SEERAD). Příslušný kontrolní orgán (C-CA) je SEERAD, jak je stanoveno derogací ve článku 48 nařízení (ES) 1122/2009, a je zodpovědný za kontroly na místě.

Kontrolní orgány jsou pro oblast životního prostředí SEERAD a Skotské přírodní dědictví (SNH) (jako pověření zástupci SEERAD) společně se Skotskou agenturou pro ochranu životního prostředí (SEPA) (jako pověření zástupci SEERAD). Pro ostatní podmínky SMR je odpovědným kontrolním orgánem SEERAD.

Podniky ke kontrole vybírá SEERAD jako C-CA na základě rizikového kritéria, které bylo v případě potřeby vypracováno za konzultace se SEPA a SNH.

Wales

Platební agentura je Národní shromáždění Walesu (NAW).

Kontrolní orgány jsou pro oblast životního prostředí Agentura pro životní prostředí (EA) (jako pověření zástupci NAW) a Venkovská rada Walesu (C-CW) (jako pověření zástupci NAW). NAW provádí kontroly na místě všech ostatních SMR a všech norem GAEC.

Ve Walesu byly v roce 2005 sepsány dohody o úrovni služeb (SLA) mezi C-CA (NAW) a ostatními specializovanými kontrolními orgány (EA a C-CW). Podniky ke kontrole vybralo NAW jako C-CA na základě rizikového kritéria, které bylo v případě potřeby vypracováno za konzultace s EA a C-CW. Jednodenní školení o informovanosti o cross-compliance bylo poskytnuto zaměstnancům všech oblastí orgánů zapojených v cross-compliance v prosinci 2004 a v lednu 2005.[48]

[48] Informace na základě zprávy EK Radě Evropy o fungování cross-compliance z roku 2007.

4.3.1. Náročnost systému C-C ve vybraných státech EU

A) Veřejná správa

Kontrolní systém cross-compliance je velice náročný především z pohledu času a nákladů. Tyto kontroly se odvíjí od náledujících parametrů:

- struktura hospodářství: počet a velikost farem;
- kontrolní kritéria;
- hloubka kontrol: procento půdy kontrolovaných pro kontrolách na místě, kontrola dokumentů (administrativní kontroly), kontrola hospodářských zvířat;
- dojezdová vzdálenost: v případě centrální kontrolní organizace by byl čas strávený na dojezdu ke kontrolovanému subjektu vysoký;
- doba pro koordinaci kontrol: záleží na zúčastněnách specializovaných kontrolních organizacích, systému komunikace (především co se týče regionálních podorganizací).[49]

Z důvodu častého propojení kontrol oborového práva a kontrol cross-compliance je nesnadné přesně určit, které položky nákladů jsou přímo vázané na samotné kontroly C-C. Dle dostupných informací je však nutné konstatovat, že náročnost kontrol (strávený čas a náklady) se stát od státu různí, což je dáno jinou organizací a počtem dozorových orgánů, centralizací kontrol, počtem návštěv, jiným počtem kontrolních bodů, zvolením rizikových kritérií a mnoha dalšími aspekty.

Vhodným příkladem rozdílností nákladů kontrol C-C v členských státech je Nizozemská AID, která v roce 2006 provedla 825 kontrol (příprava, analýza rizik, inrormace pro farmáře, výměna dat, zprávy o kontrole a samotná kontrola). Tyto kontroly vyšly na 2,2 milionů €. Naproti tomu v Itálii, v regionu Veneto bylo provedeno kolem 1000 kontrol, jejichž náklady se pohybovaly okolo 125 000 €[22].

Jistou výhodou z pohledu nákladů pro státní správu je fakt, že kontroly cross-compliance nejsou z hlediska legislativy nic nového a je zde velká součinnost s oborovým právem. Z tohoto hlediska je možné u kontrol C-C dojít k určitému ušetření financí. Toto je ale možné tvrdit pouze v případě, že se již zvládly počáteční administrativní problémy. Nejnákladnějším prvkem je

[49] Nitsch, H, Osterburg, B: Efficiency of cross compliance controls – public administrative costs and targeting, C-C network project, 2007.

vyvinutí centrální databáze, která je důležitá především v případě, že se kontrolám C-C věnuje více kontrolních organizací a jejich koordinace musí být centrálně řízena. Tento takříkající benefit bude možné v ČR zhodnotit až po plné aplikaci podmínek C-C. I dle zprávy Evropské Komise Radě o fungování systému cross-compliance byly problémy v oblasti státní správy pouze v období reorganizace kontrolních organizací a v případě transponování Evropského práva do národní legislativy, což bylo pouze na počátku implementace. Ve státech EU-15 by neměl být tento aspekt v současné době problémem.

Z pohledu časové náročnosti na kontrolu je nejdůležitějším faktorem pro vyčíslení velikost farmy a standardy na ní kontrolované, dále poloha hospodářství, či zda byl ke kontrole použit dálkový průzkum země.

Při porovnání jednotlivých standardů se jako nejnáročnější jeví kontrola evidence a identifikace zvířat, a to především v případě, že je stádo již na pastvě v době kontroly.

Celkově se časová náročnost kontrol na místě pohybuje od jedné hodiny při kontrole environmentálních standardů v Bavorsku až po max. 40 hodin v Anglii v případě identifikace a evidence zvířat.

B) Zemědělci

Z pohledu evropského zemědělce je nutné se nejdříve zaobírat otázkou, které standardy v cross-compliance budou ty nejvíce náročné na dodržení. K nalezení odpovědi bylo v tabulce 4 porovnáno 6 členských zemí (Francie, Německo, Itálie, Španělsko, Velká Británie a Holandsko), kde je plný systém cross-compliance aplikován od roku 2007[50]. Nové členské státy jsou z tohoto přehledu z důvodu plné aplikace až od roku 2013 vynechány. I přes to nejsou dostupné všechny informace o všech standardech C-C.

V tomto porovnání byla použita tato legenda:

- Velice vysoká shoda = vyšší shoda s požadavky C-C než 95 %
- Vysoká shoda = interval mezi 90–95 %
- Nevysoká shoda = interval mezi 80–90 %

[50] Jongeneel,R.: Compliance with regulations in EU agriculture vis-à-vis its main competitors, LEI-WUR, 2007.

- Nízká shoda = interval mezi 70–80 %
- Velice nízká shoda = interval mezi 40–70 %
- Etrémně nízká shoda = nižší shoda s požadavky C-C než 40 %

Z tabulky je patrné, že nejvíce náročné je pro průměrného zemědělce dodržet bez problémů kontrolní body v rámci nitrátové směrnice a identifikace a evidence hospodářských zvířat, kde se v nejvíce případech jedná o ztráty ušních známek při pastvě. Tento požadavek patří k těm nejvíce frustrujícím a časově náročným pro zemědělce. V ostatních případech je možné říci, že úroveň shody je vysoká až velmi vysoká.

Tabulka č. 5 Plnění požadavků C-C v zemních EU

Oblast	standard	FR	DE	IT	NL	VB	ES
Životní prostředí	Ochrana přírodních stanovišť a ptáků	> 95 %	> 95 %	> 95 %	> 95 %	> 95 %	> 95 %
	Spodní voda	90–95 %	> 95 %	> 95 %	90–95 %	> 95 %	> 95 %
	Kalová směrnice	> 95 %	> 95 %	> 95 %	> 95 %	> 95 %	> 95 %
	Nitrátová směrnice	40-70 %	80–90 %	< 40 %	70–80 %	> 95 %	90–95 %
	Eroze půdy	?	> 95 %	?	80–90 %	> 95 %	> 95 %
	Organická struktura půdy	?	> 95 %	?	80–90 %	> 95 %	> 95 %
	Struktura půdy	?	> 95 %	?	80–90 %	> 95 %	> 95 %
	Minimální úroveň údržby	?	> 95 %	?	80–90 %	> 95 %	> 95 %
Identifikace a evidence zvířat	Identifikace a evidence skotu	90–95 %	40–70 %	?	> 95 %	70–80 %	> 95 %
	Identifikace a evidence ovcí a koz	< 40%	40–70 %	?	90–95 %	> 95 %	> 95 %
Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin	Ochrana rostlin	90–95 %	?	?	90–95 %	?	?
	Nezávadnost potravin a krmiv	?	?	?	90–95 %	?	?
	Hormony	?	?	?	?	> 95 %	?
	Oznamování nákaz	90–95 %	? Pr. > 95 %	Pr.> 95 %	90–95 %	90–95 %	Pr. > 95 %
Správné zacházení se zvířaty	Chov krav	90–95 %	90–95 %	90–95 %	90–95 %	90–95 %	90–95 %
	Chov prasat	90–95 %	90–95 %	90–95 %	90–95 %	90–95 %	90–95 %

Implementace v EU-12 bohužel tak bezproblematická jako ve státech EU-15 není. Je nutné si uvědomit, že zemědělci v těchto zemích nezískají tak snadno úvěry od bank v porovnání s jejich kolegy ze starých členských států. Proto jsou investice do podniku kvůli shodě s podmínkami C-C někdy skutečně nesnadným úkolem. Je sice pravdou, že tyto investice mohou být částečně financovány v rámci programů rozvoje venkova, ale to mnohdy nestačí.

Z pohledu nákladové náročnosti pro zemědělce je nutné dělat rozdíl mezi náklady na dodržení SMR, které jsou již dlouho aplikovatelnými požadavky (z legislativního hlediska) a GAEC, které byly ve většině případech vytvořeny nově a pro zemědělce představují náklady navíc, pokud chtějí dodržovat požadavky cross-compliance. Toto platí především u nových členských států. U EU-15 je možné říci, že až 40 % GAEC požadavků je vytvořeno na základě existující tzv. „Správné zemědělské praxe – Good agriculture praxis“[51]. Pochopitelně zemědělské svazy velice často argumentují tím, že výsledkem cross-compliance je především vyšší byrokracie, vyšší náklady na výrobu (pokud se náklady na dodržování standardů rozpočítají na výrobní jednotku), a tím značná deformace konkurenceschopnosti oproti zemím, které podobné standardy dodržovat nemusí. Na druhé straně je nutné vidět i aspekt, že většina vzniklých nákladů, pokud opravdu nějaké pouze s dodržováním C-C vznikly, jsou nejvyšší v prvním roce po zavedení těchto podmínek v zemi. Další roky se náklady snižují na úroveň udržovacích nákladů pořízených zařízení. Značnou roli zde hraje i amortizace a s tím spojené odpisy. Dá se tedy říci, že pokud zemědělec předepsané předpisy dodržuje zlepšuje efektivitu a náklady se tak snižují.

V tabulce č. 5[52] je komparace nákladů na jednotlivé pořadavky cross-compliance ve vybraných státech EU.

Z pohledu nákladů je nejnáročnější nitrátová směrnice pro mléčný sektor. Tato náročnost dodržení nitrátové směrnice má přímý dopad na konkurenceshopnost podniků s vysokými náklady. Jejich konkurenceschopnost se úměrně výši nákladů snižuje. Tato nevýhoda se odráží na poklesu zahraničního obchodu zemí s vysokými náklady na plnění nitrátové směrnice a naopak na zvýšení importu ze zemí, kde dodržení nitrátové směrnice není takovou nákladovostí zatížena.

[51] Kolektiv: CROSS-COMPLIANCE, Facilitating the CAP reform: Compliance and competitiveness of European agriculture, LEI, 2008.

[52] Jongeneel,R.: Compliance with regulations in EU agriculture vis-à-vis its main competitors, LEI-WUR, 2007.

Tabulka č. 6 Odhad nákladů na plnění požadavků C-C v zemních EU

Oblast	standard	FR	DE	IT	NL	VB	ES
Životní prostředí	Ochrana přírodních stanovišť a ptáků	190 €/ha	Kompen-zace via rozvoj venkova	Kompen -zace via rozvoj venkova	160 €/ha	Nízké	33 €/ha
	Spodní voda	30 €/farm	0 €	0 €	Nízké	Nízké	1.000–8.000 €
	Kalová směrnice	33 €/ha	0 €	?	0 €	0 €	?
	Nitrátová směrnice	6 300 € mléčná výroba 30.000 € / / chov na maso, jinak 0 €	?	0,238 €/kg vepřové ho	2.100 € mléčná výroba 5.700 € / / chov na maso, jinak 0 €	4.950 € mléčná výroba 480 € / / chov na maso, 1.500 € chov vepřovéh o jinak 0 €	?
	Eroze půdy	0 € / / živočišná výroba 220 € / / rostlinná výroba	0 €	66€	60–100 €/ /ha	Nízké	0 €/živočišná výroba 220 € / / rostlinná výroba
	Organická struktura půdy			Az 39€			
	Struktura půdy			36€/ /drenáž			
	Minimální úroveň údržby			20 – 1760€			
Identifikace a evidence zvířat	Identifikace a evidence skotu	1,8€/ks 109 €/hosp. 0,004 €/l mléka 0,003 €/kg masa	2,65– 3,19 €/ /kus	?	5 €/kus	4,20 €/ks	2,25–2,5 €/ks
	Identifikace a evidence ovcí a koz	?	?	?	3,1 €/kus	?	1,63–4,64 €/ /ks
Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin	Ochrana rostlin	0€	200–2.000 € / / na konstrukci sila	?	?	0 €	0 €
	Nezávadnost potravin a krmiv	0 €		?	0 €	0 €	0 €
	Hormony	Nízké	Nízké	Nízké	Nízké	Nízké	Nízké
	Oznamování nákaz	0€	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Správné zacházení se zvířaty	Chov krav	10 €/tele	?	?	?	?	?
	Chov prasat	?	?	?	?	?	?

4.3.2. Shrnutí

Z těchto rozličných systémů, popsaných výše, je nutné si představit, jak vysokou administrativní náročnost kontroly cross-compliance pro státní správu všeobecně představují. Snížení byrokracie v rámci EU je jeden z hlavních cílů reforem EU v posledních letech. Z tohoto důvodu by teoreticky i systém cross-compliance měl fungovat bezchybně a hladce, aby nepřibývalo administrace a dlouhodobě se snižovaly náklady na chod C-C na úrovni členských států s časem plynoucím po zavedení tohoto systému.

Administrace kontrol cross-compliance závisí na úrovni centralizace. V rámci EU se na administraci C-C podílejí různé administrativní úrovně. Každý členský stát je ojedinělý, každý zvolil trochu jiná organizační kritéria pro kontrolu cross-compliance. Jednotlivý členský stát má jinak navolené standardy pro provádění kontrol a i celkový počet dozorových organizací. Pro potřeby větší názornosti a použití příkladů jsou zajímavé především státy EU-15, kde byly již v roce 2005 aplikovány a kontrolovány i první požadavky SMR a tuto implementaci dokončily v roce 2007. Z tohoto pohledu bylo nutné zapojit (ale i nezapojit) i jiné kontrolní orgány než platební agenturu.

Nacházíme zde příklady toho, že je možné mít centralizovanou administraci kontrol cross-compliance, jako je tomu například v Rakousku, Německu nebo Finsku, na druhé straně existují členské státy s opravdu nemalým počtem dozorových orgánů, jako je tomu například v Dánsku, Francii nebo Itálii[53], kde si každá dozorová organizace řídí své kontroly nezávisle a na svou odpovědnost. S těmito státy je možné ztotožnění se současným systémem v České republice. V případě decentralizace je nutné mít vybudovanou dobře fungující centrální databázi pro zasílání zpráv o kontrole a správně zvolenou koordinaci kontrol. Fáze tvorby a zavádění centrální databáze byla jednou z nejnáročnějších pro státní správu jako celek. Koordinace kontrol spadá v každém členském státě pod zodpovědnost jiného orgánu. Někde je to Ministerstvo zemědělství, tak jako například v České republice, jinde naopak platební agentura.

Z pohledu budoucího a celkového odlehčení systému, nebo i z pouhé snahy naplnění jednoho z cílů Evropské Unie o zjednodušení administrace se zde nabízí možnost delegovat kontroly cross-compliance na co nejmenší počet organizací. Tato změna by měla být do budoucna i

[53] Nitsch, H, Osterburg, B: Efficiency of cross compliance controls – public administrative costs and targeting, C-C network project, 2007.

cílem České republiky, jinak by se z kontrol cross-compliance mohl vytvořit byrokratický kolos, kde se u jednoho žadatele budou dozorové orgány střídat, nehledě na to, zda se jedná o kontroly oborového anebo komunitárního práva. Pokud by byly kontroly prováděny maximálně třemi kontrolními organizace, jak je tomu u mnoha členských států, snížil by se i celkový počet kontrolovaných žadatelů.

Při promítnutí do české reality by se pravděpodobně jednalo o následující dozorové orgány:

- Platební agentura – kontroly IACS, GAEC;
- ÚKZÚZ – kontroly oblasti životního prostředí, ochrany rostlin;
- SVS – kontroly oblastí oznamování nákaz, veřejného zdraví a zdraví zvířat.

Výhodou není jen přehlednost systému, ale například i jednodušší propracovávání dotazníků pro zemědělce, které musí být každoročně pro potřeby naplnění požadavků cross-compliance zemědělci vyplněny tak, aby byly jednodušší a odpovídaly nárokům, ale přitom nezabíraly žadateli tolik času jako doposud. Důležité je, aby nezanechávaly v zemědělci jen pocit, že cross-compliance je jen další kontrolní mechanismus, který ho chce nachytat a obrat o zasloužené dotace, ale že se tyto požadavky snaží především o udržitelnost zemědělství a evropské krajiny tak, jak jsme ji poznali.

Další výhodou je neduplicita kontrol, která zatěžuje zemědělce stejně jako samotná administrativa. Pokud se na to podíváme z pohledu ČR, asi nejvýraznější duplicita je v oblastech kontroly ČPI a SVS. Tato redundance by se dala jednoduše odstranit tím, že by se sloučila SVS s ČPI, a tak by pro kontroly v rámci oblasti III existoval pouze jeden kontrolní orgán. Tímto sloučením by se ulevilo nejen kontrolám cross-compliance, ale i kontrolám oborového práva, které jsou pro zemědělce minimálně stejně náročné jako cross-compliance.

U zemědělců v EU se jako nejnáročnější směrnice či nařízení obsažené v C-C uvádí dodržení kontrolních bodů nitrátové směrnice a identifikace a evidence hospodářských zvířat, kde se v nejvíce případech jedná o ztráty ušních známek při pastvě. V případech ostatních zákonných požadavků na hospodaření je shoda s podmínkami C-C vysoká až velmi vysoká.

Z pohledu nákladů je nejnáročnější nitrátová směrnice a oblast správného zacházení se zvířaty, kde bylo nutné počítat s nemalými investicemi do nového vybavení, pokud zemědělské podniky nebyly takto moderně vybaveny již před počátkem aplikace podmínek cross-compliance.

U jiných zákonných požadavků se předpokládá jejich aplikace již delší dobu, a nejsou tedy ničím novým. Jiná situace je u podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu. Jedná se vesměs o nové podmínky, které jsou do národní legilativy zapracovány (v případě ČR je to nařízení vlády č. 47/2007 Sb.[54]).

Následující tabulka[55] uvádí přehled náročnosti z pohledu dodržitelnosti jednotlivých podmínek C-C všech čtyř oblastí a také výši nákladů, se kterou musí zemědělci v zemích EU počítat.

Tabulka č. 7 Souhrn informací o náročnosti C-C v EU

Oblast	Standard	Dodržování standardů	Nákladovost
Životní prostředí	Ochrana přírodních stanovišť a ptáků	Vysoké	Nízké
	Spodní voda	Vysoké	Nízké
	Kalová směrnice	Vysoké	Žádné
	Nitrátová směrnice	Problematické	Vysoké
	Eroze půdy	Vysoké	Nízké
	Organická struktura půdy	Vysoké	Nízké
	Struktura půdy	Vysoké	Nízké
	Minimální úroveň údržby	Vysoké	Nízké
Identifikace a evidence zvířat	Identifikace a evidence skotu	Vysoké	Nízké
	Identifikace a evidence ovcí a koz	Problematické	Nízké
Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin	Ochrana rostlin	Vysoké	Nízké
	Nezávadnost potravin a krmiv	?	?
	Hormony	Vysoké	Nízké
	Oznamování nákaz	Vysoké	Nízké
Správné zacházení se zvířaty	Chov krav	Vysoké	Vyšší
	Chov prasat	Vysoké	Vyšší

[54] Nařízení vlády č. 47/2007 o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu.

[55] Jongeneel,R.: Compliance with regulations in EU agriculture vis-à-vis its main competitors, LEI-WUR, 2007.

4.4 Přínosy a nevýhody kontrol cross-compliance

4.4.1. Nevýhody cross-compliance

Mezi nejvýraznější nevýhody cross-compliance patří bezesporu veřejné administrativní náklady a náklady na kontrolu, které jsou s tímto systémem spojené a jejichž snižování je součástí tzv. Health checku[56] a také změn vycházejících ze zprávy o stavu cross-compliance[57]. Je to nejen práce kontrolorů, která je vykonávána nad rámec oborových kontrol národní legislativy, ale i časová náročnost a dodatečné administrování, které opět pohlcuje čas kontrolorů, kteří mají za povinnost vypracovat zprávu o kontrole podmínek cross-compliance bez ohledu na to, zda kontrola měla pozitivní nebo negativní nález.

Dále se zde musí započíst i dodatečný čas a práce zemědělců (můžeme je nazývat náklady na administraci samotného žadatele), kterou musí vynaložit na dodržení podmínek cross-compliance a strávený čas při kontrole samotné. Samozřejmě není možné vidět kontroly a náročnost cross-compliance jednostranně. Pokud zemědělec přijme roli žadatele, očekává se od něj, že dodrží alespoň minimální požadavky na své hospodářství, jimiž jsou v novodobé historii dotační politiky EU podmínky cross-compliance. To je zemědělskou veřejností spatřováno jako nesporná výhoda nejen pro zemědělce, ale i pro zákazníky, kteří takto mohou (alespoň do jisté míry) kupovat dotované potraviny, které svou cenou „zvyšují životní úroveň spotřebitelů v celé EU“.

Pokud budeme hovořit o dalších nákladech z pohledu zemědělce jakožto nevýhodách spojených s cross-compliance, je nutné zdůraznit, že by teoreticky měly být minimální až nulové v případě zákonných požadavků na hospodaření, neboť se jedná o legislativu, která je zakotvena v národní legislativě (14 směrnic) anebo přímo aplikovatelná (4 nařízení) od roku vstupu České republiky do EU. Obecně se předpokládá, že dodržování této legislativy je zemědělcům již dlouhou dobu známé a že nebudou vznikat žádné náklady spojené s přípravou na dodržování podmínek cross-compliance. Mohou zde být dodatečné náklady u zemědělců, kteří v některých případech částečně, nebo úplně do této doby ignorovali požadavky cross-compliance, nicméně tyto náklady nemohou být přisuzovány k nákladům spojených s cross-compliance, protože jsou zde

[56] Evropská komise: Příprava na kontrolu stavu reformy SZP (Health check), Brusel, 2007.
[57] Evropská komise: Bericht der Kommission an der Rat über die Anwendung der Regelung für die Einhaltung der anderwetigen Verpflichtungen (cross compliance), Brusel, 2007.

pouze z viny nezodpovědného zemědělce. V případě podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu, kde podmínky k dodržování vznikly nově a na jejich popud byly posléze i zakotveny do české legislativy, je situace jiná a je zde možné, že náklady na jejich dodržování nebudou zanedbatelné.

Praxe bývá nicméně zcela jiná a lze předpokládat, že náklady spojené s dodržováním standardů cross-compliance způsobí zprvu produkční ztráty, náklady spojené s investicemi do budov, techniky a jiných kapitálových vstupů.

Vedle těchto nákladů existují i operativní náklady spojené s případnými změnami v legislativě, řízení podniku a pracovní náklady, které se vztahují především k vedení zpráv evidence a jiné byrokratické práce.

Celkové náklady na dodržení nařízení a směrnic mohou být velice rozličné dle velikosti farmy, jejího zaměření nebo zemědělské praxe v řízení podniku, stejně tak jako geografické, meteorologické a geofyzikální podmínky, ve kterých podnik hospodaří.

Je možné tvrdit, že jediné přímé náklady, které s dodržováním cross-compliance zemědělcům vznikly, jsou náklady na dodržení podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu.

4.4.2. Přínosy cross-compliance

Vedle problémů s dodržováním, které se ve státech mohou vyskytovat, i vedle nákladů, které přináší nově zavedené standardy, je nutné zmínit i řadu přínosů, které cross-compliance s sebou přináší. Pochopitelně se nejedná o již známá pozitiva existující legislativy, která se v zemích dodržovala už před zavedením cross-compliance. Ale je to především přispění ke zvýšení celkového plnění legislativních požadavků, které jsou na zemědělcích vyžadovány.

Jako **primární přínosy** je možné zmínit následující:

1. Požadavky cross-compliance posloužily k tomu, aby se i do vertikálních opatření společné zemědělské politiky, tedy do společných tržních opatření začlenily standardy pro životní prostředí, zdraví zvířat, rostlin i lidí, péče o zvířata a podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu.

   Tato shoda evropské legislativy na úrovni zemědělského podniku by se dala nazvat i hlavním cílem cross-compliance. Hlavním stavebním kamenem jsou pochopitelně zákonné požadavky na hospodaření, které jsu právě na komunitárním právu založené. Toto „vynucování“ dodržování povinností má v očích veřejnosti pomoci ospravedlnit využívání veřejných prostředků k podpoře zemědělské výroby v zemích EU. V tomto smyslu je možné chápat C-C jako strážce toho, že příjemci přímých plateb dodržují komunitární právo a hrozba jejích případného snížení zde funguje jako trest.

   Velkou výhodou systému cross-compliance je možnost začlenění kontrol s ním spojených do kontrol oborového práva a využít i specializované kontrolní organizace, které dodržování oborového práva kontrolují.

   Aby byl tento cíl C-C skutečně naplněn a stal se tak přínosem jak pro veřejnost, tak i dlouhodobě pro zemědělce, musí být nastavena i správná komunikace o obsahu kontrol, kontrolních bodů, možností snížení plateb a dalších od odborných organizací, ministerstva směrem k žadateli o přímé platby.

2. Podmínky cross-compliance vylepšují environmentální standardy na úrovni zemědělského podniku díky stanovení podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu, a tím dosažení udržitelnosti zemědělství pro další generace.

   GAEC představují ve většině států novou legislativu, která je individuální pro jednotlivé státy. V minulosti byl environmentální aspekt zemědělství často opomíjen a díky podmínkám GAEC se udržitelnost zemědělství a problematická témata, jako je eroze,

krajinné prvky aj., staly součástí národní legislativy. V EU-15 vychází GAEC často z dříve existující „správné zemědělské praxe“.

Výhodou podmínek GAEC je jejich značná flexibilita a možnost jejich zúžení či rozšíření dle jednotlivých potřeb států. Toto může být velmi brzy využito v případě udržitelnosti vodního hospodářství či jako reakce na klimatické změny. Zde může být příkladem Německo, které se snaží reagovat na negativní reakce veřejnosti v případě příliš vysokého podílu kukuřice v osevních postupech jejím omezením, které bude vsunuto jako jedna z podmínek GAEC.

3. Standardy také přinesly jistotu v tom, že se stále méně opouští zemědělská půda, a zajistily to, že půda, i když není využívána pro komerční zemědělství, musí být udržována v podmínkách dobrého zemědělského a environmentálního stavu. To je jeden z dosažených cílů cross-compliance, které mělo mimo jiné za cíl, aby nedocházelo k masivnímu opouštění zemědělské půdy, a udržet zde určité minimální podmínky péče o porost a půdu. Díky této podmínce je možné se na půdu po určité době opět za účelem zemědělské produkce opět vrátit. Toto zajišťuje zpomalování ničení krajiny a zlepšuje uržitelnost zemědělství.

   V tomto případě můžeme mluvit o dvouch velkých výhodách.

   1. Cross-compliance má obrovský politický dosah. Je zde zajištěná aplikace komunitárního i národního práva na všech hospodářstvích, která žádají o přímé platby. Což je od 80–95 % všech hospodářství. Zde je toto procento individuální dle členského státu.
   2. GAEC díky této podmínce zajišťuje, že bude udržována i půda, která je vyjmuta z tržní produkce.

4. Cross-compliance pomáhá udržet rozlohu stálých pastvin z roku 2003 a 2004 v případě nových členských států a s tím spojenou environmentální úroveň. Environmentální efekt je v tomto případě pozitivní, stálé pastviny jsou nyní udržovány a nejsou ve větším měřítku rozorávány a přeměňovány na ornou půdu. V případě neexistence tohoto požadavku by hrozila eroze půdy, snížila by se její kvalita a došlo by ke ztrátě biodiverzity.

Sekundární přínosy, které vedle výše uvedených cross-compliance přineslo, jsou:

- Zvýšené povědomí farmářů a úroveň dodržování v oblasti péče o zvířata, udržitelnosti zemědělství a hygieny potravin.
- Dále je možné sem zahrnout i zcela nové zvýhodnění pro zemědělce, kteří využívají některý z certifikačních systémů v zemi. Nově je v nařízení Rady č. 73/2009, aby se tito zemědělci již nekontrolovali dle těch směrnic a nařízení, které jsou relevantní právě pro certifikační systémy.
- Posledním přínosem je dodržování dobrovolných požadavků, které pak přináší, stejně jako výše uvedené využívání certifikačních systémů, ušetření administrativních nákladů a pracovních nákladů specializovaným kontrolním organizacím, kterým v tomto případě stačí pouze zkontrolovat zprávy z těchto jakostních kontrol, které někteří zemědělci absolvují.

Tyto čtyři hlavní přínosy cross-compliance, které jsou nejvíce patrné, je možno shrnout jediným slovem, a tím je udržitelnost zemědělství a půdy v takovém stavu, aby mohla sloužit i dalším generacím, což osobně považuji za největší přínos celé společné zemědělské politiky, a tím i celého cross-compliance. Pokud se cross-compliance do budoucna podaří udržitelnost rozvoje a zemědělství vylepšit, a tím celkově snížit negativní dopady na životní prostředí, bude možné tvrdit, že se celková efektivita zemědělství zlepší. Toto tvrzení bude možné, neboť se sníží náklady na ochranu přírody, bude méně nákladů na odstraňování zemědělských ekologických škod, dopady společnosti budou v tomto ohledu také méně negativní.

Pro průběžnou kontrolu přínosů a negativních dopadů nebo průběhu kontrol cross-compliance slouží informace podávané členskými státy Evropské Komisi v rámci různých jednání (Výbor pro přímé platby, Pracovní skupiny pro cross-complince, která byla aktivní především v době 2006–2007, jednání na půdě JRC k IACS a implementaci GAEC a Workshopů organizovaných v rámci IEEP, FAL a jiných výzkumných ústavů). Tyto informace byly v roce 2007 shromážděny do první zprávy EK Radě, která hodnotila aplikaci cross-compliance. Na základě této zprávy byly vypracovány dokumenty jako je tzv. „Health check“ a Zpráva Evropského dvoru auditorů: „Is Cross Compliance an effective policy?“

5. Výběr kontrolního vzorku

V metodice práce je uvedena definice rizika, kde je riziko obecně chápáno jako pravděpodobnost výskytu nežádoucích událostí (nedodržení standardů C-C) s nežádoucími účinky (škody v rámci oblastí C-C). Hodnocení rizika připomíná hodnocení pravděpodobnosti a pohybuje se taktéž v intervalu <0,1>. Pokud tuto definici aplikujeme na zemědělství, pak se budeme potýkat s pojmy, jakými jsou vsakování silážních šťav do půdy a jejich následné prosakování do podzemní vody, přílišné hnojení dusíkatými hnojivy, kde je opět hrozbou snížená kvalita vodních toků a podzemních vod, monokulturní hospodářství a jejich ignorace osevních postupů, širokořádkové plodiny na půdě se zvýšenou hrozbou půdní eroze a mnoho dalšími. Obecně lze riziko v zemědělství pojmenovat jako možnost projevu negativních vlivů zemědělství v takovém rozsahu, že jejich odstraňování bude náročné jak z časového, tak z finančního hlediska. A přesně tomuto se snaží kontroly cross-compliance předejít.

Legislativní základ pro kontrolu cross-compliance je dán komunitárním právem. Pochopitelně je zde určitý omezený prostor, ve kterém se mohou členské státy pohybovat. Tato flexibilita je především v definování kontrolních bodů (kontrolní bod je součástí jednoho požadavku SMR; zde je členským státům ponechána volnost v tom, jaké a kolik kontrolních bodů si v rámci jednoho požadavků SMR zvolí) cross-complinace nebo rizikových kritérií, které se dle kontrolních bodů odvíjejí. (Rizikové kritérium je definované na základě vybraných kontrolních bodů. Je to takové kritérium, při kterém se předpokládá možné porušení kontrolního bodu jednotlivých požadavků.) Některá riziková kritéria jsou přímo jmenovaná legislativou, ale zde se jedná spíše o doporučení. Mezi nejčastější kritéria, která se objevují napříč celou EU, je možné počítat:

- výši podpory,
- velikost farmy,
- chov dobytka,
- nové žadatele,
- předchozí problémy v rámci kontrol cross-compliance,
- změny v hospodářství oproti minulému roku,
- typ hospodářství,

- zelináři,
- poměr půdy vyjmuté z produkce,
- počet relevatních pořadavků C-C v rámci hospodářství,
- a nebo počet VDJ/ha.

Riziková kritéria se pochopitelně stát od státu liší. Záleží zde především na jejich intergaci nebo centralizaci. Tedy pokud je analýza rizik prováděna centrálně, či nikoliv.

Co se však kontrol samotných a sankcí týče, je evropská legislativa poměrně striktní. Nařízení Rady č. 73/2009 v . čl. 22 ods. 2 jasně uvádí že: „*Členské státy mohou využít svých stávajících administrativních a kontrolních systémů, aby zajistily dodržování povinných požadavků na hospodaření a požadavků týkajících se dobrého zemědělského a environmentálního stavu*“[58].

Výběr kontrolního vzorku neodlučně patří ke kontrolám cross-compliance. Je rovněž popsán v právu EU, kde ponechává členským státům určitou flexibilitu pro výběr základu analýzy rizik v Nařízení Komise 1122/2009 v čl. 51:

1) ods. 1, kde se nabízí „*výběr každého vzorku zemědělských podniků, které mají být kontrolovány v souladu s článkem 50, je založen na analýze rizik podle příslušných právních předpisů nebo na analýze rizik přizpůsobené dotyčným požadavkům nebo normám.*“[59] Tento odstavec jasně uvádí možnost analýzy rizik jako metodu výběru jednoprocentního kontrolního vzorku žadatelů ke kontrolám cross-compliance.
2) Ods. 4 připouští i možnost, že 1 % vybraných žadatelů nemusí být založeno na všech žadatelích o přímé platby, ale na již předvybraném vzorku ke kontrolám IACS. V tomto případě byli žadatelé nejprve předvybráni na základě obecných rizikových kritérií. Znamená to tedy, že z 5 % kontrolního vzorku pro administrativní kontroly IACS se vybere na základě analýzy rizik nejméně 15 % žadatelů a zbylých max. 5 % náhodným výběrem.

[58] Nařízení Rady č. 73/2009, o vytvoření společných pravidel pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a o vytvoření některých režimů podpor pro zemědělce.

[59] Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost,modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.

Avšak je nutné podotknout, že ve většině případů jsou zemědělci ke kontrole vybíráni z celého souboru všech žadatelů o přímé platby, jak uvádí následující tabulka[60].

Tabulka č.8 Přehled základu pro výběr kontrolního vzorku v některých státech EU

Země	**Organizace odpovědná za analýzu rizik**	**Základ pro výběr kontrolního vzorku**
Česká republika	Specializované kontrolní orgány vč. SZIF	Všichni žadatelé o přímé platby Pro GAEC – z 5% vzorku na IACS
Dánsko	Specializované kontrolní orgány	Všichni žadatelé o přímé platby
Francie	Ministerstvo zemědělství	Všichni žadatelé o přímé platby Pro GAEC – z 5% vzorku na IACS
Německo (Bavorsko)	Ministerstvo zemědělství	5% vzorek na IACS
Německo (Hessensko)	Vládní presidium v Kaslu	Všichni žadatelé o přímé platby
Řecko	Platební agentura	5% vzorek na IACS
Itálie	Platební agentura	5% vzorek na IACS
Litva	Platební agentura	Všichni žadatelé o přímé platby
Holandsko	Generální inspekční služba ministerstva zemědělství	Všichni žadatelé o přímé platby
Velká Británie (Anglie)	Specializované kontrolní orgány	Všichni žadatelé o přímé platby

Výběr žadatelů dle 5% vzorku na administrativní kontroly s sebou přináší ale i jistou nevýhodu. Kdy je tato skupina vybraných posuzována pouze dle obecných kritérií a není zacílená ani dle oblasti (př. živočišná vs. rostlinná). Z tohoto důvodu v mnoha případech nejsou kontroly u těchto podniků opodstatněné a jsou kontroly spíše odpovídající náhodnému výběru než výběru na základě analýzy skutečných rizik. Na druhé straně je zde nutné vidět určitou úměru. Čím více je výběr žadatelů ke kontrol decentralizovaný, tím více kontrol cross-compliance je nutné v jednom kalendářním roce provést, což pochopitelně zvyšuje náklady na kontroly C-C. Také se dá říci, že díky centralizované analýze rizik je pravděpodobnost výběru vyšší u smíšeného hospodářství, pokud není analýza prováděna minimálně dle oblasti výroby.

Také naprosté nahrazení specializovaných kontrolních organizací pouze jedním centrálním orgánem, který by kontroloval jak všechny SMR, tak GAEC by znamenalo podstatně nižší zacílení

[60] Nitsch, H, Osterburg, B: Efficiency of cross compliance controls – public administrative costs and targeting, C-C network project, 2007.

kontrol než v případě 3 SKO, které by se dle oblastí specializovaly na kontroly jak oborového, tak komunitárního práva.

Správně zvolená analýza rizik k výběru kontrolního vzorku žadatelů je správným krokem k zefetivnění kontrol C-C. Z tohoto důvodu zacílení kontrol je vhodné považovat za prostředek, jak dosáhnout správného výběru kontrolního vzorku, a to především tak, aby žadatelé cítili potřebu standardy dodržovat stále na jedné straně a na druhé mít vyvinutý takový systém na výběr 1% vzorku žadatelů, že dokáže odhalit hospodářství nedodržující podmínky C-C.
Efektivita kontrol se odvíjí od níže uvedených parametrů:

- Výběr kontrolního vzorku a analýza rizik:
    - Výběrová kritéria
    - Riziková kritéria
    - Stupeň centralizace
    - Stupeň intergrace (kolik kontrolních bodů je zkontrolováno během jedné kontroly)
- Frekvence kontrol – určuje pravděpodobnost toho, jak může být žadatel vybraný ke kontrole
- Vhodnost rizikových kritérií
- Součinnost s kontrolami oborového práva

  V mnoha členských státech se specializované kontrolní organizace podílejí nejen na kontrolách cross-compliance, ale i na kontrolách oborového práva. Z tohoto důvodu mohou kontroly C-C integrovat do kontrol národního práva poměrně jednoduše.
- Znalosti a zkušenosti kontrolorů[61]

Správnost (efektivitu) výběru vzorku je možné posuzovat především dle výsledků kontrol. Pokud by se statisticky jevila analýza rizik jako ta, která nevede k odhalení neshody v dodržování C-C, a na druhé straně žadatelé vybraní náhodným výběrem patří k těm, kteří porušují více, je nutné přehodnotit riziková kritéria a zvolit vhodnější. Přesně jak tomu je i v Nařízení Komise č. 1122/2009 čl. 31. ods. 2: „*Účinnost analýzy rizik se každoročně hodnotí a aktualizuje:*

a) stanovením relevance každého rizikového faktoru;

b) srovnáním výsledků vzorku vybraného na základě rizika a vzorku vybraného náhodně.“[62]

[61] Nitsch, H, Osterburg, B: Efficiency of cross compliance controls – public administrative costs and targeting, C-C network project, 2007.

Celkovou efektivitu kontrol cross-compliance bude možné posoudit až s delším odstupem času, až bude patrno, zda cross-compliance splnilo svůj hlavní cíl vynucení dodržování evropské legislativy životního prostředí, ochrany zdraví lidí a zvířat, nezávadnosti potravin a správného zachazení se zvířaty na úrovni zemědělského hospodářství.

[62] Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost,modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.

5.1 Analýza rizik

Pro zhodnocení analýzy rizik je nutné znát nejdříve pojmy, které jsou s analýzou rizik pevně spojeny. Mezi tyto pojmy patří: riziko, hrozba, zranitelnost a protiopatření.

Riziko je historický výraz, pocházející údajně ze 17. století, kdy se objevil v souvislosti s lodní plavbou. Výraz „risico" pochází z italštiny a označoval úskalí, kterému se museli plavci vyhnout. Následně se tímto pojmem vyjadřovalo „vystavení nepříznivým okolnostem". Ve starších encyklopediích najdeme pod tímto heslem vysvětlení, že se jedná o odvahu či nebezpečí, případně že „riskovat" znamená odvážit se něčeho. Teprve později se objevuje i význam ve smyslu „možné ztráty". Dnes již víme, že nebezpečí představuje něco poněkud jiného a v teorii rizika souvisí s hrozbou. Podle dnešních výkladů se rizikem obecně rozumí „nebezpečí vzniku škody, poškození, ztráty či zničení, případně nezdaru při podnikání".

Neexistuje jedna obecně uznávaná definice, pojem riziko je definován různě:

- Pravděpodobnost či možnost vzniku ztráty, obecně nezdaru.
- Variabilita možných výsledků nebo nejistota jejich dosažení.
- Odchýlení skutečných a očekávaných výsledků.
- Pravděpodobnost jakéhokoliv výsledku, odlišného od výsledku očekávaného.
- Situace, kdy kvantitativní rozsah určitého jevu podléhá jistému rozdělení pravděpodobnosti.
- Nebezpečí negativní odchylky od cíle (tzv. čisté riziko).
- Nebezpečí chybného rozhodnutí.
- Možnost vzniku ztráty nebo zisku (tzv. spekulativní riziko).
- Neurčitost spojená s vývojem hodnoty aktiva (tzv. investiční riziko).
- Střední hodnota ztrátové funkce.
- Možnost, že specifická hrozba využije specifickou zranitelnost systému.[63]

Pro účel chápaní rizika pro tuto práci budeme vycházet z předpokladu, že riziko nám ukazuje možnost, s jakou pravděpodobností dojde k události, jež se liší od předpokládaného stavu či vývoje. Riziko by nicméně nemělo být směšováno, respektive redukováno na pouhou

[63] http://www.businessinfo.cz/

pravděpodobnost, neboť zahrnuje jak samotnou pravděpodobnost, tak kvantitativní rozsah dané události.

V ekonomii je pojem „riziko“ užíván v souvislosti s nejednoznačností průběhu určitých skutečných ekonomických procesů a nejednoznačností jejich výsledků; obecně lze samozřejmě konstatovat, že se nemusí jednat pouze o riziko ekonomické. Existují i jiné druhy rizik, například:

- politická a teritoriální;
- ekonomická – makroekonomická a mikroekonomická, například tržní, inflační, kurzovní, úvěrová, obchodní, platební apod.;
- bezpečnostní;
- právní a spojená s odpovědností za škodu;
- předvídatelná a nepředvídatelná;
- specifická – například pojišťovací, manažerská, spojená s finančním trhem, odbytová, rizika inovací apod.

Hrozba je síla, událost, aktivita nebo osoba, která má nežádoucí vliv na bezpečnost nebo může způsobit škodu. Hrozbou může být například požár, přírodní katastrofa, krádež zařízení, chyba obsluhy strojů, nedbalost zemědělce a další. Základní charakteristikou hrozby je její úroveň, tzn. jak je silná a s jakou pravděpodobností se může proměnit ve skutečný problém. Hrozbami jsou v podstatě riziková kritéria, na základě kterých budou zemědělci k případné kontrole vybíráni pomocí přiřazování pravděpodobnosti realizace hrozby v jejich podniku.

Zranitelnost je nedostatek, slabina nebo stav analyzovaného zemědělce (případně jeho části), který může hrozba využít pro uplatnění svého nežádoucího vlivu. Tato veličina je vlastností podniku a vyjadřuje, jak citlivý je příjemce plateb na působení dané hrozby. Zranitelnost vznikne všude tam, kde dochází k interakci mezi hrozbou a zemědělcem.

Protiopatření je postup, proces, procedura, technický prostředek nebo cokoliv, co bylo speciálně navrženo pro zmírnění působení hrozby (její eliminaci), snížení zranitelnosti nebo dopadu hrozby. Protiopatření se navrhují s cílem předejít vzniku škody nebo s cílem usnadnit překlenutí následků vzniklé škody.[64]

[64] http://www.businessinfo.cz/

Velikost rizika je vyjádřena jeho úrovní. Riziko vzniká vzájemným působením hrozby a zemědělce. Hrozba, která nepůsobí nikde, nemusí být při analýze rizik brána v úvahu. Stanovení rizik představuje strukturovaný přístup ke stanovení možných rizik a k vyhodnocení faktorů, které mohou tato rizika ovlivňovat v pozitivním nebo negativním smyslu. Riziko může být stanoveno v absolutních hodnotách (např. počet zvířat, které onemocněly po požití určitého krmiva) nebo v relativních hodnotách (např. vzájemným porovnáním bezpečnosti určitého podniku s jinými).[65]

Z hlediska zemědělství vyjadřuje nedodržení cross-compliance určité riziko dopadu na zdraví spotřebitele, zvířat i rostlin stejně jako ohrožení životního prostředí. Možné nebezpečí v zemědělství představují nedbalosti zemědělce způsobené nedokonalou péčí o jím chovaná zvířata, pole i prostředí, ve kterém se jeho podnik nachází, mohou to být přítomné patogenní mikroorganismy, chemické kontaminanty (např. prostředky na ochranu rostlin či jejich výživu) nebo špatná technika zpracování půdy a mnoho jiných. I přes všechna opatření učiněná pro minimalizaci tohoto nebezpečí není bezpečnost nikdy absolutní a závady se mohou vyskytnout. Z tohoto důvodu je analýza rizik vybrána jako metoda výběru žadatelů ke kontrole, aby i tímto bylo možné k minimalizaci zirik napomoci.

Analýza rizik

Prvním krokem procesu snižování rizik je přirozeně jejich analýza. **Analýza rizik** je obvykle chápána jako proces definování hrozeb, pravděpodobnosti jejich uskutečnění a dopadu na přímé účastníky nebezpečí (krajina, zvířata, lidé, rostliny atd.), tedy stanovení rizik a jejich závažnosti.[66] Analýza rizik by měla tedy definovat hlavní rizika, kvalifikovat jejich úroveň v oblasti podmínek cross-compliance a odhalit ty zemědělce, kteří představují hrozbu.

Analýza rizik zpravidla zahrnuje:

- **identifikaci** – vymezení posuzovaného subjektu a popis směrnic a nařízení, které jsou pro něho z hlediska cross-compliance relevantní;
- **identifikaci hrozeb a slabin** – určení druhů událostí a akcí, které mohou ovlivnit negativně jejich zemědělskou činnost, určení slabých míst subjektu, které mohou umožnit působení hrozeb;
- **stanovení závažnosti hrozeb a míry zranitelnosti** – určení pravděpodobnosti výskytu hrozby a míry zranitelnosti subjektu vůči dané hrozbě.[67]

[65] APITZ, K., Konflikte, Krisen, Katastrophen. 1. vyd. Frankfurt am Main : Gabler, 1987.
[66] VEVERKA, I., Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství. 1. vyd. Praha : Policejní akademie ČR, 2003.
[67] FRANKE, D., Riziko: Jak velký je jeho dopad? Notfallvorsorge und zivile Verteidigung, 1991.

Hodnocení rizik představuje neustálé zvažování:

a) nedodržení podmínek cross-compliance, což může být způsobena naplněním hrozeb, přičemž je nutno vzít v úvahu veškeré potenciální důsledky;
b) reálné pravděpodobnosti výskytu takových rizik z pohledu převažujících hrozeb, zranitelnosti a aktuálně implementovaných opatření.

Metody analýzy rizik

Způsob vyjádření veličin, s nimiž se v analýze rizik pracuje, lze použít jako základní hledisko pro rozdělení těchto metod. Existují přitom dva základní přístupy k jejímu řešení: kvantitativní a kvalitativní metody vyjádření veličin analýzy rizik. V analýze rizik se používá buď jeden z těchto dvou přístupů, nebo jejich kombinace.

Kvalitativní metody

Kvalitativní metody se vyznačují tím, že rizika jsou vyjádřena v určitém rozsahu (například jsou obodována <1 až 10>, nebo určena pravděpodobností <0; 1> nebo slovně). Úroveň je určována obvykle kvalifikovaným odhadem. Kvalitativní metody jsou jednodušší a rychlejší, ale více subjektivní.

Kvantitativní metody

Kvantitativní metody jsou založeny na matematickém výpočtu rizika z frekvence výskytu hrozby a jejího dopadu. Vyjadřují dopad obvykle ve finančních termínech jako například tisíce Kč. Kvantitativní metody jsou více exaktní než kvalitativní jejich provedení sice vyžaduje více času a úsilí, poskytují však takové vyjádření rizik, které je pro jejich zvládání výhodnější.

Nevýhodou kvantitativních metod je kromě jejich náročnosti na provedení a zpracování výsledků často vysoce formalizovaný postup, jenž může vést k tomu, že nebudou postihnuta specifika posuzovaného subjektu, která mohou vést k jeho vysoké zranitelnosti, a to z důvodů „zahlcení“ hodnotitele značným objemem formálně strukturovaných dat.[68]

[68] http://www.businessinfo.cz/

V rámci systému kontrol cross-compliance budou za provádění a řízení analýzy rizika odpovídat příslušné specializované kontrolní orgány, které kontrolu cross-compliance od 1. 1. 2009 prováděly. Ty rozhodují, zda je pro řešení určitého problému zapotřebí provést stanovení vyplývajících rizik a řídí činnost podřízených pracovníků v této oblasti. Po kompletním stanovení rizik, vedoucí pracovník na základě zhodnocení rozhodne o výběru těch podniků, které budou pro kontrolu danou kontrolní organizací relevantní.

Toto znamená, že specializovaná kontrolní organizace je plně zodpovědná i za volbu rizikových kritérií, které povedou k efektivnímu zpracování analýzy rizik a výběru těch podniků, které mohou skutečně představovat hrozbu.

Česká republika v rámci cross-compliance využívá kvalitativních metod analýzy rizika. Na základě rizikových kritérií jsou každému žadateli přiděleny body. Vybráni jsou poté ti žadatelé, kteří mají nejvyšší počet bodů. Kvantitativní metoda nebyla pro ČR zvolena z důvodu náročnosti či z důvodu historického, neboť dozorové organizace si již dříve prováděly analýzy rizik pro oborové právo samostatně.

Tento postup se předpokládá i do budoucna a vychází z toho i hypotéza této práce. V současné době je analýza rizik decentralizovaná. Její jediná centralizace spočívá v tom, že platební agentura na základě přijatých žádostí přeposílá dozorovým orgánům seznamy žadatelů, pro něž je kontrola daného pořadavku relevantní.

5.2 Implementace cross-compliance v ČR a kontrolní orgány České republiky

V České republice, jak již bylo mnohokrát výše řečeno, je více kontrolních orgánů. Kromě Státního zemědělského a intervenčného fondu, který kontroloval zemědělce dříve jako jediný kontrolní orgán v době, kdy byly platby podmíněné „jen“ podmínkami GAEC a stavem stálých pastvin, kontrolují dle stávajích metod zemědělce v roce 2009 a 2010 ještě Státní rostlinolékařská správa (SRS), Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) a Česká plemenářská inspekce (ČPI). V letech 2011 a 2013 přibudou ještě další tři kontrolní orgány: Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI), Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv (ÚSKVBL) a Státní veterinární správa (SVS).

Na místě je otázka, proč se jedné kontrole věnuje sedm kontrolních orgánů, proč se nepokusit kontroly nesdružit a nepoužívat namísto sedmi různých a navzájem nepropojených analýz rizik pouze jednu, která by kontroly cross-compliance zjednodušila a zlevnila. Pochopitelně nic není tak jednoduché. Existující systém má i řadu výhod v tom, že není nutné zakládat tzv. „superkontrolní orgán“, který by nad vším držel stráž a kontroly cross-compliance by buď sám prováděl, nebo je přinejmenším delegoval. Další výhodu je možné vidět v možnosti, že kontrolní orgány tak či tak kontroly provádějí na základě národní legislativy, a to nabízí nenavyšovat tyto kontroly o kontroly C-C, ale pouze kontroly C-C do již existujícího systému národních kontrol správně integrovat.

Tento systém má pochopitelně i svůj historický vývoj. Již dříve bylo řečeno, že prvními podmínkami, které musel žadatel o přímou platbu dodržovat, byly podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu GAEC, které byly povinné ode dne vstupu. V tento rok se jednalo o jednu podmínku GAEC. O rok později bylo nutné dodatečně dodržet i poměr stálých pastvin a podmínky GAEC byly rozšířeny na pět podmínek. V roce 2009 byly prvně kontrolovány Zákonné požadavky na hospodaření, k nimž v roce 2011 a 2013 přibudou postupně další až do konečného počtu 18 požadavků na hospodaření (viz. Obrázek č. 2).

Obrázek č. 2

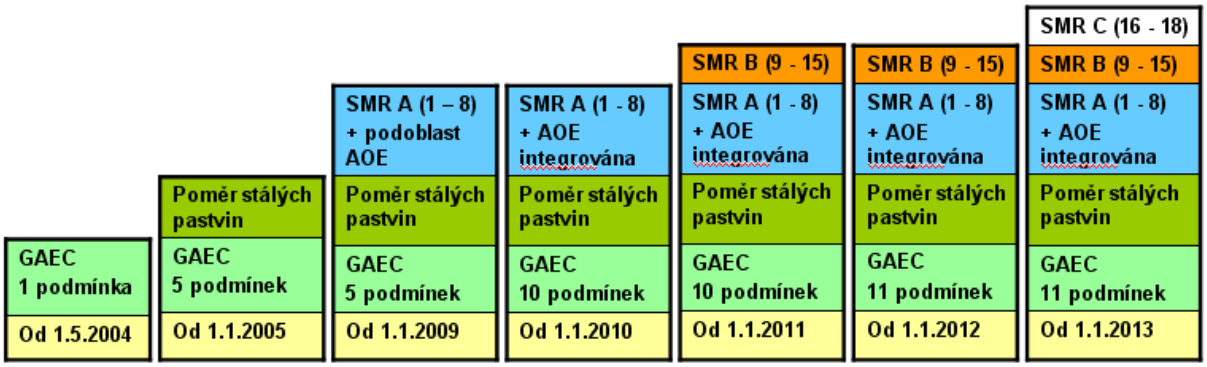

Postupné zavádění podmínek cross-compliance v České republice

V roce 2008 bylo stanoveno 30 kontrolních bodů, dle kterých jsou a byli žadatelé kontrolováni pro první sadu požadavků SMR. V porovnání s ostatními státy EU je to malé množství, pokud poukážeme na nejstatečnější Slovensko s 308 požadavky nebo na Lucembursko s 241 pořadavky.[69]

Tabulka č. 9 Přehled počtu kontrolních bodů ve vybraných státech EU

Země	AT	CZ	DE	EE	ES	FR	HU	IE	LU	NL	SI	SK	UK
Počet kontrolovaných požadavků	132	30	166	88	168	149	200	145	241	198	99	308	202

Česká republika měla v době vyjednávání těchto požadavků zcela jasné cíle, a to mít kontrolní systém cross-compliance pokud možno co nejjednodušší a zemědělce nezatěžovat přílišnou administrativou a časem v průběhu kontrol.

Výčet kontrolních bodů bude uveden vždy u konkrétní kontrolní organizace.

[69] Pracovní dokument MZe.

Tabulka č. 10 Rozdělení kontrolních orgánů dle částí C-C

Dobrý zemědělský a environmentální stav (GAEC)	Státní zemědělský aintervenční fond (SZIF)
Zákonné požadavky na hospodaření (SMR)	Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) Česká plemenářská inspekce (ČPI) Státní rostlinolékařská správa (SRS) Státní veterinární správa (SVS) Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv (ÚSKVBL)
Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin (AEO)	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) Státní rostlinolékařská správa (SRS)

Tabulka č. 11 Kontrolní orgány a požadavky v jejich kompetenci

Číslo	Požadavek C-C	Kontrolní orgán
1	Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků	**ČIŽP**
2	Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami	**ČIŽP**
3	Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy, jsou-li čistírenské kaly používány v zemědělství	**ÚKZÚZ**
4	Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 týkající se ochrany vod proti znečištění způsobenému dusičnany ze zemědělských zdrojů	**ČIŽP, ÚKZÚZ**
5	Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	**ČIŽP**
6	Směrnice Rady (ES) č. 71/2008 ze dne 15. července 2008 o identifikaci a evidování prasat	**ČPI**
7	Nařízení 1760/2000 Evropského parlamentu a Rady ze dne 17. července 2000 ustanovující systém pro identifikaci a registraci hovězího dobytka v souvislosti s označováním hovězího masa a produktů z hovězího masa, které ruší Nařízení Rady (ES) č. 820/97	**ČPI**
8	Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003 o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 1782/2003 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS	**ČPI**
9	Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 týkající se uvádění výrobků na ochranu rostlin na trh	**SRS**
10	Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 týkající se zákazu používání jistých látek s hormonálním nebo thyrostatickým účinkem a beta – antagonistů při chovu hospodářských zvířat	**ÚSKVBL, SVS**
11	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.	**SZPI ÚKZÚZ SVS**
12	Nařízení (ES) 999/2001 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. ledna stanovující pravidla pro prevenci, kontrolu a vymýcení přenosných spongiformních encefalopatií.	**SVS**
13	Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985 ustanovující opatření	**SVS**

	Společenství pro kontrolu kulhavky a slintavky (směrnice Rady 2003/85/ES)	
14	Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992 zavádějící všeobecná opatření Společenství pro kontrolu jistých chorob zvířat a specifická opatření týkající se vezikulární choroby prasat	**SVS**
15	Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu stanovující specifická opatření pro kontrolu a vymýcení choroby „bluetongue“ (katarální horečky)	**SVS**
16	Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19.listopadu 1991 ustanovující minimální normy pro ochranu telat	**SVS**
17	Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991 ustanovující minimální normy pro ochranu prasat	**SVS**
18	Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely	**SVS**

Pro potřeby této a následujících kapitol jsou zde definovány následující pojmy:

Kontrolní bod (kontrolovaný požadavek) – kontrolní bod je součástí jednoho požadavku SMR. Zde je členským státům ponechána volnost v tom, jaké a kolik kontrolních bodů si v rámci jednoho požadavků SMR zvolí. V příručce „Průvodce zemědělce Kontrolou podmíněností“ je kontrolný požadavek definován jako: *„…vybraná základní povinnost vyplývající z právních předpisů, které je třeba v rámci Kontroly podmíněnosti dodržovat. Kontrolované požadavky jsou formulovány do jednoduchých otázek, na které je v případě shody možno odpovědět ANO.“*[70] Kontrolované požadavky jsou v této kapitole blíže popsány, jsou zvoleny a naformulovány kontrolními organizacemi.

Požadavek jako takový je definován v Nařízení Komise č. 1122/2009. Zde se „požadavkem“ rozumí v souvislosti s podmíněností každý jednotlivý požadavek stanovený právními předpisy v oblasti řízení, vyplývající z některého z článků daného aktu uvedených v příloze II nařízení (ES) č. 73/2009, který se co do obsahu liší od jakýchkoli jiných požadavků stejného aktu.[71]

Faktor analýzy rizika (Rizikové kritérium) – je definován na základě vybraných kontrolních bodů. Je to takové kritérium, při kterém se předpokládá možné porušení kontrolního bodu jednotlivých požadavků. Rizikovému kritériu je přidělena váha. V případě metody bodovací jsou každému kritériu přiděleny i body.

[70] MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha 2009

[71] Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost,modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.

A) Česká inspekce životního prostředí – ČIŽP

ČIŽP byla zřízena v roce 1991 zákonem ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa. ČIŽP se skládá z více složek (ochrany vod, ochrany ovzduší, odpadového hospodářství, ochrany přírody a ochrany lesa) a má 10 oblastních inspektorátů a ředitelství.[72]

V rámci kontrol C-C jsou ze strany Odboru ochrany vod kontrolovány požadavky Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami. Odbor ochrany přírody kontroluje plnění požadavků Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a rostlin.

Kontrolované požadavky SMR 1 ochrana ptáků[73]:

1.	**Nedošlo k poškození nebo zničení významného krajinného prvku vodní tok či niva?**
2.	**Nedošlo k zásahům do krajinných prvků (remízky, meze, křovinné pásy a jiná roptýlená zeleň) v rozporu ze zákonem?**
3.	**Nedošlo k úmyslnému usmrcení ptáků jakýmkoli způsobem, k úmyslnému poškozování hnízd a vajec k jejich zničení nebo odstraňování, k úmyslnému vyrušování vybraných druhů ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat?**

Kontrolní požadavky SMR 2 ochrana podzemních vod:

1.	**Nedošlo při zacházení s nebezpečnými látkami k jejich vniknutí do povrchových či podzemních vod nebo k ohrožení jejich prostředí?**
2.	**Jsou sklady nebezpečných látek vhodné z hlediska ochrany vod?**
3.	**Jsou nejméně jednou za pět let, pokud není technickou normou nebo výrobcem stanovena lhůta kratší, prováděny zkoušky těsnosti potrubí a nádrží určených pro skladování ropných látek?**
4.	**Je vybudován a provozován odpovídající kontrolní systém pro zjišťování úniku skladovaných ropných látek?**

Kontrolní požadavky SMR 5 ochrana stanovišť:

1.	**Nedochází k poškození předmětu ochrany evropsky významné lokality?**

[72] www.cizp.cz
[73] MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2009.

Výběr kontrolovaných subjektů – plán kontrol ČIŽP

Na základě analýzy rizik bylo vybráno 1 % žadatelů o přímé platby, z toho 20 % zemědělských subjektů bylo vybráno na základě náhodného výběru.

Plán kontrol ČIŽP byl vytvořen na základě 3 analýz rizik:

- analýza rizik Směrnice Rady 80/68/EHS (podzemní vody) –34 %
- analýza rizik Směrnice Rady 79/409/EHS (ptáci) – 33 %
- analýza rizik Směrnice Rady 92/43/EHS (přírodní stanoviště) – 33 %

Faktory RIA:

- výměra zemědělské půdy,
- výměra orné půdy,
- počet DJ,
- výměra zemědělské půdy v chráněných oblastech přirozené akumulace vod,
- výměra zemědělské půdy v ochranných pásmech vodních zdrojů,
- znečištění vod dusičnany,
- zkušenosti ČIŽP z předchozích kontrol.[74]

U pouze 3 % vybraných žadatelů ke kontrole došlo ke shodě kontrol, kdy bylo možné u těchto žadatelů zkontrolovat nejen jeden právní předpis, ale více. Důvodem jsou příliš protichůdně navolené rizikové faktory. Mimo jiné byly z analýzy rizik vyřazeny ty podniky, které neměly žádnou živočišnou výrobu či nezacházely s nebezpečnými látkami. Celkově bylo v případě Směrnice Rady 80/68/EHS vybráno 109 žadatelů o přímé platby či jiné dotace, z čehož 86 % neporušilo, 8,5 % mělo zanedbatelné porušení, 5 % malé porušení a 1 žadatel porušil středně těžce.

Nejčastějšími problémy byly úniky hnojůvky u silážních šťav do povrchových vod, přetečení jímek na tekutá statková hnojiva (nedostatečná úložiště), neexistence havarijního plánu, nedovolený odběr vody, technická zanedbanost atd. U ochrany přírodních stanovišť a volně žijících ptáků nedošlo k žádnému porušení.

[74] ČIŽP: Kontrola plnění kontrolních požadavků Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami, Praha, 2008.

Příklady:

Nedostatky provozního charakteru

Únik močůvky do povrchových vod

B) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský - ÚKZÚZ

ÚKZÚZ byl původně zřízen v roce 1951. V současné době je funkce a postavení ústavu zakotveno zákonem č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů. Ústav je správním úřadem**,** který je podřízený Ministerstvu zemědělství.[75]

V oblasti kontrol C-C kontroluje ÚKZÚZ Kalovou směrnici (86/278/EHS), Nitrátovou směrnici (91/676/EHS) a Agroenvironmentální opatření (AEO)[76].

Kontrolované požadavky SMR 3 kalové směrnice:

1.	**Bylo používání kalů podloženo zpracovaným Programem použití upravených kalů na zemědělské půdě?**
2.	**Byl dodržen zákaz použití kalu?**
3.	**Byla dodržena dávka sušiny kalu na 1 ha?**
4.	**Byly na zemědělské půdě použity upravené kaly splňující mezní hodnoty obsahu rizikových látek a rizikových prvků a jejich použití nemohlo vést ke vzniku škody na zemědělské půdě nebo okolních pozemcích?**
5.	**Je soustavně a řádně vedena evidence o upravených kalech použitých na zemědělské půdě?**

Kontrolované požadavky SMR 4 nitrátové směrnice:

1.	**Byl dodržen zákaz použití dusíkatých hnojivých látek v období zákazu hnojení?**
2.	**Byly při hnojení jednotlivých plodin dodrženy limity stanovené v příloze č. 3 k nařízení**

[75] www.ukzuz.cz
[76] MZE:Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2009.

	vlády č. 103/2003 Sb.?
3.	**Byl dodržen maximální limit 170 kg/ha/rok v použitých organických, organominerálních a statkových hnojivech v průměru zemědělského podniku?**
4.	**Odpovídají jímky a nádrže kapacitně minimálně čtyřměsíční produkci kejdy a tříměsíční produkci močůvky a hnojůvky (při doložitelném uvedení do oběhu nebo jiném využití 2-měsíční produkci) a jsou dostatečná pro uskladnění v období zákazu hnojení?**
5.	**Byl dodržen zákaz pěstování širokořádkových plodin (kukuřice, slunečnice, sója, bob, brambory apod.) na pozemcích se sklonem nad 7 stupňů, které sousedí s útvary povrchových vod nebo se od nich nacházejí ve vzdálenosti menší než 25 m?**
6.	**Jsou v blízkosti povrchových vod udržovány ochranné nehnojené pásy v šířce 3 m od břehové čáry?**
7.	**Byl dodržen zákaz hnojení na půdu, která je zaplavená, přesycená vodou, pokrytá vrstvou sněhu, vyšší než 5 cm nebo promrzlá tak, že povrch půdy do hloubky 5 cm přes den nerozmrzá?**

Kontrolované požadavky AEO 1 opatření – minimální požadavky na hnojení:

1.	**Byl dodržen zákaz použití dusíkatých hnojivých látek v období zákazu hnojení?**
2.	**Byl dodržen zákaz pěstování širokořádkových plodin (kukuřice, slunečnice, sója, bob, brambory apod.) na pozemcích se sklonem nad 7 stupňů, které sousedí s útvary povrchových vod nebo se od nich nacházejí ve vzdálenosti menší než 25 m?**
3.	**Jsou v blízkosti vod udržovány ochranné nehnojené pásy v šířce 3 m od břehové čáry?**
4.	**Je při hnojení zajištěno rovnoměrné pokrytí pozemku?**
5.	**Byl dodržen zákaz hnojení na půdu, která je zaplavená, přesycená vodou, pokrytá vrstvou sněhu vyšší než 5 cm nebo promrzlá tak, že povrch půdy do hloubky 5 cm přes den nerozmrzá?**
6.	**Byl dodržen zákaz použití dusíkatých hnojivých látek na orné půdě se svažitostí nad 12°, s výjimkou tuhých statkových hnojiv a tuhých organických hnojiv zapravených do půdy do 24 hod po jejich použití?**

Analýzou rizik je ke kontrole vybráno 75–80 % podniků, zbývajících max. 25 % je stanoveno náhodným výběrem.

Faktory RIA k Nitrátové směrnici:

- subjekty hospodařící ve zranitelných oblastech,
- vzdálenost půdních bloků od vodních toků,
- svažitost půdních bloků,
- znečištění vod dusičnany,
- existence chovu hospodářských zvířat,
- hustota živočišné výroby,
- ochranná pásma vodních zdrojů,
- ekologické / konvenční zemědělství,
- výsledky předchozích kontrol.

Faktory RIA ke Kalové směrnici:

- vzdálenost od ČOV,
- hodnoty pH,
- zatížení půd těžkými kovy,
- chráněné území,
- hospodaření v intenzivně plodících ovocných výsadbách,
- výsledky předchozích kontrol.

Tabulka č. 12 Počet kontrolovaných subjektů v rámci kontrol ČIŽP v roce 2009

Kontrola	Počet žadatelů	Vybráno celkem	Vybráno náhodně	Procento výběru
AEO C-C	9 827	102	21	1,03
Aplikace kalů ČOV	24 737	246	50	0.99
Nitrátová směrnice	13 177	134	27	1,02

Tabulka č. 13 Celkové procento výběru žadatelů ke konrole

Počet subjektů žádajících o dotace:	24 737
Stanovené min. procento výběru:	1 %
Celkem vybráno:	317
Celkové procento výběru:	1,28 %

Zjištěno bylo 1 porušení v rámci kontrol C-C z oblasti skladování dusíkatých hnojivých látek ve ZO, jehož důvodem byla nedostatečná kapacita skladovacích prostor. Dále bylo zjištěno 1 porušení požadavku v rámci kontrol C-C z oblasti používání hnojiv (tato porušení nejsou hodnocena v C-C). Důvodem bylo nerovnoměrné pokrytí pozemku při hnojení.

Příklady:

Hnojení zmrzlé půdy

Správná manipulace s odpadními kaly

C) Česká plemenářská inspekce – ČPI

Česká plemenářská inspekce byla zřízena v roce 2001 zákonem č.154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) jako orgán státní správy, podřízený Ministerstvu zemědělství ČR[77].

Česká plemenářská inspekce (dále jen ČPI) kontroluje plnění zákonných požadavků na hospodaření při označování a evidenci zvířat v rámci rutinních kontrol prováděných podle přímo použitelných předpisů Evropských společenství a plemenářského zákona. Při kontrolách podmíněnosti je cílem ověřit, zda chovatel plní své základní povinnosti, tzn. zda zaregistroval své hospodářství, označil zvířata, založil a vede stájový registr podle druhu chovaných zvířat, tato zvířata zaevidoval v databázi ústřední evidence. V případě skotu se ověřuje, zda jim byly vydány průvodní listy skotu.

Cílem těchto zákonných požadavků je zajistit přesnou evidenci hospodářství, na kterých jsou zvířata chována, a jednotlivých zvířat využívaných pro lidskou výživu. Ta mohou být zároveň příjemci nebo nositeli hromadných nákaz a nemocí, často přenosných na člověka. Při zjištění nákazy nebo důsledků onemocnění umožní správně a úplně vedená evidence zvířat vysledovat původce nákazy, jejího přenašeče a skupiny zvířat, která s nakaženým zvířetem přišla do styku, a tím na situaci optimálně reagovat. Je také podmínkou správně aplikovaných preventivních opatření v chovech i při porážce (např. při plošné vakcinaci, vyšetření BSE apod.)

Kontrolované požadavky SMR 6 označování prasat[78]:

1.	**Je hospodářství s chovem prasat zaregistrováno v ústřední evidenci?**
2.	**Je založen a veden registr prasat v hospodářství?**
3.	**Nebyla na hospodářství nikdy zjištěna neoznačená zvířata?**

Kontrolované požadavky SMR 7 označování skotu:

1.	**Nebyla na hospodářství nikdy zjistěna neoznačená zvířata?**
2.	**Nebyla na hospodářství zjištěna zvířata, na které nebyly vydány původní listy skotu pověřenou osobou?**
3.	**Je založen a veden stájový registr?**
4.	**Nebyla na hospodářství zjištěna zvířata nikdy neevidovaná v ústřední evidencí?**

Kontrolní body SMR 8 označování ovcí a koz:

1.	**Nebyla na hospodářství nikdy zjištěna neoznačená zvířata?**

[77] www.cpi.cz
[78] MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2009.

2.	**Je založen a veden stájový registr?**
3.	**Nebyla na hospodářství zjištěna zvířata nikdy neevidovaná v ústřední evidenci?**

V roce 2009 bylo vybráno ke kontrole těchto tří směrnic celkem 391 žadatelů. Z toho u 318 (81,3 %) z nich nebylo nalezeno žádné porušení. Největší počet porušení bylo celkem očekávaně u evidence skotu.

Tabulka č. 14 Počet kontrolovaných subjektů ČPI v roce 2009

	Oblast	Počet kontrol	Neporušeno	Zanedbatelné	Malé	Střední	Velké	Zmařená kontrola
SMR 6	Evidence prasat	40	32	1	2	4	0	1
SMR 7	Evidence skotu	242	194	35	6	6	0	1
SMR 8	Evidence ovcí a koz	109	92	6	3	3	0	0

Příklady:

Zdroj: Příručka Ecotoxa „Požadavky C-C", 2009.[79]

D) Státní veterinární správa - SVS

Je orgánem státní správy v rezortu zemědělství a je zřízena podle zákona č. 166/1999 Sb. Hlavním úkolem SVS je ochrana spotřebitelů před případnými zdravotně závadnými produkty živočišného původu, monitorování a udržování příznivé nákazové situace zvířat, veterinární ochrana státního území České republiky, ochrana pohody zvířat a ochrana před jejich týráním.

SVS začne kontrolovat SMR B a C od 1. 1. 2011 a 1. 1. 2013. Účast SVS se předpokládá ve všech požadavcích podoblasti Veřejného zdraví lidí, zvířat a rostlin, kde pouze u SMR 9 bude kontrolním orgánem SRS a SMR 10 ÚSKVBL a Oznamování nákaz, které budou implementované od roku 2011 a také pro oblast Dobrých životních podmínek zvířat aplikovatelných od roku 2013.

[79] Smrček,L; Stonawský,P: Požavky Cross Compliance, Ecotoxa, 2009.

E) Státní rostlinolékařská správa - SRS

SRS je správní úřad rostlinolékařské péče s působností na území České republiky, zřízený zákonem č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a podřízený ministerstvu zemědělství.

Kontrolované požadavky požadavku AEO 2 – minimální požadavky na používání prostředků na ochranu rostlin:

1.	**Při aplikaci přípravků na ochranu rostlin postupovat v souladu s pokyny k ochraně vod a dodržet omezení pro použití přípravků na OR v pásmu ochrany zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží.**
2.	**Má podnikatel používající přípravky a zacházení s nimi zabezpečeno odborně způsobilou osobou nebo absolventem odborného kurzu (zákon č. 326/2004 Sb., § 86 odst. 4)?**
3.	**Plní odborně způsobilá osoba nebo absolvent odborného kurzu povinnosti podle zákona č. 326/2004 Sb.?**
4.	**Je mechanizační prostředek (MP), jímž je přípravek aplikován, opatřen platným dokladem o funkční způsobilosti?**
5.	**Jsou skladované přípravky uskladněny v originálních obalech, podle jejich druhů, odděleně od jiných výrobků nebo přípravků určených k likvidaci jako odpad, mimo dosah látek, které by mohly ovlivnit vlastnosti skladovaných přípravků?**

Analýza rizik ke kontrole vybere 75–80 % podniků, zbývajících 25 % je stanoveno náhodným výběrem.

Faktory RIA:

- rizikový faktor (stanovený SZIF),
- podíl obhospodařované zemědělské půdy žadatele v chráněných krajinných územích,
- podíl obhospodařované zemědělské půdy žadatele v chráněných oblastech přirozené akumulace vod,
- podíl obhospodařované zemědělské půdy žadatele v okolí vodárenských nádrží,
- plochy (ha) pro produkci ovoce, révy a zeleniny.

Vybráno analýzou rizik	76 subjektů
Vybráno náhodným výběrem	25 subjektů
Celkově vybráno	101 subjektů

V průběhu kontrol nebylo u AEO 2 nalezeno žádné porušení.

Příklad:

Při provádění ochrany rostlin je nezbytné respektovat vymezená ochranná pásma vodních zdrojů povrchových a podzemních vod

Zdroj: Příručka Ecotoxa „Požadavky C-C", 2009.[80]

F) Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)

Z definice SZPI zní, že tento orgán je organizační složka státu, která je přímo podřízená ministerstvu zemědělství. Je tedy orgánem státního dozoru především v otázkách zdravotní nezávadnosti, jakosti a řádného označování potravin.

SZPI se bude i v rámci cross-compliance věnovat sledováním bezpečnosti potravin a kontrole nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin. Jeho účinnost začne od 1. 1. 2011.

G) Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv (ÚSKVBL)

Zřizovatelem Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv je Ministerstvo zemědělství ČR. Činnost Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv je založena a na obecně závazných právních předpisech – zejména na zákonu č. **378/2007 Sb.,** o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů.[81]

Ústav tak vykonává činnost v oblasti regulace veterinárních léčiv, veterinárních přípravků a veterinárních technických prostředků.

[80] Smrček,L; Stonawský,P: Požavky Cross Compliance, Ecotoxa, 2009.
[81] www.uskvbl.cz

ÚSKVBL bude kontrolovat od 1. 1. 2011 společně se SVS směrnici Rady 96/22/ES o zákazu používání jistých látek s hormonálním nebo thyrostatickým účinkem a beta – antagonistů při chovu hospodářských zvířat.

H) Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)

Státní zemědělský intervenční fond je akreditovanou platební agenturou, tedy zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů[82]. SZIF vyplácí všechny platby, na které se vztahují povinnosti plnění kontrol podmíněnosti:

- přímé platby (SAPS, oddělená platba na cukr, oddělená platba na rajčata, platba na krávy chované na tržní produkci mléka);
- opatření osy II programu rozvoje venkova;
- platby v rámci společné organizace trhu s vínem;
- platby v rámci NATURA 2000;
- platby pro méně příznivé oblasti LFA;
- platby AEO atd.

SZIF je zodpovědná za kontrolu požadavků dobrého zemědělského a environmentálního stavu GAEC a také za kontrolu dodržování poměru stálých pastvin.

Nové podmínky GAEC byly schváleny 22. prosince 2009 nařízením vlády č. 479/2009. V roce 2009 bylo kontrolováno 5 požadavků platných pro daný rok. Tyto podmínky GEAC byly:

1. změna kultury travního porostu na ornou půdu rozoráním,
2. pěstování širokořádkových plodin na půdních blocích s průměrnou sklonitostí nad 12°,
3. rušení krajinných prvků,
4. pálení bylinných zbytků,
5. zapravení kejdy a močůvky.

[82] www.szif.cz

Kontrolní body GAEC pro rok 2010[83]:

1. Eroze půdy	Žadatel na půdním bloku, popřípadě jeho dílu s druhem zemědělské kultury orná půda, jehož průměrná sklonitost přesahuje 7 °, zajistí po sklizni plodiny založení porostu následné plodiny, nebo uplatní alespoň jedno z uvedených opatření:	a) strniště sklizené plodiny je ponecháno na půdním bloku, popřípadě jeho dílu minimálně do 30. listopadu, jestliže to není v rozporu s bodem 2; b) půda zůstane zorána, popřípadě podmítnuta za účelem zasakování vody minimálně do 30. listopadu, jestliže operace není v rozporu s bodem 2.
2. Eroze půdy	Žadatel na ploše půdního bloku, popřípadě jeho dílu, označené v evidenci půdy jako silně erozně ohrožená, zajistí, že se nebudou pěstovat širokořádkové plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, soja a slunečnice. Porosty obilnin a řepky olejné, na takto označené ploše, budou zakládány s využitím půdoochranných technologií, zejména setí do mulče, nebo bezorebné setí. V případě obilnin nemusí být dodržena podmínka půdoochranných technologií při zakládání porostů pouze v případě, že budou pěstovány s podsevem jetelovin.	
3. Organické složky půdy	Žadatel na minimálně 20 % jím užívané výměry půdních bloků, popřípadě jejich dílů s druhem zemědělské kultury orná půda, vztažené k celkové výměře tohoto druhu kultury užívané žadatelem k 31. květnu příslušného kalendářního roku v evidenci půdy zajistí každoročně:	a) aplikování tuhých statkových hnojiv nebo tuhých organických hnojiv v minimální dávce 25 tun na hektar, s výjimkou tuhých statkových hnojiv z chovu drůbeže, kde je minimální dávka stanovena na 4 tuny na hektar. Při plnění podmínky zapravením ponechaných produktů při pěstování rostlin (např. slámy) podle jiného právního předpisu není stanovena minimální dávka, nebo b) pokrytí tohoto procenta výměry, popřípadě jeho odpovídající části, v termínu minimálně od 31. května do 31. července příslušného kalendářního roku porostem jedné z následujících plodin, popřípadě jejich směsí: jeteloviny, vikev huňatá, vikev panonská, vikev setá, bob polní, lupina modrá, hrách setý. Porosty výše uvedených plodin lze zakládat i jako podsev do krycí plodiny, popřípadě jako směsi s travami v případě, že zastoupení trav v porostu nepřesáhne 50 %.
4. Organické složky půdy	Žadatel nebude na jím užívaném půdním bloku, popřípadě jeho dílu pálit bylinné zbytky..	
5. Ochrana struktury půdy	Žadatel nebude na jím užívaném půdním bloku, popřípadě jeho dílu provádět agrotechnické zásahy, pokud je půda zaplavená nebo přesycená vodou, s výjimkou vlastní sklizně plodiny a plnění podmínky bodu 7.	
6. Minimální úroveň péče	Žadatel nezruší, případně nepoškodí krajinné prvky a druh zemědělské kultury rybník. Za rušení, popřípadě poškození krajinného prvku se nepovažuje, dojde-li k zásahu vůči němu se souhlasem příslušného orgánu.	
7. Minimální úroveň péče	Žadatel zajistí na jím užívaném půdním bloku, popřípadě jeho dílu regulaci rostlin netýkavky žláznaté tak, aby se na něm v průběhu příslušného kalendářního roku nevyskytovaly kvetoucí nebo odkvetlé rostliny tohoto druhu. Zároveň zajistí regulaci rostlin bolševníku velkolepého tak, aby výška těchto rostlin nepřesáhla 70 cm v průběhu příslušného kalendářního roku.	

[83] MZE:Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2010.

8. Minimální úroveň péče	Žadatel nezmění na jím užívaném půdním bloku, popřípadě jeho dílu druh zemědělské kultury travní porost na druh zemědělské kultury orná půda.
9. Minimální úroveň péče	Žadatel zajistí, aby se po 31. říjnu kalendářního roku na půdních blocích, popřípadě jejich dílech s kulturou travní porost nenacházel porost vyšší než 30 cm, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak.
10. Ochrana vody a hospodaření s ní	Žadatel, který využívá zavlažování a je zároveň vlastníkem nebo provozovatelem zavlažovací soustavy, předloží pro tento účel platné povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami v souladu s jiným právním předpisem.
11. Ochrana vody a hospodaření s ní	Žadatel na jím užívaném půdním bloku, popřípadě jeho dílu sousedícím s útvarem povrchových vod zachová ochranný pás nehnojené půdy o šířce nejméně 3 m od břehové čáry, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak. **PLATNÁ od 1. 1. 2012.**

V roce 2009 bylo vybráno ke kontrole GAEC celkově 599 žadatelů. Z toho celkem 424 z nich hospodaří bez potíží a jakýchkoliv porušení. Zanedbatelné porušení bylo objeveno u 25 případů. Poněkud větší výskyt byl u malých (80) a středních (65) porušení. Velké porušení bylo zaznamenáno u 5 žadatelů.

Tabulka č. 15 Počet kontrolovaných subjektů SZIF v roce 2009

Celkem vybráno	Bez porušení	Zanedbatelné porušení	Malé	Střední	Velké
599	424	25	80	65	5
100 %	70,8 %	4,2 %	13,4 %	10,8 %	0,8 %

Tato porušení byla nejčastěji u rozorání trvalých travních porostů – celkem 166 případů. U pěstování širokořádkových plodin na blocích se sklonitostí větší než 12 ° bylo nalezeno 19 porušení. U rušení krajinných prvků 12 a u pálení bylinných zbytků 8 žadatelů, kteří nedodrželi tyto podmínky maximálně. U zapravování kejdy a močůvky nebylo objeveno žádné porušení.

Příklady:

Nesprávné zaprování kejdy

Zdroj: Příručka Ecotoxa „Požadavky C-C", 2009.[84]

5.2.1. Celkové výsledky prvního roku kontrol zákonných požadavků na hospodaření

Česká republika společně s ostatními novými státy EU přistoupivšími k 1. 5. 2004 začala v roce 2009 plně aplikovat podmínky cross-compliance. K původnímu dodržování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu se rokem 2009 přidala povinnost dodržovat prvních 8 podmínek zákonných požadavků na hospodaření z oblastí životního prostředí a identifikace a evidence zvířat společně s minimálními požadavky v rámci agroenvironmentálních opatření (užávání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin).

Zbylé standardy zákonných požadavků na hospodaření budou zavedeny ve dvou dalších vlnách, a sice v roce 2011 (SMR 9–15, což je oblast veřejného zdraví rostlin, zvířat a lidí a dále oblast oznamování nákaz) a v roce 2013 (SMR 16-18, které popisují oblast péče o zvířata).

Nejčastější porušení byla v případech:

- únik hnojůvky z nedostatečně vodohospodářsky zabezpečených hnojných koncovek (např. propustný nezastřešený kontejner na nezpevněné ploše, stání valníku na neodkanalizované ploše);
- únik hnojůvky z nevhodně situovaného polního hnojiště na nezpevněný sklonitý terén v blízkosti vodního toku, meliorace, vyvěrajícího pramene atd.;
- únik hnojůvky z nevhodně situovaného výběhu se zimovištěm do nedalekého rybníka v době tání sněhu;
- únik silážních šťáv z nezabezpečeného silážního žlabu na okolní, nezpevněný terén; únik silážních šťáv z přeplněného silážního žlabu;

[84] Smrček,L; Stonawský,P: Požavky Cross Compliance, Ecotoxa, 2009.

- únik silážních šťáv z otevřeného silážního vaku umístěného v bezprostřední blízkosti dešťové kanalizace do příkopu s povrchovou vodou;
- přetečení jímek na tekutá statková hnojiva na nezpevněný terén.

Dle této statistiky je nutné konstatovat, že nejčastěji byla porušena směrnice č. 7 – Evidence a identifikace skotu – v celkem 47 případech. Na druhém místě je směrnice č. 2 – Ochrana podzemních vod v 15 případech. V případě dodržování GAEC je statistika porušení ještě neúprosnější. Prvenství v nedodržování má GAEC 4 – změna kultury travní porost na ornou půdu – rozorání ve 166 případech – a následuje GAEC 2 – pěstování širokořádkových plodin na půdních blocích s průměrnou sklonitostí nad 12 ° v 19 případech (viz. Tabulka č. 16).[85]

Tabulka č. 16 Celkový počet kontrol C-C za rok 2009

	Oblast	Počet kontrol	Neporušeno	Zanedbatelné	Malé	Střední	Velké	Zmařená kontrola
SMR 1	Ochrana ptáků	99	99	0	0	0	0	0
SMR 2	Ochrana podzemních vod	109	94	9	5	1	0	0
SMR 3	Kalová směrnice	245	245	0	0	0	0	0
SMR 4	Nitrátová směrnice	135	134	0	0	1	0	0
SMR 5	Ochrana stanovišť	79	79	0	0	0	0	0
SMR 6	Evidence prasat	40	32	1	2	4	0	1
SMR 7	Evidence skotu	242	194	35	6	6	0	1
SMR 8	Evidence ovcí a koz	109	92	6	3	3	0	0
AEO 1	Min. požadavky pro použití hnojiv	102	101	0	1	0	0	0
AEO 2	Min. požadavky pro použití POR	101	101	0	0	0	0	0
GAEC 1	Krajinné prvky	599	587	25	80	65	5	0
GAEC 2	Širokořádkové plodiny		580					
GAEC 3	Zapravení kejdy a močůvky		599					
GAEC 4	Rozorání TTP		433					
GAEC 5	Pálení bylinných zbytků		591					

V roce 2009 bylo provedeno 1261 kontrol na pořadavky SMR a AEO a 599 kontrol podmínek GAEC, což je celkově 1860 samostatných kontrol. K porušení některého z požadavků SMR a podmínek GAEC došlo u 252 případů, z čehož bylo velké porušení konstatováno u 5

[85] Na základě informací MZe.

zemědělců. Převážná většina porušení bylo zanedbatelné či malé. V 80 případech se jednalo o porušení střední. Ačkoliv se 252 nálezů v rámci kontrol podmíněnosti nezdá jako velké číslo, jedná se o 13,55 %, což je pro Evropskou komisi velice vysoká hodnota, a pokud se tento stav nezlepší, bude to pro Českou republiku do budoucna dle pracovního dokumentu DS/2006/25[86] znamenat navýšení kontrol, které by bylo nevratitelné.

Z uvedených statistik je zcela jednoznačné, že nejvíce problémovým požadavkem SMR je evidence a identifikace skotu. Zde je nutné vidět statistiku zcela přesně. Pouze 6 porušení bylo středního charakteru a jedna kontrola byla zmařená, ve 41 případech se jednalo spíše o malé či zanedbatelné porušení, které se dá snadno nejen odstranit hned následující den, neboť se jedná o chybějící známku, nebo problém v případě evidence v registru. V případě těchto zanedbatelných porušení je nutné zmínit fakt, že takovýto zemědělský podnik (žadatel) vstupuje následující rok do výběru analýzou rizika s vyšší rizikovostí než tomu bylo v roce provedení kontroly. Sice mu nebyla nikterak snížena přímá platba, ale pravděpodobnost, že bude opět vybrán ke kontrole se mu tímto zanedbatelným porušením zvyšuje. Pouze 7 případů porušení má takový charakter, že je nutné se nad němi více zamyslet a najít příčiny, které pomohou problém vyřešit. Riziko nálezu u podniku s počtem dobytka nad 100 dojnic je pochopitelně mnohem větší než u podniku, který vlastní 20 ks dojnic. S ohledem na skutečnost, že je v ČR stále více než 1,3 mil. skotu, z čehož více než 400 tis. dojnic, je tato statistika velice optimistická. V případě evidence prasat byla odhalena 4 porušení střední závažnosti a jedna byla zmařená.

[86] DS/2006/25 Pracovní dokument o způsobu navýšení počtu kontrol C-C v případě zvýšené úrovně nedodržování podmínek C-C.

Na druhou stranu musíme se zaměřit i na to, jak snadnost dodržování kontrolních požadavků chápou samotní zemědělci a byli informovaní dostatečně. Je faktem, že některé kontrolované požadavky nejsou formulovány nejvhodněji a je na ně velice nesnadné nalézt správnou odpověď. Příkladem mohou být kontrolované pořadavky v rámci AEO 2 v roce 2009 – Minimální požadavky na ochranu rostlin, které je možné najít v oficiální brožuře MZe ke kontrolám podmíněnosti (cross-compliance) z roku 2009[87]. Jak je možné odpovědět na formulaci: *„Při aplikaci přípravků na ochranu rostlin postupovat v souladu s pokyny k ochraně vod a dodržet omezení pro použití přípravků na OR v pásmu ochrany zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží,“* který je dle mého názoru formulován jako příkaz.

Státní správa by měla tyto nejasnosti opravit a být více otevřena diskusi s zemědělci, nebo alespoň s praktiky, kteří mohou do kontrolních požadavků přinést více pohledu z praxe a samotné požadavky udělat kontrolovatelné nejen papírově, ale i v realitě na hospodářství.

[87] MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2009.

5.3 Kontrolní body od roku 2011

Níže jmenované kontrolní body (kontrolované požadavky) v této podkapitole jsou body, které jsou kontrolovatelné od roku 2011 dále. Od roku 2011 vstupuje v povinnost druhý okruh zákonných pořadavků na hospodaření – SMR 9–15. Tímto krokem vstupují do skupiny dozorových orgánů další tři, a sice Ústav pro kontrolu veterinárních biopreparatů a léčiv ÚSKVBL, Státní zemědělská a potravinářská inspekce SZPI a Státní veterinární správa SVS.

A) SRS

Od roku 2011 bude SRS kontrolována Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 týkající se uvádění výrobků na ochranu rostlin na trh. V případě zjištění porušení v oblasti používání přípravků na ochanu rostlin, jsou v mnoha případech udělovány možná co nejvyšší postihy, neboť neregistrované a vadné přípravky mohou být škodlivé nejen lidem, ale i fauně a flóře v jejich okolí, a tím opět nepřímo lidem.

SMR	Kontrolní bod	Poznámka
SMR 9	**Byl použitý přípravek registrován/povolen SRS?**	Kontrolovaný podnikatel nesmí používat neregistrované / / nepovolené přípravky na ochranu rostlin (dále jen přípravky). Neregistrovanými přípravky jsou ty, které nebyly před uvedením na trh posouzeny a zhodnoceny z hlediska rizik pro zdraví lidí (včetně aplikujícího pracovníka), zvířat a životní prostředí. Může se jednat o registrované přípravky nebo přípravky, kterým bylo odebráno rozhodnutí o registraci, protože bylo zjištěno a prokázáno, že při používání je ohroženo zdraví lidí, zvířat nebo životního prostředí. Používání neregistrovaných přípravků je největším rizikem pro zdraví lidí, zvířat nebo životního prostředí.
	Měl použitý přípravek platnou dobu použitelnosti?	Přípravky nebyly po uplynutí doby použitelnosti použity.
	Byl aplikovaný přípravek použit k ochraně plodiny proti škodlivému organismu v souladu s údaji, jimiž je označen na obalu?	Přípravek nesmí být aplikován v rozporu s povoleným použitím, uvedeným v návodu na použití, na jinou plodinu/kulturu, případně proti jiným než v návodu uvedeným škodlivým organismům.
	Nebyla překročena nejvyšší povolená dávka aplikovaného přípravku?	Použití přípravku v dávce shodné a nižší, než je nejvyšší povolená dávka, je další zásadní podmínkou, aby při chemické ochraně rostlin nebylo ohroženo zdraví lidí, zvířat a životní prostředí. Je to dostatečná dávka zajišťující dobrou účinnost přípravku a v registračním hodnocení bylo vyloučeno riziko nežádoucích vedlejších účinků při dodržení dávkování.
	Nebyly zkráceny bezpečnostní lhůty uvedené v návodu na použití aplikovaného přípravku?	Dodržení délky bezpečnostních lhůt od aplikace přípravku do doby sklizně a dalšího zpracování je zásadní podmínkou pro dosažení podlimitního obsahu stanoveného

		maximálního limitu reziduí přípravku, a tím i bezpečných potravin a nezávadných krmiv. Závazné bezpečnostní lhůty jsou uvedeny v návodu na použití přípravku.
	Bylo při aplikaci přípravku dodrženo omezení pro použití v pásmu ochrany zdrojů podzemních vod nebo vodáren, nádrží, stanovené v návodu na obalu přípravku?	Některé přípravky mohou po aplikaci pronikat do spodních vod a následně znečišťovat zdroje podzemních vod nebo vodárenské nádrže. V těchto případech je v návodu na použití uváděn zákaz nebo omezení použití v pásmech ochrany zdrojů vod.
	Bylo při aplikaci přípravku postupováno v souladu s pokyny k ochraně včel, zvěře a vodních organismů?	Při neukázněném používání přípravků nebezpečných nebo toxických pro včely nebo zvěř či vodní organismy dochází, byť ojediněle k jejich úhynům, a tím i k poškozování životního prostředí. Proto je plnění požadavků na ochranu včel, zvěře a vodních organismů zemědělskými podniky zařazeno mezi kontrolované požadavky.
	Nebyly přípravkem zasaženy rostliny na pozemcích mimo PB, na němž se prováděla aplikace?	Zasažení pozemků přípravkem sousedících ošetřovaným pozemkem je nežádoucí nejen z hlediska možného poškození sousedních porostů nebo výsadeb, ale také ohrožuje necílové organismy a poškozuje životní prostředí.

B) ÚSKVBL

Ústav pro kontrolu veterinárních léčiv provádí kontrolu Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 týkající se zákazu používání jistých látek s hormonálním nebo thyrostatickým účinkem a beta – antagonistů při chovu hospodářských zvířat.

SMR	Kontrolní bod	Poznámka
SMR 10	**Je dodržován zákaz podávat zvířatům produkujícím potraviny zakázané látky?**	Používání zakázaných látek nebo jejich používání nepovoleným způsobem (u látek s estrogenním, gestagenním či androgenním účinkem) ohrožuje bezprostředně bezpečnost potravin a nemůže být tolerováno. Příklady z praxe: V minulosti byly zjištěny případy používání např. chloramfenikolu, a to i lékovek, které byly mnoho let po uplynutí doby jejich použitelnosti, čímž došlo k bezprostřednímu ohrožení zdraví a života zvířat a následně člověka rezidui v živočišných potravinách.
	Nejsou v hospodářství přechovávány a vlastněny zakázané látky nebo přípravky?	Přechovávání zakázaných látek nebo přípravků představuje velké riziko jejich možného použití a s ohledem na nebezpečnost těchto látek není přípustné, aby chovatel skladoval ve svých prostorách zakázané látky nebo přípravky. V chovech, kde je použití látek s estrogenním, gestagenním či androgenním účinkem povoleno, jejich množství musí odpovídat počtu ošetřovaných zvířat. Příklady z praxe: U chovatelů byly zajištěny přípravky s obsahem zakázaných látek vyrobených více než před deseti lety, pocházející z doby, kdy takové látky bylo možné při léčbě hospodářských zvířat používat.
	Jsou dodržovány ochranné lhůty v případě legálního ošetření přípravkem s obsahem zakázaných látek?	V případě některých látek (např. hormonální látky s estrogenním, gestagenním či androgenním účinkem) je povoleno jejich použití u hospodářských zvířat v přesně stanovených důvodech, v takových případech je však potřeba striktně dodržovat stanovené ochranné lhůty. Příklady z praxe: Zvíře ošetřené v rámci řízení reprodukce hormonálním přípravkem není možné odeslat v případě jeho např. zranění na jatka před uplynutím ochranné lhůty.

	Jsou dodržována omezení v souvislosti s legálním použitím zakázaných látek?	Při použití zakázaných látek povoleným způsobem (látky s estrogenním, gestagenním či androgenním účinkem) v případech, které legislativa umožňuje, musí být dodržována omezení, garantující jejich správné a oprávněné použití a vedeny příslušné záznamy pro možnost následného ověření, že byly splněny podmínky stanovené legislativou v zájmu ochrany spotřebitele. Příklady z praxe: Hormonální přípravky byly používány bez vědomí veterináře, nebyly vedeny záznamy umožňující identifikace zvířete, bez informace o množství a názvu léčiva, osobě, která přípravek aplikovala apod.

C) SZPI

Státní zemědělská a potravinářská inspekce provádí od roku 2011 kontrolu některých bodů SMR 11 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002 –, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin. Tento požadavek kontroluje společně s SZPI také ÚKZÚZ (v případě hnojiv) a SVS (v případě nezávadnosti živočišných výrobků – maso a mléko).

SMR	Kontrolní bod	Poznámka
SMR 11	**Splňuje potravina limity na obsah cizorodých látek a pesticidů?**	Do oběhu nesmí být a nebyly uvedeny potraviny jiné než bezpečné. Za bezpečnou potravinu se považuje taková potravina, která není škodlivá pro zdraví a není nevhodná k lidské spotřebě. Potravina škodlivá pro zdraví vykazuje nepříznivé, případně kumulativní toxické účinky na lidské zdraví. Potravina není vhodná k lidské spotřebě z důvodu kontaminace cizorodými nebo jinými látkami nebo z důvodu kažení, hniloby nebo rozkladu.
	Je potravina prostá škůdců a bez známek mikrobiálního kažení či plísně viditelné pouhým okem?	Do oběhu nesmí být a nebyly uvedeny potraviny jiné než bezpečné. Za bezpečnou potravinu se považuje taková potravina, která není škodlivá pro zdraví a není nevhodná k lidské spotřebě. Potravina škodlivá pro zdraví vykazuje nepříznivé, případně kumulativní toxické účinky na lidské zdraví. Potravina není vhodná k lidské spotřebě z důvodu kontaminace cizorodými nebo jinými látkami nebo z důvodu kažení, hniloby nebo rozkladu.
	Je zemědělský podnik produkující potraviny registrován u SZPI?	
	Je zabráněno kontaminaci potraviny cizorodými látkami a kontaminaci způsobené zvířaty a škůdci?	Potraviny ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce musí splňovat požadavky potravinového práva. Potravinovým právem se rozumí soubor právních norem, které stanovují požadavky na potraviny. Provozovatelé potravinářských podniků musí mít zavedený systém sledování skutečnosti, zda během výroby nedochází k ohrožení bezpečnosti potravin a surovin, především pokud jde o kontaminaci cizorodými látkami, kontaminaci

		způsobenou zvířaty a škůdci.
	Je provozovatel potravinářského podniku schopen identifikovat každého odběratele svých produktů?	
	Je zajištěno takové označení produktu, které umožňuje jeho jednoznačnou identifikaci?	Potraviny musí být odpovídajícím způsobem označeny na spotřebitelských nebo skupinových obalech, případně v průvodních dokumentech (dodacích listech nebo fakturách) s cílem umožnit jejich sledovatelnost. Konkrétně se jedná o údaje: jméno, adresa a sídlo provozovatele potravinářského podniku, druh produktu, datum sklizně, popř. číslo šarže.
	Pokud se provozovatel potravinářského podniku dozvěděl o tom, že jím vyprodukovaná a dodaná potravina či surovina nebyla bezpečná, informoval o tom všechny své odběratele a příslušný dozorový orgán a zajistil stažení nebezpečné potraviny z trhu?	

D) ÚKZÚZ

ÚKZÚZ se podílí v druhé vlně zavádění podmínek C-C na kontrole SMR 11 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 – společně se SZPI, co se týče části s krmivy a na SMR 12 – Nařízení (ES) 999/2001 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. ledna – stanovující pravidla pro prevenci, kontrolu a vymýcení přenosných spongiformních encefalopatií společně se SVS, části s bílkovinnými krmivy.

SMR	Kontrolní bod	Poznámka
SMR 11	**Je provozovatel krmivářského podniku řádně registrován ÚKZUZ?**	Pokud má podnikatel v jedné obci například chov dojnic a v sousední obci má sklad nebo jiný chov, musí být každé místo registrované jako samostatný provoz. Pokud je například chov dojnic a prasat v jednom areálu, jedná se o jeden provoz.
	Odebírá prvovýrobce krmiva jen z provozů řádně registrovaných ÚKZÚZ?	Každý, kdo hodlá vyrábět a uvádět na trh krmiva, musí být registrován u ÚKZÚZ, týká se to i potravinářských podniků. Kontrolovaný podnikatel je povinen se o registraci svého dodavatele přesvědčit.
	Je prováděno pravidelné čištění a dezinfekce zařízení a vybavení používaných k výrobě krmiv a ke krmení zvířat?	Všechny krmné vozy, žlaby, sklady, přepravní prostředky a další zařízení, které přijde do styku s krmivy, odpovídá svým stavem pravidelnému čištění. To znamená, zda neobsahuje staré zbytky krmiv, prach a různé znečištění.
	Jsou krmiva skladována ve vhodných prostorách	Sklady musí být snadno čistitelné a také vhodně uzavřené, aby bylo zamezeno přístupu ptáků a hlodavců

	(suché, čisté, bez škůdců) a jsou odděleně skladovány chemické látky, medikovaná krmiva, doplňková a jiná krmiva tak, aby bylo zabráněno kontaminaci či zkrmení zvířatům, kterým není krmivo určeno?	nebo nepovolaných osob. Chemické a další látky, které neslouží ke krmení, musí být skladovány zcela odděleně v uzavřeném prostoru. Pokud jsou v podniku chováni zároveň přežvýkavci i nepřežvýkavci, kteří jsou krmeni krmivy s obsahem živočišných bílkovin, je nezbytně nutné skladovat tato krmiva odděleně od ostatních krmiv. Sklad krmiv s obsahem živočišných bílkovin by měl být co nejblíže stájím, kde jsou tato krmiva používána, v místě odděleném od skladu, kde jsou krmiva pro přežvýkavce. Tato krmiva musí být v podniku přepravována tak, aby nepřišla do kontaktu s krmivy pro přežvýkavce, vhodné je používání různých přepravních prostředků.
	Jsou vedeny záznamy o zdroji a množství krmiva a jeho spotřebě tak, aby byl zachován princip dohledatelnosti použitého krmiva?	Všichni provozovatelé musí vést údaje o nákupu, výrobě a spotřebě krmiv včetně jejich množství tak, aby bylo jasné, odkud pochází každá složka krmiva a kterým zvířatům byla zkrmena.
	Jsou krmiva obsahující doplňkové látky používána v souladu s krmným návodem?	V podniku nesmí být přímo používány doplňkové látky. Čisté doplňkové látky jsou v prvovýrobě zakázané, smějí se používat jen doplňková krmiva.
SMR 12	**Dodržuje provozovatel zákaz krmení hospodářských zvířat živočišnými bílkovinami a krmivy tyto bílkoviny obsahujícími?**	Krmiva podávaná přežvýkavcům nesmí obsahovat živočišné bílkoviny. Dále ověřuje, zda v podniku nejsou skladována zakázaná krmiva. Pokud jsou v podniku skladována hnojiva na bázi masokostní moučky, kontroluje inspektor, že uskladněné množství odpovídá nakoupenému. Při podezření, že jsou v podniku zkrmovány zakázané bílkoviny, musí být v rámci kontroly odebrán vzorek k mikroskopické analýze.
	Dodržuje provozovatel podmínky odděleného skladování živočišných bílkovin a krmiv tyto bílkoviny obsahujících?	Sklady musí umožňovat oddělené skladování. Oddělení musí být nejen prostorové, ale i fyzické, například zdí. Sklad krmiv s obsahem živočišných bílkovin by měl být co nejblíže stájím, kde jsou tato krmiva používána, v jiném místě než kde jsou krmiva pro přežvýkavce.

E) SVS

Veterinární správa má od roku 2011 ve své gesci kontrolu hned 5 požadavků. Je to SMR 11 – obecné zásady a požadavky potravinového práva (společně s SZPI a ÚKZÚZ), SMR 12 – prevence, kontrola a vymýcení přenosných spongiformních encefalopatií (společně s ÚKZÚZ), SMR 13 – Směrnice Rady 85/511/EHS (směrnice Rady 2003/85/ES) ze dne 18. listopadu 1985 ustanovující opatření Společenství pro kontrolu kulhavkya slintavky, SMR14 – Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992 zavádějící všeobecná opatření Společenství pro kontrolu jistých chorob zvířat a specifická opatření týkající se vezikulární choroby prasat a SMR15 –

Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu stanovující specifická opatření pro kontrolu a vymýcení katarální horečky.

SMR	Kontrolní bod	Poznámka
SMR 11	**Nebyla dodána na jatka zvířata nebo uváděny do oběhu produkty pocházející ze zvířat, kterým byly podány látky skupiny A přílohy I. směrnice Rady 96/23/EHS?**	Podávání zakázaných látek pro potravinová zvířata se kontroluje u chovatele nahlédnutím do veterinárních záznamů o prováděné léčbě (podnětem může být i pozitivní výsledek monitoringu cizorodých látek). V případě porušení jsou ohrožení spotřebitelé bez ohledu na to, kolik zvířat dodal, maso se vyšetřuje vzorkovým systémem v rámci monitoringu, který se nevztahuje na 100 % výroby. Důsledky mohou být dlouhodobé.
	Nebyla dodána na jatka zvířata nebo uvedeny do oběhu produkty pocházející ze zvířat, u kterých nebyla dodržena ochranná lhůta u veterinárních léčivých přípravků skupiny B1 a B2 směrnice Rady 96/23/EHS nebo v jejichž produktech byla zjištěna rezidua nad stanovený maximální reziduální limit?	V případě porušení jsou ohrožení spotřebitelé bez ohledu na to, kolik zvířat bylo dodáno. Maso se vyšetřuje vzorkovým systémem v rámci monitoringu, který se nevztahuje na 100 % výroby. Dopad na spotřebitele může být dlouhodobý vlivem reziduí. Podávání přípravků skupiny B1 a B2 se řídí dodržováním ochranných lhůt v případě jatečných zvířat, po kterou zvířata nemůžou být dodaná na jatka. Pro kontrolu se používají veterinární záznamy o provedené léčbě (podnětem může být i pozitivní výsledek monitoringu cizorodých látek).
	Nebylo dodáno mléko do mlékárny bez souhlasu krajské veterinární správy v době, kdy měl chovatel pozastavený nebo odebraný status hospodářství úředně prostého brucelózy skotu nebo úředně prosté brucelózy ovcí a koz?	Mléko je kontrolováno i v mlékárně a následně upravováno, proto je vliv patogenů eliminován. Pozastavení statusu hospodářství úředně prostého brucelózy skotu, resp. ovcí a koz, nebo jeho odebrání je nejčastěji důsledkem pozitivního nálezu původce těchto onemocnění na hospodářství, resp. podezřením na tohoto původce. V případě takového stavu je dodávka mléka zastavena, resp. povolena jenom se souhlasem KVS.
	Nebylo dodáno mléko do mlékárny bez souhlasu krajské veterinární správy v době, kdy měl chovatel pozastavený nebo odebraný status hospodářství úředně prostého tuberkulózy skotu?	
SMR 12	**Byl nahlášen krajské veterinární správě výskyt TSE, a to neprodleně při závažném podezření nebo pozitivním zjištění TSE?**	Při neohlášení nákazy, resp. podezření z něj je nebezpečí šíření nákazy i na další hospodářství, bez ohledu na to, kolik zvířat je nemocných, resp. podezřelých z nákazy. Hlášení nebezpečných nákaz (podezření, nebo potvrzení) je jednou z hlavních povinností chovatele podle veterinárního zákona. Kontrola se provádí kontrolou záznamů o veterinární léčbě a zdravotního stavu zvířat na hospodářství a protokolů SVÚ, které lze získat i přímo ze strany SVÚ, v případě pozitivního výsledku je nález ihned ohlášen a následné

		epizootologické šetření může prokázat nečinnost chovatele při příznacích onemocnění u zvířat.
	Nebyla přemísťována zvířata z hospodářství podezřelá z infekce TSE, která byla úředně omezena v pohybu do doby, kdy byly známy výsledky klinického vyšetření a epizootologického šetření provedené příslušnou KVS?	V případě podezření z nákazy se vydávají mimořádná veterinární opatření, resp. opatření na místě, které zamezují přemístění podezřelých zvířat. Kontrola se provádí kontrolou veterinárních osvědčení, resp. osvědčení TRACES (při přemísťování do jiných ČS) a zároveň i údajů ústřední evidence (IZR), stájového registru zvířat na hospodářství. Přemísťování podezřelých zvířat a všech ostatních zvířat stejného druhu (vnímavých zvířat) může mít dlouhodobé následky na další restrikční opatření u jiných hospodářství.
	Nebylo manipulováno se zvířaty podezřelými z infekce TSE, která měla být za úředního dohledu usmrcena pro laboratorní vyšetření?	V případě podezření z nákazy se vydávají mimořádná veterinární opatření, resp. opatření na místě, které nařizují usmrcení zvířat podezřelých z nákazy a zaslání vzorků pro laboratorní vyšetření na potvrzení nebo vyloučení nákazy. Kontrola se provádí kontrolou veterinárních osvědčení, resp. osvědčení TRACES (při přemísťování do jiných ČS) a zároveň i údajů ústřední evidence (IZR), stájového registru zvířat na hospodářství.
	Nebylo manipulováno s částmi těla zvířete podezřelého z infekce, které se ponechaly pod úředním dozorem do doby stanovení diagnózy?	V případě podezření z nákazy se vydávají mimořádná veterinární opatření, resp. opatření na místě, které nařizují usmrcení zvířat podezřelých z nákazy a zaslání vzorků pro laboratorní vyšetření na potvrzení nebo vyloučení nákazy. Do doby obdržení laboratorního výsledku vyšetření musí být všechny části těla podezřelého zvířete ponechána pod úřední kontrolou a nesmí být s nimi nijak manipulováno, pokud již v MVO nebyla nařízena jejich likvidace jako materiál kategorie 1 v souladu s nařízením (ES) č. 1774/2002.
	Nebyly přemísťovány části těla zvířete <u>podezřelého</u> na TSE, které se měly neškodně odstranit v souladu s nařízením (ES) č. 1774/2002?	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002 ze dne 3. října 2002, o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny pro lidskou spotřebu V případě podezření z nákazy se vydávají mimořádná veterinární opatření (MVO), resp. opatření na místě, které nařizují usmrcení zvířat podezřelých z nákazy a zamezují manipulací s jejich části do doby potvrzení nákazy.
	Nebyly přemísťovány části těla zvířete <u>pozitivního</u> na TSE, které se měly neškodně odstranit v souladu s nařízením (ES) č. 1774/2002?	V případě potvrzení nákazy na hospodářství se vydávají mimořádná veterinární opatření, resp. opatření na místě, které zamezují přemísťování všech vnímavých zvířat a produktů živočišného původu získaných z těchto zvířat až do ukončení epizotologického šetření na hospodářství. KVS může povolit přemístění vnímavých zvířat nebo produktů živočišného původu ještě před ukončením epizotologického šetření v případě, že hospodářství, kde bylo pozitivní zvíře zjištěno, není hospodářstvím, kde mohlo být zvíře vystaveno infekci TSE.
	Nebyla přemísťována rizikové zvířata a produkty z nich, která byla identifikována šetřením a měla být usmrcena a neškodně odstraněna v souladu s nařízením (ES) č. 1774/2002?	
	Nebyla přemísťována zvířata ~~vnímavá k TSE a produkty~~ živočišného původu, které z nich	

	byly získány na hospodářství, na kterém bylo infikované zvíře přítomno, přemísťování bylo jenom na základě schválení příslušné KVS?	
	Skot - Jsou uváděna na trh živá zvířata, mimo pozitivního zvířete a kohorty* vytvořené na základě šetření, a jejich embrya a vajíčka doprovázena příslušným veterinárním osvědčením?	
	Ovce - Jsou uváděna na trh živá zvířata s vyhovujícím genotypem a jejich embrya a vajíčka doprovázena příslušným veterinárním osvědčením?**	
SMR 13	**Nahlásil chovatel krajské veterinární správě výskyt slintavky a kulhavky, a to neprodleně při závažném podezření nebo pozitivním zjištění, nebo zajistil uvědomění KVS?**	
SMR 14	**Nahlásil chovatel krajské veterinární správě výskyt následujících nákaz, a to neprodleně při závažném podezření nebo pozitivním zjištění:** **1. vezikulární stomatitida** **2. vezikulární choroba prasat** **3. mor skotu** **4. mor malých přežvýkavců** **5. nodulární dermatitida skotu** **6. horečka údolí Rift** **7. katarální horečka ovcí** **8. neštovice ovcí a koz** **9. africký mor prasat** **10. enzootická hemoragická choroba jelenovitých** **Nebo zajistil uvědomění KVS?**	
SMR 15	**Nahlásil chovatel krajské veterinární správě výskyt katarální horečky ovcí a to neprodleně při závažném podezření nebo pozitivním zjištění, nebo zajistil uvědomění KVS?**	

Základem pro tuto podkapitolu byl pracovní materiál Ministerstva zemědělství, odboru environmentálního a ekologického zemědělství, vypracovaného v dubnu 2010 společně s dozorovými orgány a příručka pro žadatele Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností vydaná MZe v roce 2011[88].

[88] MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2011.

5.4 Předpokládané kontrolní body od roku 2013

Od roku 2013 vstoupí do povinnosti kontrolovat poslední tři požadavky:

- SMR 16 – Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19.listopadu 1991 ustanovující minimální normy pro ochranu telat.
- SMR 17 – Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991 ustanovující minimální normy pro ochranu prasat.
- SMR 18 – Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely.

Tyto tři směrnice budou kontrolované SVS, případně její krajské pobočky KVS a dle evropské a české legislativy by bylo možné očekávat následující kontrolní body:

SMR	Kontrolní Bod	Poznámka
SMR 16	**Jsou dodrženy všechny standardy na prostor při chovu telat s ohledem na jejich stáří a hmotnost?**	
SMR 17	**Jsou dodrženy minimální požadavky pro chov prasnic v ustájením jednotlivém nebo skupinovém ?**	
	Jsou všechna prasata krmena úměrně jejich stáří a tak, aby byla uspokojena jejich potřeba?	
	Jsou všechna prasata krmena alespoň jednou denně?	
	Mají prasata trvalý přístup k materiálu, který jim umožňuje etologické aktivity?	
SMR 18	**Jsou životní podmínky zvířat odpovídající fyziologickým a etologickým potřebám?**	Zvířatům nesmí být způsobeno utrpení a musí být zajištěna jejich pohoda.
	Odpovídá chov hospodářských zvířat jejich druhu, věkové kategorii a hmotnosti?	Minimální standardy na ochranu a pohodu zvířat.
	Jsou zvířata omezovaná v pohybu?	

Pro účely snížení administrace a celkové náročnosti je vhodné zvážit počet zaváděných kontrolních bodů. V roce 2009 bylo zavedeno 30 kontrolních bodů v rámci SMR a 11 kontrolních bodů AEO, které jsou od roku 2010 integrovány do SMR požadavků. Také od roku 2010 je nově

zavedeno 11 požadavků v rámci GAEC. To dává dohromady 52 bodů, které je nyní nutné kontrolovat.

Od roku 2011 přibude ke kontrole dalších 44 kontrolních bodů, a proto se nabízí, aby v roce 2013 přibylo skutečně jen to nejnutnější.

Z tohoto pohledu by bylo vhodné zavést maximálně mezi 7–8 kontrolními body, přičemž pro SMR 17 a SMR 18 by mohly platit tři poslední kontrolní body, které jsou pro obě směrnice totožné. A pro SMR 18/2 odpovídá i jediný kontrolní bod SMR 16 a i tímto způsobem by se mohl počet zavaděných bodů na rok 2013 snížit.

Které kontrolní body budou pro rok 2013 přijaty a schváleny Ministerstvem zemědělstvím, zůstává stále ještě otázkou. Výše uvedené body jsou pouze návrhy založené na oborovém právu a směrnicích Evropské unie zvolené tak, aby je bylo jednoduché kontrolovat a nepředstavovaly příliš velkou a nadbytečnou zátěž pro žadatele o dotace. Na druhé straně to musí být takové požadavky, které je nutné dodržet pro splnění požadavků pro oblast zdraví zvířat a vhodné zacházení s nimi.

6. Diskuse

6.1 Analýza rizika v České republice (Decentralizovaná analýza rizika)

Zavedení systému podmíněnosti, jak se v České republice všeobecně cross-compliance nazývá, neznamená povinnosti pouze pro zemědělce, ale také pro státní správu, v tomto případě pro rezort zemědělství, které bylo za zavedení systému odpovědné a které je i nadále odpovědné i za průběh souvicejících kontrol a celkovou administrativu systému.

Kontrole podmíněnosti podléhají všichni žadatelé, kteří žádají o přímé podpory nebo podpory osy II Programu rozvoje venkova a některé podpory v rámci společné organizace trhu s vínem. Počet podniků vybraných ke kontrole podmíněnosti musí odpovídat nejméně 1 % žadatelů z každé výše uvedené podpory (přímé podpory nebo podpory osy II Programu rozvoje venkova a některé podpory v rámci společné organizace trhu s vínem).

A) Obecný základ

Administrace a provádění kontrol podmíněnosti je založeno na vhodném výběru kontrolního vzorku, který je z nejméně 75 % založen na tzv. analýze rizik a z 25 % na náhodném výběru, který má sloužit především k ověření správnosti zvolených rizikových kritérií, dle kterých analýza rizik subjekty ke kontrole vybírá. Rizikové faktory jsou navrženy pro každý povinný požadavek a standard GAEC a vycházejí ze zkušenosti kontrolních organizací při výběru subjektů ke kontrolám národní legislativy.

V roce 2009 probíhá výběr podniků na úrovni jednotlivých kontrolních organizací. Za analýzu rizik ke kontrolním směrnicím jsou zodpovědné jednotlivé dozorové organizace. Analýza rizik není prováděna centrálně. Tedy tak, že by za výběr kontrolního jednoprocentního vzorku byla

odpovědná jedna státní instituce, v tomto případě nejlépe Ministerstvo zemědělství, které je dle čl. 20 (3) NR 79/2009 za provádění kontrol odpovědné.

Je nutné dodat, že kontroly podmíněnosti je možno na jedné straně spatřovat jako doplnění národních kontrol, a tedy nedochází téměř k navýšení celkového počtu kontrol prováděných v České republice.

Výběr na základě analýzy rizik je nutné dělat i vícekrát za rok. Je to z toho důvodu, že kontroly C-C mohou být provedeny jen v tom kalendářním roce, na který žádají zemědělci dotace. Tedy od 1. 1. do 31. 12. V případě, že některé ze standardů bude nutné kontrolovat ještě před možným použitím dat z roku N, je možné využít pro analýzu rizik došlá data z roku N-1 a také případnou Analýzu rizik v rámci systému IACS, kterou provádí Platební agentura.

Technické řešení analýzy rizik v současnosti

V současné době je analýza rizik cross-compliance řešena poměrně složitým mechanismem pomocí tzv. meziskladu zpráv o kontrolách C-C, kam se ukládají informace z vykonaných kontrol z let předešlých i současných a který rovněž slouží k transferu informací o žadatelích o dotace mezi SZIF, Dozorovými orgány (DO) a MZe. MZe je odpovědným orgánem za správu tzv. meziskladu. Samotnou analýzu rizika však musí už provádět dozorový orgán sám a tento centrální prvek meziskladu neúplně využívá svůj potenciál.

Prvním krokem výběru žadatelů ke kontrole je vypracování tzv. Plánu kontrolní činnosti každým dozorovým orgánem. První verze plánu vzniká před počátkem kalendářního roku za pomoci analýzy rizik. Tato analýza je založena na informacích o žadatelích z předešlých let, kdy o přímé platby již žádali, proto je jedním z faktorů analýzy rizik musí být seznam žadatelů o dotace, který je poskytován meziskladem zpráv o kontrole. K tomu, aby mohlo být vůbec plánování započato, dozorový orgán vyšle požadavek na MZe, aby mu byl dodán seznam všech žadatelů o dotace, kteří jsou pro kontrolu daným dozorovým orgánem relevantní. Jelikož seznamy žadatelů má ve své databázi Platební agentura na SZIF, musí SZIF za podpory vlastního informačního systému vygenerovat seznam konkrétních žadatelů a vyslat tento seznam do meziskladu zpráv o kontrole na MZe. K tomuto seznamu by měl být dodán ze strany SZIF i tzv. koeficient rizikovosti. Pokud tento koeficient není dodán ze strany SZIF, musí být následně dopočten v informačním systému MZe. MZe tedy poskytuje dál dozorovému orgánu nejen seznam, ale i koeficient

rizikovosti. Koeficient rizikovosti se pohybuje v intervalu <0;1> a je přiřazen každému žadateli v seznamu na základě dat o žadateli z let minulých.

O seznam žadatelů se pro kontrolní rok N žádá dozorový orgán celkově MZe dvakrát. Poprvé k provedení analýzy rizik na dozorových orgánech dojde do 30. 11. roku N-1 a podruhé dodatečně po 30. 6. roku N, kdy dozorový orgán obdrží od MZe doplněný seznam žadatelů. Tento postup je nutný z toho důvodu, že ne všechny kontrolované požadavky je možné zkontrolovat najednou (viz příloha 5) a že konečný stav žadatelů je znám až po 15. květnu, který je posledním dnem podáním žádosti o přímé platby. Jinými slovy se doplňková analýza rizik provádí pouze pro subjekty, které nebyly předmětem původní analýzy rizik prováděné nad žadateli o dotace pro rok N-1 a jsou na seznamu žadatelů pro aktuální rok. Výsledkem doplňkové analýzy rizik je dovýběr dle aktuálního seznamu. V aktuálním seznamu může tak být žadatelů více (loni nežádal o dotaci, letos ano), nebo naopak méně (pokud daný subjekt žádal o dotaci v loňském roce, ale v letošním již ne). Je nutné si uvědomit, že v první analýze rizik se vychází ze vzorku z roku minulého a z předpokladu, že počty žadatelů se tolik rok od roku nemění, v druhé „doplňkové“ se provádí dovýběr dle dat obdržených po 15. květnu.

Provést analýzu rizik je nutné nad všemi subjekty v působnosti daného dozorového orgánu, tedy zohlednit všechny žadatele z vygenerovaného seznamu SZIF. Výsledkem je seznam kandidátů (subjektů) ke kontrole. Aby dozorový orgán mohl provést analýzu rizik, je nutné nejdříve určit faktory (parametry) pro její vypracování. První okruh faktorů tvoří faktory jako např. velikost hospodářství, počet zaměstnanců, počet chovaných zvířat, počet druhů chovaných zvířat, kombinace předmětu činností daného hospodářství. Případně pak další faktory, které již detailněji zohledňují jednotlivé kontrolované požadavky konkrétních směrnic a podmínek GAEC, na které může být subjekt kontrolován. Analýza rizik po zhodnocení rizikových rizik, vygeneruje celkový seznam žadatelů o dotace.

Výsledný seznam subjektů ke kontrole musí splňovat podmínku, že bylo vybráno x % z celkového počtu žadatelů za každou směrnici, která je daným DO kontrolována (kde x = 1 pro první rok kontroly C-C, další roky se může toto procento navyšovat s ohledem na výsledek vyhodnocení dotací a kontrol C-C SZIFem v předchozích letech. Toto navýšení a jeho dodržení je kontrolováno dozorovým orgánem. 1 % je složeno jak z výsledku analýzy rizika, tak z náhodného výběru. V případě, že výsledek analýzy rizika nesplňuje tuto podmínku, musí dozorový orgán provést ruční dovýběr (náhodný výběr) subjektů ke kontrole.

V případě, že analýza rizik je zpracovávána jedním informačním systémem pro více dozorových orgánů (např. ČPI a SVS ČR v oblasti označování a evidence zvířat), jsou dílčí položky doplněny informací, která organizace bude daný subjekt kontrolovat. Seznam subjektů vybraných ke kontrole obsahuje pouze žadatele, kteří budou kontrolováni pro C-C, a kromě jejich identifikace i informaci o tom, který dozorový orgán je bude kontrolovat a na které směrnice v rámci problematiky C-C.

V některých případech je nutné reagovat i na nutnost zkontrolovat subjekt mimo výsledek analýzy rizik. Tato potřeba může vzniknout z několika důvodů. Např. na základě udání, v případě nutnosti doplnit požadovanou kvótu kontrolovaných subjektů v rámci problematiky C-C (např. pokud subjekt z původního seznamu ukončí podnikatelskou činnost, je nutné místo tohoto podniku vybrat ke kontrole jiného žadatele), v případě, že některý subjekt má být kontrolován pouze na problematiku nesouvisející s C-C a tento status se změní na potřebu kontrolovat jej i v rámci C-C. Dalším případem pak mohou být nepředvídatelné události vyvolávající nutnost okamžité kontroly.

Následně se v informačním systému může začít zpracovávat seznam žadatelů vybraných ke kontrole. Po zařazení nového subjektu ke kontrole do interního plánu dozorového orgánu je nutné tyto změny neprodleně zohlednit v aktualizovaném seznamu subjektů ke kontrole na MZe. Finální seznam žadatelů ke kontrole v rámci problematiky C-C obsahuje soupis žadatelů, kteří byli jednotlivými dozorovými orgány vybráni ke kontrole. U každého z žadatelů je dále evidován počet kontrol v rámci problematiky C-C, které budou v daném roce provedeny dozorovacím orgánem, směrnice, na kterou je kontrolován, a rovněž i informace o tom, který dozorový orgán daného žadatele ke kontrole vybral.

Obrázek č. 2 Schéma současné analýzy rizik

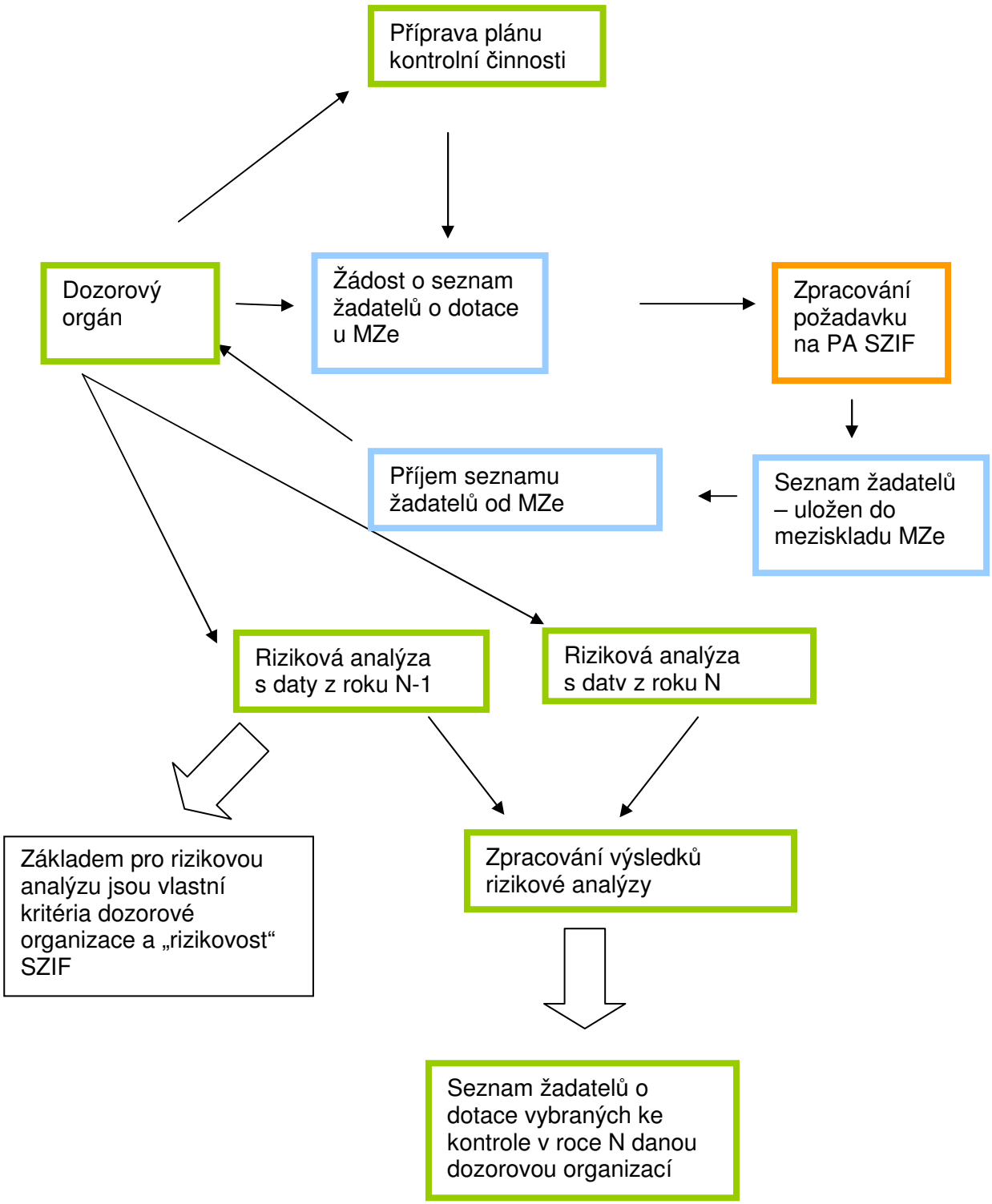

Seznam žadatelů o dotace obsahuje následující informace:

- identifikaci žadatele,
- částku za dotace celkem,
- seznam dotačních titulů (všech relevantních pro daného žadatele, který je ke kontrole vybrán),
- koeficient rizikovosti vypočtený SZIF (případně MZe nebo dozorovým orgánem).

Obrázek č. 3 Schéma analýzy rizik v roce N-1

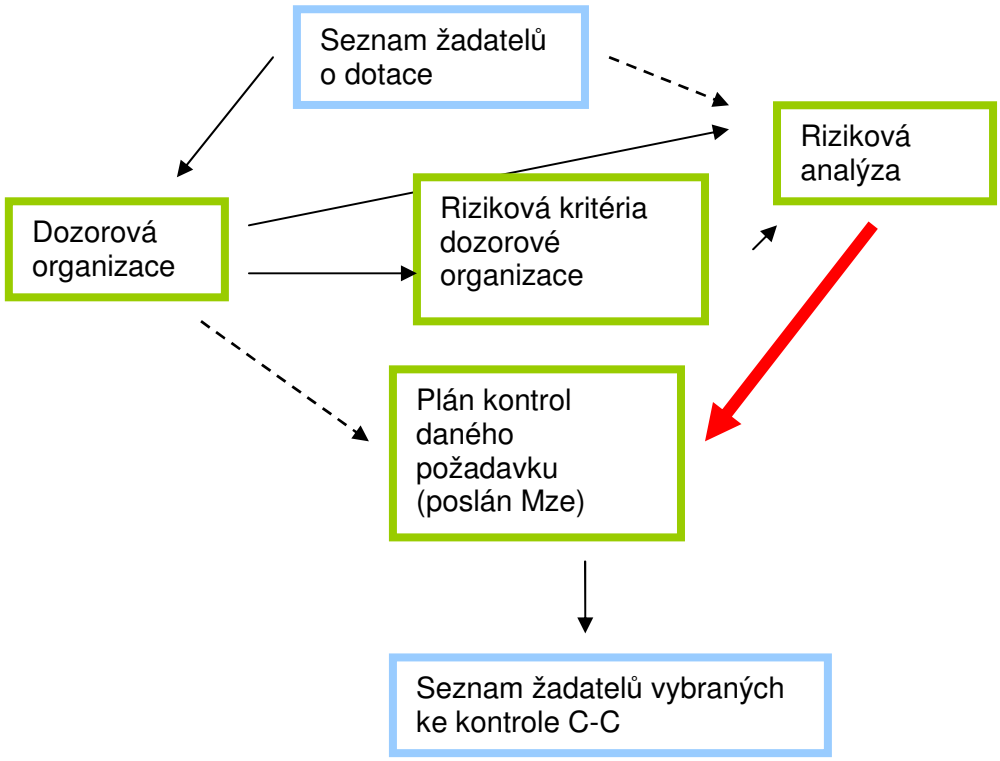

Obrázek č. 4 Schéma doplňkové analýzy rizik v roce N

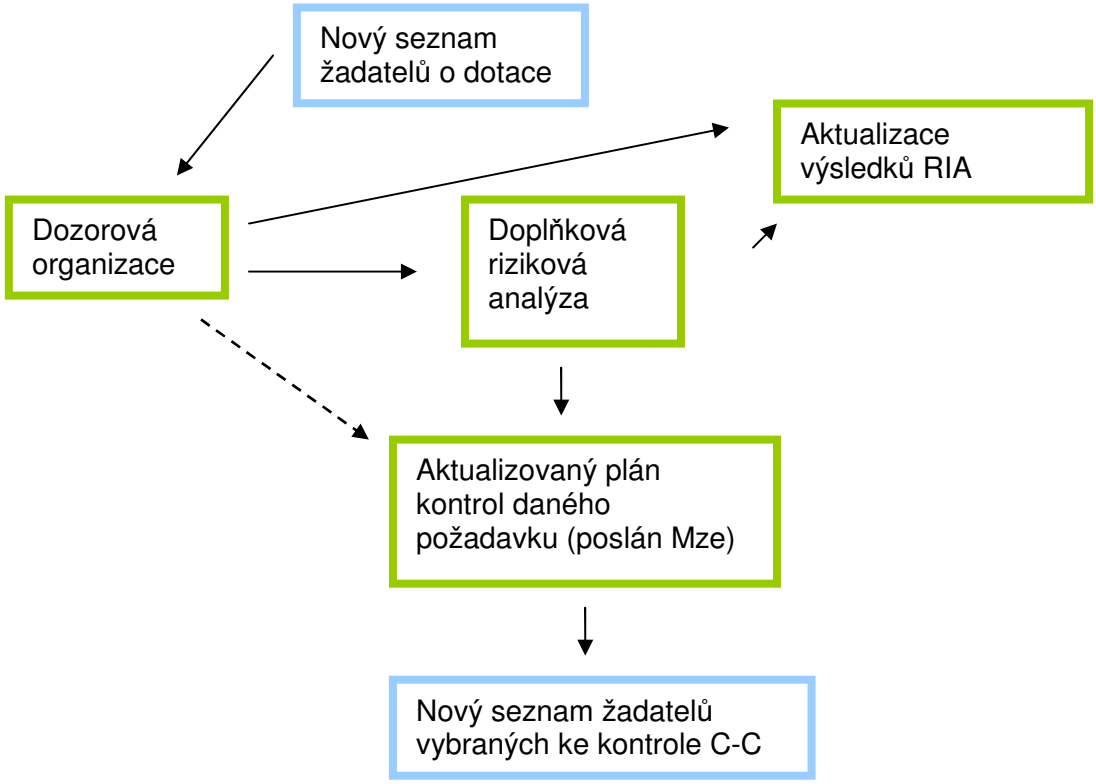

B) Pozitiva decentralizované analýzy rizik

- Možnost uzpůsobit analýzu rizik **oborového práva** k požadavkům analýzy rizik cross-compliance, a tím přispět k tomu, že nedochází k duplicitě kontrol a probíhají u zemědělce pouze jednou. Neboť v rámci kontroly C-C je zemědělec zároveň zkontrolován i na oblasti oborového práva. Toto je předpoklad a naplnění článku 51(1a) NR 1122/2009. Z tohoto důvodu můžeme mluvit o ušetření lidských i finačních zdrojů. Pro zemědělce to představuje nespornou výhodu v případě tzv. slučování kontrol, kdy jsou v jeden moment zkontrolováni na dvě věci najednou a nemusí z tohoto důvodu trávit s inspektorem více času, než je skutečně nutné.
- **Riziková kritéria** jsou určována dozorovými orgány a měla by být více **objektivní** než v případě centrální analýzy rizik, která nebude mít takovou možnost objektivity.
- Kontroly jdou více do hloubky, pokud jsou prováděny na úrovni dozorových orgánů.
- **Plné využití** existujícího **informačního systému** i s komplikovaným propojením všech jednotlivých systémů dozorových organizací[89]:

Tabulka č. 17 Kontrolované oblasti dle dozorových orgánů

Dozorový orgán	Kontrolovaná oblast	Informační systém
ÚKZÚZ	Hnojiva, kaly	LPIS – modul NITRAT
ČIŽP	Hnojiva	LPIS – modul NITRAT
ÚKZÚZ	Krmiva	IZR – modul krmiva
SVS ČR	Welfare, Nákazy	IS SVS
SRS	Registrace přípravků	IS SRS – modul Registr přípravků
SZPI	Bezpečnost potravin	IS SZPI
ÚSKVBL	Nákazy	IS SVS
SVS ČR	Evidence a označování zvířat	IZR – modul KONTROLY
ČPI	Evidence a označování zvířat	IZR – modul KONTROLY
ČIŽP	Ochrana přírody, Kvalita vod	IZR – modul ČIŽP

[89] Pracovní dokument „Implementace technického řešení Cross compliance v resortu MZe – Systémová analýza Cross compliance“, 2008, T-Soft a Telefonica O2.

- Plné využití **lidských zdrojů,** tedy inspektorů znalých problematiku oborového práva bez nutnosti je více rozšiřovat a zaučovat nové zaměstnance.

C) Negativa decentralizované analýzy rizik

- S prvním bodem pozitiv je bohužel spojen i tento bod, kdy jednomu zemědělci hrozí, že bude za jedno porušení **sankcionován** nejen v rámci C-C, ale i v rámci oborového práva.
- V rámci podmínek cross-compliance je **zkontrolováno více žadatelů,** než je dle legislativy EU nutné. Toto negativum se může jevit stále větším problémem v budoucnosti, pokud by bylo na národní úrovni příliš mnoho porušení a ČR by byla nucena navyšovat kontroly dle pracovního dokumentu EK DS/2006/25.[90]
- **Nepřesné zacílení.** Rozštěpení skutečné rizikové skupiny podniků, bez kontroly na všechny požadavky, které by měly být v rámci u vysoce rizikových podniků kontrolovány.
- V roce 2009 a 2010 bylo prováděno v rámci cross-compliance **5 různých analýz rizik.** V dalších letech bude tento počet rozšířen na 8 různých analýz rizik. Do tohoto počtu jsou zařazeny všechny dozorové orgány, které kontrolují, a SZIF jako poslední dozorový orgán kontrolující GAEC. Z tohoto důvodu je analýza rizik předimenzovaná a je jí ve všech článcích věnováno až přespříliš času a energie.

[90] DS/2006/25 Pracovní dokument o způsobu navýšení počtu kontrol C-C v případě zvýšené úrovně nedodržování podmínek C-C na úrovni státu.

6.2 Centrální analýza rizik

Centrální analýza rizik může být beze sporu výhodou a pochopitelně i řešením problémů, které současný stav přináší.

Výsledkem centrální analýzy rizik by byl výběr méně zemědělců ke kontrole, protože se automaticky snaží vybírat ty žadatele, kteří mají mnoho problémů a kteří jsou i průnikem několika požadavků. Na druhou stranu jsou zde hlasy, že kontrolovatelnost C-C není z tohoto pohledu dokonalá a že se bude týkat jen těch žadatelů s vyšším počtem relevantních požadavků.

V rámci takového systému je nutné ještě zhodnotit následující možnosti provádění kontrol:

1) Analýzu rizik bude provádět MZe v rámci činností spojených se správou Meziskladu zpráv o kontrole. Kontroly samotné budou prováděné dozorovými orgány a začleněné do kontrol oborového práva, které jsou realizované v rámci české legislativy.
2) Analýzu rizik bude provádět MZe v rámci činností spojených se správou meziskladu zpráv o kontrole. Kontroly samotné bude provádět speciální kontrolní orgán, jak je tomu například v sousedním Německu (příklad LFA v Bavorsku). Dozorové orgány se budou věnovat pouze kontrole oborového práva, jak tomu bylo do roku 2009.

Obecný základ

1) Centrální analýza rizik je prováděna dle čl. 50 a 51 NK 1122/2009.
2) Centrální analýzu rizik provádí MZe.
3) Pro stanovení Centrální analýzy rizik slouží informace o míře rizika subjektů definované za každý akt nebo normu.
4) Odpovědnou institucí za koordinaci (koordinací se rozumí sladění možných kontrol jednoho subjektu tak, aby bylo dosaženo naplnění čl. 53(1) NK 1122/2009) kontrol C-C je ministerstvo zemědělství.
5) Odpovědnost za provádění kontrol mají specializované kontrolní orgány (čl 48 NK 1122/2009). Dle čl. 50(1) NK 1122/2009 je nutné dodržet míru 1 % i v rámci odpovědnosti specializovaných kontrolních orgánů. Pokud bude prováděna Centrální analýza rizik, bude 1% minimální limit pro kontroly splněn, pokud by

nebyla za některou SMR tato podmínka splněna, provede se centrálně dovýběr pro danou SMR.

6) Výběrový soubor subjektů ke kontrole, který vyplyne z Centrální analýzy rizik představuje 1 % z celkového počtu žadatelů o přímé platby 50(1(1)) NK 1122/2009, resp. plateb osy II PRV Čl. 20(1) NK 1975/2006.
7) Centrální analýza rizik je připravena tak, že zohlední požadavek zkontrolovat 1 % zemědělců, kteří podali žádost o přímou platbu, resp. platbu osy II PRV dle čl. 50 (1(1)) NK 1122/2009 a čl. 53 1(3)) NK 1122/2009) v rámci každého aktu a normy.

Případný „zjednodušený" postup

Centrální analýza rizik by byla prováděna pro skupinu žadatelů o přímé platby, pro skupinu žadatelů o platby v rámci EAFRD a v neposlední řadě pro skupinu žadatelů o platby AEO, a to v následujícím pořadí:

1) 1% kontrolní vzorek pro AEO,
2) 1% kontrolní vzorek pro EAFRD,
3) 1% kontrolní vzorek pro PP.

Základní myšlenkou Centrální analýzy rizik je rozdělení standardů C-C pro potřeby analýzy rizik na dvě základní skupiny. Dle inspirace v Německu bychom mohli skupiny nazývat tzv. bílou a zelenou oblastí, dle toho, jak je daný standard charakterizován.

V **bílé oblasti** by byly veškeré standardy, které mají souvislost s živočišnou výrobou. V **zelené oblasti** by byly standardy, které mají souvislost s rostlinnou výrobou, tedy i minimálními požadavky v rámci agroenvironmentálních opatření.

Důležitým krokem by bylo rozdělení žadatelů do jednotlivých rizikových podskupin založených na požadavcích směrnic a nařízení a na GAEC. Tyto podskupiny budou mít riziková kritéria odpovídající živočišné a rostlinné výrobě. Pochopitelně může jeden žadatel být součástí více rizikových skupin. Záleží jen na zaměření jeho výroby a na jeho poloze.

Dalším neméně důležitým přerozdělením žadatelů by bylo, dle mého názoru, vytvoření podskupin dle celkové výměry. Tímto přerozdělením se předejde určité nespravedlnosti v tom

smyslu, že se nebude klást tolik důraz na riziková kritéria, jako je celková rozloha podniku (v ha) nebo celkový příjem dotací, které pochopitelně vyhodnotí jako nejvíce rizikové ty žadatele, kteří mají rozlohu a příjmy z přímých plateb největší. Přerozdělení ale kontrolu zaměřenou na příjemce velkých dotací zcela neodstraní, nicméně se pokusí tento fakt z velké části eliminovat. Z důvodu, že jsou v ČR v současné době dotace v podobě přímé platby na plochu, vidím podskupiny rozdělené dle celkové rozlohy jako dostačující.

Tento postup by byl stejný pro obě oblasti, jak pro bílou, tak pro zelenou oblast. Každá oblast by měla tři základní skupiny, a to kontrolní vzorek pro PP, pro EAFRD a pro AEO. Tyto tři základní skupiny mají stejné rizikové podskupiny pro jednotlivé standardy. Mimo jiné je přiřazena ještě jedna speciální skupina pouze pro čistírenské kaly. Je to z toho důvodu, že žadatelů, kterých by se tato směrnice skutečně týkala, je velice málo, zda-li vůbec nějací. 1% vzorek je tedy vybírán z celkového počtu žadatelů. Celkově hovoříme o 26 skupinách včetně skupiny pro čistírenské kaly (podmínky AOE se týkají pouze požadavky bílé oblasti), ze kterých budou centrálně vybráni žadatelé ke kontrole cross-compliance.

Jakkoli vypadá nyní tento systém rozdělení žadatelů do tolika skupin složitě z důvodu ztráty času stráveným přerozdělováním, je nutné vidět nesporné výhody. Nejenom že současné softwary umožní rozdělení v několika minutách, ale především spravedlnost systému v rámci skupin dle rozlohy vidím jako velice vhodným a přínosným. Také se nesmí zapomínat na fakt, že se zde hovoří o centrální analýze rizik, která nebude mít za výsledek tolik kontrol, kolik by bylo v případě současné decentralizované analýzy rizik.

Pro názornější příklad je zde uvedeno následující přerozdělení, kde bylo dle velikostní struktury podniku (na základě rozlohy – ha) vybráno 5 hlavních skupin:

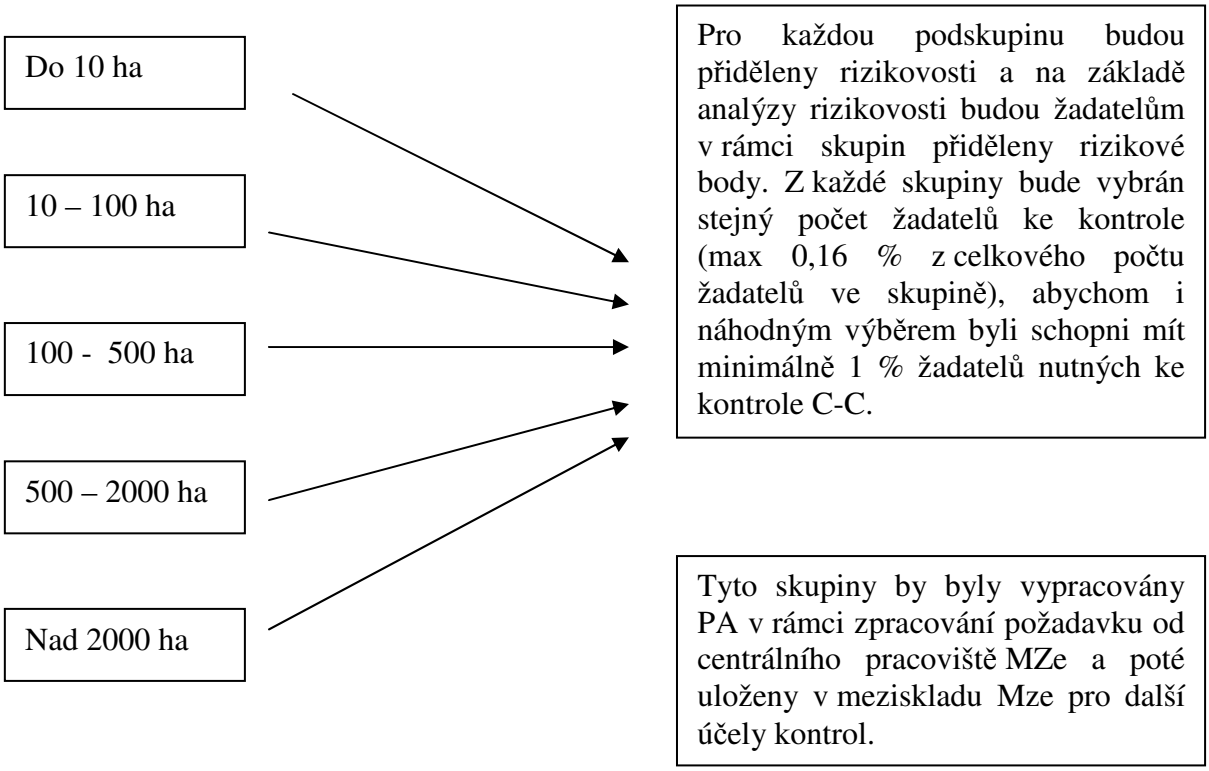

Výběr žadatelů by bylo možné přepočítat i dle celkového zastoupení těchto podniků ve struktuře podniků dle velikosti anebo % zastoupení v součtu výměry v poměru s ornou půdou ČR. Tento systém by mohl nabídnout trochu jiné rozdělení podniků ve skupinách. Např. jak je popsáno v tabulce 18:

- 0 - 100 ha,
- 100 – 500 ha,
- 500 – 1000 ha,
- 1000 – 2000 ha,
- nad 2000 ha.

Tabulka č. 18: Velikostní struktura podniků, stav 2009[91]

Velikost podniku	Rozdělení do podskupin	Počet podniků	Počet podniků ve zvolených podskupinách	%	1. % zastoupení zvolených podskupin	ha	%	2. procentní zastoupení zvolených podskupin
0–5 ha	0–10 ha	24 066	29 682	52,3	64,5 %	37 595	1,1	12,9 %
5–10 ha		5 616		12,2		39 136	1,1	
10–50 ha	10–100 ha	9 615	11 941	20,6	25,7 %	216 145	6,1	
50–100 ha		2 326		5,1		162 252	4,6	
100–500 ha	100–500 ha	2 570	2 570	5,6	5,6 %	564 979	16,0	16 %
500–1000 ha	500–2000 ha	793	1 459	1,7	3,1 %	577 227	16,3	16,3 %
1000–2000 ha		666		1,4		934 025	26,4	26,4 %
Nad 2000 ha	Nad 2000 ha	337	337	0,7	0,7 %	1 005 423	28,4	28,4 %
Celkem		45 989		100		3 536 787	100	

Technický průběh centrální analýzy rizik

Důležitým aspektem tohoto modelu by byla snaha využít co nejvíce již existující systém. Existující systém je založen na tzv. „mezisklad zpráv o kontrole“ a je v působnosti, odpovědnosti a řízení MZe. V MZe by byl buď k tomuto účelu zřízen nový odbor, nebo by byl tento úkol v působnosti již existujícho oddělení pro cross-compliance. Do meziskladu by se ukládaly nejenom zprávy o kontrole, ale také výsledky analýz rizik jednotlivých dozorových orgánů neboli tzv. seznam vybraných žadatelů ke kontrole cross-compliance.

V prvním kroku centrální analýzy rizik by bylo nutné vytvořit, stejně jako v současném modelu, plán ke kontrole. Tento plán by měl být vytvořen v rámci činnosti MZe. MZe by tedy musel zaslat požadavek na SZIF k vypracování seznamu všech žadatelů o dotace v roce N-1 a v roce N. Po obdržení tohoto seznamu by MZe jakožto instituce, která bude za provádění centrální analýzy rizika zodpovědná, zvolila riziková kritéria tak, aby bylo možné v rámci těchto kritérií obsáhnout převážnou většinu žadatelů, v nejlepším případě všechny žadatele. Tato riziková kritéria rozdělená na dvě základní podskupiny by měla tedy jít napříč požadavky na hospodaření, jak je navrženo výše.

[91] Zpráva o stavu zemědělství (Zelená zpráva), Praha, MZe, 2009.

Dalším zásadním krokem by bylo samotné provedení centrální analýzy rizik. Po shromáždění všech informací a přípravě dat by bylo možné provést samotný výběr. Tento výběr se provede v centrálním pracovišti MZe. Zásadní výhodou by byl fakt, že MZe může využívat okamžitě všechny informace obsažené v meziskladu, což ušetří jeden krok, který by byl součástí současné analýzy rizik, kdy komunikace mezi SZIF a DO je možná jen přes MZe a jeho mezisklad.

Na základě výsledků analýzy rizik by MZe vypracovalo seznam žadatelů vybraných ke kontrole a rozeslalo tento seznam žadatelů relevantním dozorovým orgánům. Samotné provádění kontrol by bylo provedeno na úrovni dozorových orgánů z důvodu možnosti začlenění kontrol C-C pod kontroly oborového práva. Tato možnost by byla nespornou výhodou. Nedošlo by ke zdvojování kontrol a tím, že jeden inspektor by měl mít možnost v jednom okamžiku zkontrolovat dva různé okruhy, by došlo k nespornému ušetření nejen nákladů, ale i času a lidských zdrojů.

Pokud se podíváme k našemu bavorskému sousedovi, kde je kontrola požadavků řešena přes centrální kontrolní orgán LfL (Bayerische Landesanstalt für Landwirschaft), musíme konstatovat, že je sice v tomto směru schopen kontrolovat žadatele během jedné návštěvy na úplně všechny požadavky C-C (a to nejen Zákonné požadavky na hospodaření, ale i GAEC), ale neustále hrozí, že žadatel bude ještě zkontrolován v rámci oborového práva jiným kontrolním orgánem. Dále je to velká zátěž, co se týče pracovních nákladů a nákladů na materiál pro inspektora.

Obrázek č. 5 Schéma centrální analýzy rizik

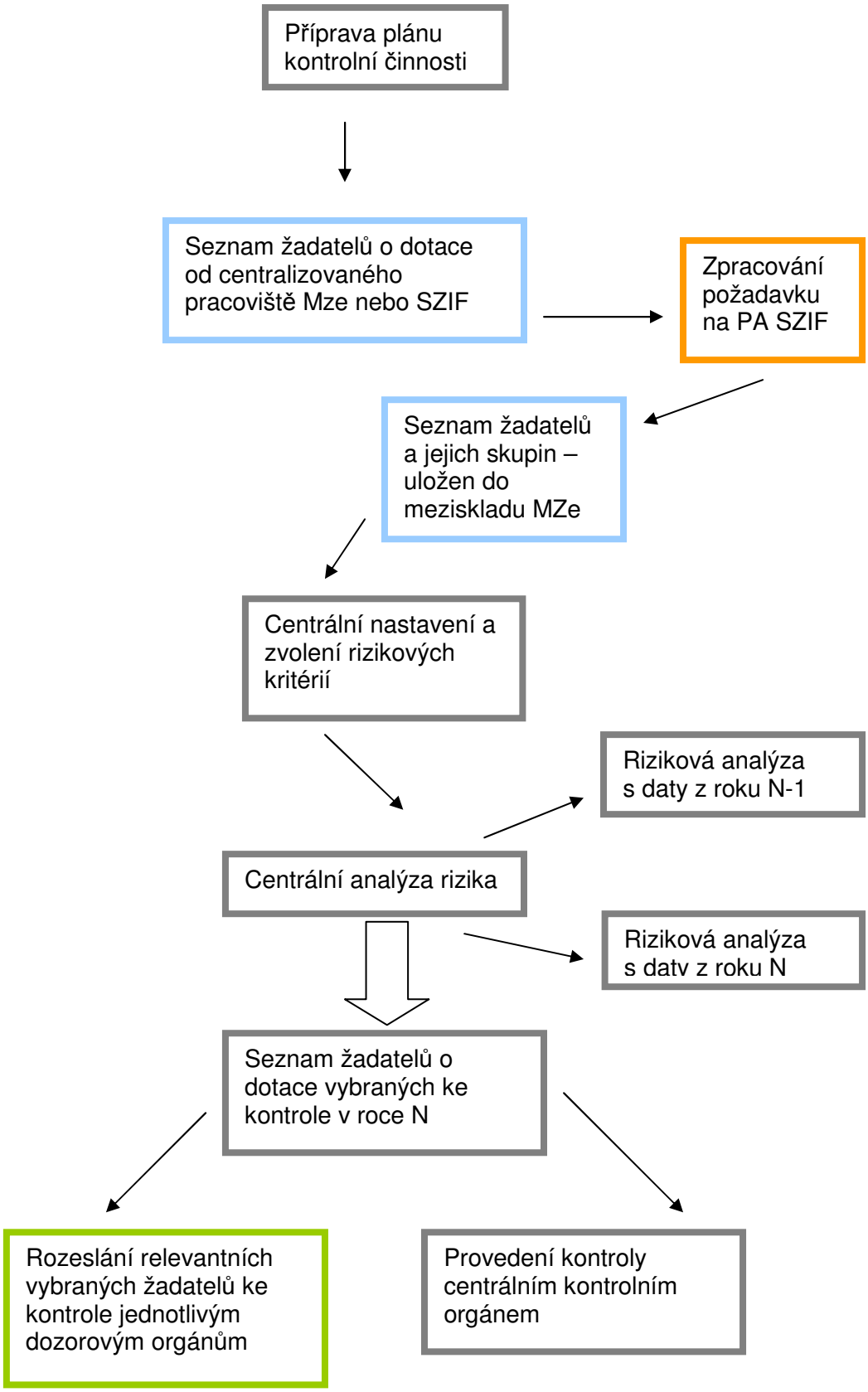

B) Pozitiva zavedení Centrální analýzy rizik

Výhod Centrální analýzy rizik je možné vypočítat několik. Jsou jimi především:

- Vyšší **transparentnost** – celkový systém bude v kompetenci jedné organizace – Ministerstva zemědělství.
- Přesné **zacílení** na skutečně rizikové podniky, a to dle výrobních procesů, polohy a celkové relevance k jednotlivým standardům C-C.
- **Spravedlivé rozdělení** žadatelů do skupin dle celkové výměry podniku.
- **Jednodušší administrativa,** neboť bude dělána pouze jedna analýza rizik, a to pro celou Českou republiku. Toto by znamenalo ulehčení pro dozorové orgány, které by tímto obdržely pouze seznam podniků ke kontrole s daty, kdy tato kontrola bude provedena. Jednoduchá administrativa je také jedním z předsevzetí, které si MZe se zavedením kontrol podmíněnosti předsevzalo. Celkové zjednodušení administrativy je však i předsevzetím Evropské Unie.
- Byla by prováděna Ministrestvem zemědělství, které by tímto mohlo velice **jednoduše kontrolovat, ale i lépe koordinovat** (např. Slučováním kontrol do jednoho termínu). Tímto jednoduchým aktem by bylo docíleno požadavku nařízení 1122/2009, který v čl. 53 (1(3)) říká, že každý zemědělec, který je vybrán ke kontrole na místě, bude kontrolován v době, kdy může být většina požadavků kontrolována. Tento požadavek je za stávající situace možné naplnit jen stěží.
- Jednodušší administrativa a sjednocení většího množství kontrol do jednoho termínu přinese **velkou časovou úsporu** nejen státní správě, ale i samotným zemědělcům.
- Ulehčení dozorovým organizacím při tvorbě vlastních rizikových orgánů. Nebude nutné požadovat informace od Platební agentury.
- Celkově lze předpokládat i **ušetření financí** při této centralizaci výběru vzorku, které bude zajímat daňové poplatníky. Kontrol C-C by mělo být v porovnání se současnou analýzou rizik méně, pokud se stanou součástí oborového práva.
- Případná **změna** systému by byla velice dobře načasována s další vlnou zavádění SMR v roce **2013.** Systém by se změnil velice nenásilně s novinkami, které je nutné zavést. Mohlo by se tedy s přípravami a analýzami finanční náročnosti začít již nyní.
- Rychlejší zpracování zpráv ke kontrole cross-complaince u jednoho žadatele, neboť po centrální kontrole by nebylo nutné s konečným výsledkem čekat až na poslední zápis

(v časové perspektivě), jak je tomu v současné době. Nyní je za každou dozorovou organizaci vypracována individuální zpráva, která se zasílá do meziskladu. V meziskladu si tyto zprávy platební agentura postupně shromažďuje. Teprve až po obdržení poslední zprávy, z poslední provedené kontroly u stále stejného žadatele, může platební agentura zhodnotit kontroly jako celek a přiřadit celkové procento snížení přímých plateb.

- Kontroly C-C by byly začleněny do plánu národních kontrol (kontroly dle oborového práva), aby **nedocházelo k navyšování celkového počtu kontrol a jejich duplicitě.**
- V dozorových organizacích nebude nutné nabírat nové pracovníky pro provádění kontrol C-C, což bylo nespornou výhodou už v roce 2009.

C) Negativa centrální analýzy rizik

Vedle pozitiv není možné zapomenout i případná negativa změny systému.

- Jako hlavní negativum, které v případě změny nastane, je **změna informačního systému,** který v současné době fungování kontroly podmíněnosti zajišťuje, a s tím spojené finanční zátěže a náklady na čas pracovníků, kteří budou nový systém implementovat, a i ministerských pracovníků či pracovníka, kteří se nový systém budou učit. Změna informačního systému není bohužel nejlevnější záležitostí. Tvorba nové aplikace by stála statisíce až miliony.

  V první řadě musí být zkontrolováno, do jaké míry by bylo možné využít již stávající systém, adaptovat ho na centralizovanou analýzu rizik (např. využitím existující analýzy rizika v na PA) a provést případně jen „kosmetické změny“, které by v žádném případě nestály tolik jako zavedení zcela nového systému.
- Centrální analýza rizika počítá se skutečností, že její výsledky se zohlední pro rozpis kontrol oborového práva. Tento postup však nebude jednoduchý a bude zapotřebí úzké spolupráce všech dozorových orgánů. Bez tohoto kroku nebude možné tvrdit, že nebude docházet k multiplicitě kontrol, kdy jeden podnik bude v rámci několika kontrol kontrolován mnohokrát. Tomuto bude možné předejít, pokud na koordinačním orgánu – v našem případě MZe – bude koordinace kontrol prováděna nejen pro účely cross-compliance, ale i pro účely oborového práva, a pokud dojde ke sloučení kontrolních organizací.

- Riziko **duplicity** kontrol je zde na místě a není možné je vyloučit. Pokud se bude využívat výsledků analýzy rizik C-C v oborovém právu, je možné duplicitu kontrol snížit na minimum.
- I za existence centrální analýzy rizik budou i nadále existovat **analýzy rizik na úrovni dozorových organizací** pro potřeby oborového práva. Tyto analýzy není možné nijak eliminovat, nebo centralizovat.
- Dalším negativním bodem Centrální analýzy rizik by byl fakt, že Ministertvo zemědělství by na centrální analýzu rizik muselo **přibrat zaměstnance,** který by nejen dohlížel na průběh analýzy rizik, ale měl by na starosti koordinaci kontrol a vhodné zvolení takového data ke kontrole, kdy je možné zkontrolovat co nejvíce požadavků naráz. Tento bod by bylo možné eliminovat, pokud se k tomuto účelu zaškolí již stávající pracovník (s ohledem na stálou nutnost snižování nákladů ve státní správě se jeví tato možnost jako jediná).
- Z tohoto důvodu je nutné si přiznat, že **koordinace** a **organizace** tohoto systému nebude patřit k nejjednodušším a v prvním roce zavedení bude nutné počítat s těžkostmi především na straně koordinačního orgánu – MZe.
- Neochota měnit již zaběhnutý systém, a to jak ze strany dozorových orgánů, tak ze strany MZe.

6.3 Náročnost provádění kontrol cross-compliance v ČR

Pro určení finanční a administrativní náročnosti provádění kontrol je vhodné zvážit možnosti, které kontrola C-C a analýza rizika poskytuje. Pro snadnější orientaci byly pro účely této práce zvoleny tři základní modely, které již v některých členských zemích EU existují:

A) decentralizovaná analýza rizika,
B) centrální analýza rizika s kontrolou existujícími dozorovými orgány,
C) centrální analýza rizika s kontrolou jedním kontrolním orgánem.

Pro výpočty v rámci všech třech variant je brán v úvahu rok 2009 s celkovým počtem žadatelů 24.737. Pro snažší orientaci v nákladových položkách pro stanovení finanční náročnosti byla pro potřebu této práce nashromážděna data o nákladech na jednu kontrolu a na provedení analýzy rizik od vybraných dozorových orgánů (ÚKZÚZ, SVS, SRS a SZIF).

V nákladových položkách z roku 2009 jsou na jednu kontrolu rozhodující:

- Náklady na dopravu, které se počítají z průměrné dojezdové vzdálenosti ke kontrolovanému subjektu a zpět. Tato hodnota je stanovena průměrně (možnosti kontrol na krajské úrovni) na 120 km. Při předurčené ceně (spotřeba a amortizace vozidla) 6 Kč/km jsou celkové náklady na dopravu v hodnotě 720 Kč/kontrolu.
- Mzdové náklady na práci inspektora, průměrně se počítá na jednu kontrolu jeden den. Jsou pochopitelně kontroly složitější, které zaberou dva dny, na druhé straně existují i kontroly, které se stihnou za méně než 3 hodiny. Z tohoto důvodu dozorové organizace upřednostňují započítávání do mzdových nákladů 1 člověkoden na 1 kontrolu. Při průměrném hrubém platu inspektora 20.000 Kč je pak skutečná hodnota jedné kontroly vyčíslena 1.000 Kč/kontrolu.
- Náklady na materiál, do těchto nákladů je nutno rozpočítat amortizaci veškerého materiálu, který pro průběh kontroly inspektor potřebuje:
    - mobilní kancelář (notebook, tiskárna, mobilní telefon),
    - fotoaparát,
    - měřičské pásmo,
    - potřeby na odběr vzorků (např. igelitové sáčky),
    - analýza odebraných vzorků.

Tyto náklady je nutné rozpočítat na jeden člověkoden. Z ceny 40.000 Kč za mobilní kancelář, která vydrží 5 let, 5.000 Kč za mobilní telefon s paušálem 500 Kč/měsíc, 40 kč na kontrolu za potřebný materiál, jakou jsou papíry, zmiňované sáčky na vzorky či náplň do tiskárny a měřící pásmo, dojdeme k hodnotě asi 300 Kč/materiál/kontrola.

Z výše uvedených údajů:

- 720 Kč za dopravu/kontrolu,
- 1000 Kč mzda/kontrolu,
- 300 Kč materiál/kontrolu,

získáme celkový fixní náklad na kontrolu, který je **2.020 Kč/kontrolu.**

Vedle těchto nákladů, které se týkají provedení kontroly, existuje i náklad na provedení analýzy rizik. Tato činnost by mohla být rozdělena na dvě podčásti. Zaprvé na přípravné práce – tvorbu samotné aplikace, jejíž náklady se pohybují v řádech statisíců až milionů. Tvorba aplikace je řešena dodavatelsky. Zadruhé na vlastní výběr, který je již v režii samotné dozorové organizace. Tato část zabere na jednu analýzu rizika mezi 3–4 dny jednoho pracovníka a zahrnuje přípravu dat na provedení analýzy rizik, vlastní výběr a export dat do meziskladu MZK. Pokud bychom tyto náklady na vlastní výběr chtěli vyčíslit hodnotou, pohybovala by se mezi **3.000–4.000 Kč/analýzu rizika.**

Pokud tento údaj převedeme na současný stav, kdy analýzu rizik provádí 5 dozorových orgánů, na jednu analýzu rizik je zapotřebí 3–4 dní, ve skutečnosti se dělají 2 analýzy rizik za rok s daty před uzávěrkou příjmu žádostí (tedy do 15. 5. roku N) a po konečném obdržení všech žádostí.

Analýza rizik je celkově prováděna dvakrát ročně v rámci C-C. To dle dostupných informací je 7 dní. V přepočtu na kontrolní organizace je to 35 dní, v roce 2009 a 2010 je 5 dozorových orgánů vykonávajících kontroly C-C. Průměrný náklad na jeden den je 1.000 Kč. V tomto případě jsou náklady na všechny analýzy rizika **35.000 Kč** na období 2009 a 2010. V letech následujících bude tento náklad z důvodu nárůstu dozorových orgánů vyšší – 8 dozorových orgánů dohromady dá 56 člověkodní, což je tedy 56.000 Kč ročně na analýzu rizika v letech 2011–2013.

Chybí přesné informace o tom, kolik je přesná cena vytvoření nové aplikace pro tvorbu analýz rizika. Ale předpoklad je, jak již bylo výše řečeno, výše v řádech statisíců, spíše milionů.

Poslední údaj v nákladech je variabilní a vzniká pouze dle interní potřeby dozorového orgánu. Jedná se o zaškolování nového inspektora. Tato doba je asi čtyřměsíční, z čehož je jeden měsíc na seznámení se s předpisy a na různá potřebná školení. A maximálně tři měsíce má nový inspektor na seznámení se s kontrolou v praxi, kdy objíždí kontroly se zkušenými kolegy. Pokud se opět pokusíme vyčíslit hodnotu takového zaškolení, tak v případě mzdových nákladů je to 80.000 Kč, náklady na školení jsou přinejmenším 10.000 Kč. A náklady na čas kolegů je asi 10 člověkodnů, zbytek se počítá jako samostudium a představuje 10.000 Kč. Celková hodnota zaškolení nového inspektora je tedy asi **100.000 Kč/zaškolení.** Vzhledem k fluktuaci zaměstnanců jsou ročně na jeden dozorový orgán průměrně proškoleni dva inspektoři.

Náklady žadatele

Vedle nákladových položek kontrolních organizací nelze opomenout náklady, které s provedením těchto kontrol mají žadatelé samotní.

Náklady vzniklé na samotné splnění podmínek cross-compliance nejsou z důvodů existence komunitárního práva v legislativě ČR relevantní, ale jsou zde náklady, které jsou s kontrolou samotnou přímo spojeny. Tímto je především čas zemědělce, který musí být při kontrolách přítomen. Pokud položíme rovnost mezi časem stráveným na kontrolách kontrolorem a žadatelem, jedná se průměrně o jeden den, který má osm hodin. Pokud počítáme hodinovou mzdu zemědělce 150 Kč, pak se tento náklad v průměru pohybuje na 1.200 Kč.

K těmto časovým nákladům, které se vážou výhradně ke kontrole C-C, musíme připomenout náklady na vyplnění žádosti o přímé platby, nebo jiné dotace spojené s dodržováním podmínek C-C. Zde je počítáno asi s 20 hodinami práce. Za předpokladu hodinové mzdy 150 Kč je pracovní náklad na čas strávený s plněním požadavků C-C 3.000 Kč.

Tyto dvě nákladové položky dávají celkem minimálně 4.200 Kč.

Celkové náklady na jednu kontrolu

Tabulka č. 19 Nákladové položky na kontrolu

Nákladová položka na 1 kontrolu	**Výše nákladu**
Administrativní náklady státní správy	
Doprava	720 Kč
Mzda	1.000 Kč
Materiál	300 Kč
Fixní náklad celkem	**2.020 Kč**
Variabilní náklady na zaškolení 1 inspektora na 1 kontrolu v roce 2009	952 Kč
Náklady na analýzu rizik na 1 kontrolu	28 Kč
Adminitrativní náklady na kontrolu	**3.000 Kč**
Náklady žadatele	
Čas strávený na kontrolách	1.200 Kč
Relevantní náklady celkem (FC + čas žadatele)	
1200 + 3000	**4.200 Kč**

Z tabulky vyplývá, že *kalkulační jednici*, dle které budou posuzovány všechny tři možné varianty budou, tvoří administrativní náklady na 1 kontrolu spolu s časem zemědělce stráveným na kontrole. Tato částka je 4.200 Kč.

A) Decentralizovaná analýza rizik

Tato metoda vychází ze stávající situace. Analýza rizik je úkolem každého dozorového orgánu, který se účastní kontrol podmíněnosti.

Velmi důležitou úlohu v tomto procesu má SZIF, který nejenže generuje relevatní žadatele pro daný požadavek, ale i přiděluje rizikovost těmto vybraným žadatelům. Tímto krokem nepřímo určuje pravděpodobnost jejich výběru v jednotlivých analýzách rizik dozorových organizací. Tento krok zaručuje jistý průnik všech analýz rizik, které jsou součástí systému kontrol C-C. Parametr rizikovosti ovlivňuje především výše dotace a problémy s kontrolou v letech minulých.

Pro přehled je nutné uvést, že v roce 2009 a 2010 bylo v tomto systému přítomno 5 různých dozorových organizací provadějících samostatně analýzu rizika. Jedná se o SZIF, ÚKZÚZ, ČPI, ČIŽP a SRS (pouze pro rok 2009). V letech následujících a s příbýváním kontrolovaných předpisů je nutné počítat i s přibytím dozorových orgánů a s tím i jednotlivých analýz rizika. Ke stávajícím 5 přibyly v roce 2011 další 3, a to SVS, ÚSKVBL a SZPI. Dle mého názoru začne tento systém být nepřehledný nejen pro zemědělce, kteří zcela právem nabudou pocit, že jsou přímé platby spojené pouze se sankcemi a kontrolami, nikoliv s udržitelností krajiny a jejího současného stavu pro další generace, ale i pro státní správu, která tento celý kolos musí zadministrovat a zorganizovat.

Na základě čl. 50 (1) NR 1122/2009, minimální míra kontrol 1 % z celkového počtu žadatelů může být dosažena na úrovni každého příslušného kontrolního orgánu, nebo na úrovni aktu či normy nebo souboru aktů či norem. V realitě to znamená, že toto 1 % kontrolovaných žadatelů musí být dosažené buď v rámci jedné dozorové organizace, v našem případě analýzy rizika, nebo v rámci požadavku na hospodaření (tedy směrnic a nařízení) či jednotlivého kontrolního bodu. Analýza rizik na úrovni jednotlivých dozorových orgánů je poměrně nevýhodná, neboť nepovoluje tzv. sdružování kontrol třeba jen díky průnikům ve skupinách žadatelů, jak je v případě ČR dosahováno právě rizikovým koeficientem určeným SZIF.

V současné době je situace taková, že kontrolní orgány se především snaží naplnit 1 % v rámci kontrolované směrnice či nařízení. V druhé řadě až v rámci své působnosti. Pro snižování celkové náročnosti systému by bylo rozumné, aby bylo na prvním místě 1 % v rámci své

působnosti a posléze dovýběr v případě odlišného požadavku oborového práva, jako je tomu např. u evidence a označování hospodářských zvířat.

Situace v ČR může být do budoucna pro nás nevýhodná. Celkově vybrané procento žadatelů ke kontrole se bohužel oddaluje od 1 % poměrně dalece a v případě, že by čeští žadatelé měli s dodržováním podmíněnosti větší problémy, než systém dovoluje, měli by dle pracovního dokumentu DS/2006/25[92] vážné problémy při případném nuceném zvýšení kontrol na národní úrovni. Z tohoto důvodu je důležité držet celkový počet vybraných žadatelů na co nejnižší úrovni.

Tabulka č. 20 Počet zkontrolovaných žadatelů na SMR a AEO v roce 2009

	Počet	**%**
Celkový počet zpráv o kontrole	1 261	100
Bez porušení	1 171	92,2
Zanedbatelné porušení	52	4,1
Malé porušení	22	1,7
Střední porušení	14	1,1
Velké porušení	0	0
Zmařená kontrola	2	0,2

Pokud se zamyslíme nad rokem 2009, víme, že bylo celkově vypracováno 1 261 zpráv o kontrole, to je rovno 1 261 samostatným kontrolám SMR a AEO. V rámci GAEC bylo zkontrolováno 599 žadatelů. Ke kontrole bylo celkově v rámci celých kontrol podmíněnosti vybráno 857 subjektů. Zde je vidět, že u některých žadatelů byla kontrola provedena vícekrát. To znamená pro české zemědělce, že jsou potenciálně 1 860x ohroženi, že budou vybráni. To z celkového počtu 24 737 podaných žádostí o dotace představuje 7,5 %. Pokud vezmeme v úvahu, že dle evropské legislativy se po všech členských státech chce jen 1 %, překračuje ČR tento požadavek sedmkrát, což z pohledu administrace a celkové náročnosti rozhodně není zanedbatelná hodnota. 1 860 zkontrolovaných žadatelů je v realitě také číslo toho, kolik bylo vypracováno zpráv o kontrole. Pokud se podíváme detailněji na to, kolik která dozorová organizace na akt zkontrolovala žadatelů, je číslo vypracovaných zpráv ještě mnohem vyšší.

[92] DS/2006/25 Pracovní dokument o způsobu navýšení počtu kontrol C-C v případě zvýšené úrovně nedodržování podmínek C-C na úrovni státu.

Tabulka č.21 Počet zkontrolovaných žadatelů na akt

Akt	Dozorový orgán	Kontrolovaných žadatelů
SMR 1	ČIŽP	99
SMR 2	ČIŽP	109
SMR 3	ÚKZÚZ	245
SMR 4	ÚKZÚZ	134
SMR 5	ČIŽP	79
SMR 6	ČPI	40
SMR 7		242
SMR 8		109
AEO 1	ÚKZÚZ	102
AEO 2	SRS	101
GAEC	SZIF	599
Celkem		857*

* V rámci jedné dozorové organize dochází ke slučování kontrol. Proto je celkový počet nižší, než je hrubý součet kontrolovaných žadatelů na akt (1860).

Hlavním problémem tohoto systému, jak již bylo mnohokrát výše zmíněno, je kontrola vyššího počtu žadatelů o dotace, než je skutečně nutné. Duplicita kontrol není zde prozatím tak zásadním problémem, jakým bude od roku 2011, kdy do systému vstoupí další 3 kontrolní orgány. Duplicita kontrol se stane ožehavým tématem ve spojení nejenom s nitrátovou směrnicí, ale i s potravinovým právem, či sledováním chorob.

Tabulka č. 22 Kalkulační jednice varianty A v roce 2009

Náklady	Počet	Kč
Administrativní fixní náklady	1 860 kontrol	5.580.000 Kč
Čas žadatele, strávený na kontrole	1 860 dní	1.872.000 Kč
Analýza rizik	5 RA	35.000 Kč
Celkem – Náklady varianty A a za rok 2009		**7.487.000 Kč**

V přepočtu na náklady stojí tento systém v příkladu na rok 2009 (1860 kontrol), kdy jedna kontrola vyjde na 3.000 Kč, necelých 5.580.000 Kč za provedení kontrol.

Náklady na analýzu rizik jsou 35.000 Kč ročně (pouze za její provedení, nejsou zde započítány náklady na amortizaci technického vybavení pro potřebu provedení analýzy rizik, ani náklady na aplikaci, která analýzu rizik umožní).

Do nákladů se musí započítat také čas zemědělce, který musel s inspektorem strávit. I zde můžeme za brát za vyjádření nákladů jeden člověkoden a i v tomto případě použít 1.200 Kč. Jde tedy o dodatečných 1.872.000 Kč.

Celkové náklady na provedení kontrol C-C, které jsou zjistitelné, činily **7.487.000 Kč** za rok 2009.

B) Centrální analýza rizik s kontrolou dozorovými orgány

Centrální analýza rizik je známa především z Bavorska, kde ji provádí Státní ministerstvo zemědělství StMELF (Bayerische Staatministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten). Pro Českou republiku by to mohla být velice schůdná alternativa, kterou by bylo možné vyřešit mnoho problémů stavajícího systému najednou. Ať už jsou na mysli duplicitní kontroly, nebo přílišná administrativa, nebo zatěžování zemědělců s větším počtem kontrol, než je nutné, jehož vyvarování by měla být jedna z priorit státní správy.

Před začátkem analýzy rizik je nutné rozdělit podniky dle důvodu jejich žádostí. Zda je to žadatel o přímé platby, o dotace z EAFRD nebo o podpory v rámci AEO. Úvahou může být i možnost přerozdělení podniků dále dle velikosti, aby nedocházelo k nespravedlivému vybírání podniků pouze s vysokými dotacemi. Tato podmínka se v mnoha členských zemí bere jako jedna z nejzákladnějších a bývala zakotvena i v předpisu NK 796/2004, dokud byl ještě v platnosti jakožto jedno z předepsaných rizikových kritérií. Z pohledu správnosti a spravedlivého rozdělení by bylo vhodnější rozdělení žadatelů dle rozlohy nebo dle výše přijatých dotací.

Jak již bylo uvedeno výše, v Bavorsku jsou podniky i standardy pro potřeby analýzy rizik rozděleny do dvou různých kategorií, a sice na bílou a zelenou oblast.

V **bílé oblasti** jsou veškeré standardy, které mají souvislost s živočišnou výrobou. V **zelené oblasti** jsou standardy, které mají souvislost s rostlinnou výrobou a GAEC, tedy i s minimálními požadavky v rámci agroenvironmentálních opatření. Kalová směrnice je posuzována samostatně. Je to z toho důvodu, že relevance žadatelů k této směrnici je ve skutečnosti velice nízká, a z toho důvodu je vhodnější zde dělat výběr ze všech žadatelů.

Závažnou nevýhodou totoho systému bez centrálního dozorového orgánu a s využitím všech existujících dozorovek spočívá v tom, že náročnost koordinace těchto kontrol bude vysoká. Bylo by na MZe, jak by tuto úlohu pojala. Zda by po dozorových organizacích vyžadovala účast na kontrole u jednoho žadatele v jednom termínu (což by bylo opravdu velice složité a nabouralo by to plány kontrol i dle oborového práva), nebo by svou úlohu pojalo jen jako doručitele seznamu vybraných žadatelů ke kontrole. Tato druhá možnost by znamenala velkou zátěž pro zemědělce, který by v rámci jednoho kalendářního roku musel být přítomen hned několika kontrolám. V nejhorším případě by se u něho mohly sejít kontroly nejen z bílé oblasti, ale i ze zelené se všemi osmi kontrolními organizacemi.

Na druhé straně výhodou je vytvoření lepšího průniku rizikových parametrů, a tím i žadatelů vybraných ke kontrole, celkově tedy dojde k poklesu vybraných žadatelů ke kontrole, což by mělo být cílem České republiky v otázce C-C.

„**Bílá**“ oblast by mohla být např. rozdělena dle:

- porušení v letech předchozích (vždy tři roky zpátky),
- hodnocení oborového práva dozorovou organizací (pro případy hlášení kontrol mimo C-C),
- nový žadatel,
- pěstování olejnin či obilnin,
- pěstování zeleniny a koření,
- pěstování ovoce,
- přežvýkavci vůči nepřežvýkavcům,
- používání masokostní moučky ve výkrmu,
- velikost chovu dle VDJ,
- počet telat,
- počet skotu bez telat,
- počet krav,
- počet skotu bez krav,
- počet prasat,
- počet chovných prasnic,
- počet sviní bez chovných prasnic,
- vývoj stavu prasat oproti loňskému roku,
- počet ovcí koz,
- vývoj stavu ovcí a koz oproti loňskému roku,
- počet drůbeže.

„**Zelená**“ oblast by mohla být např. rozdělena dle:

- porušení v letech předchozích (vždy tři roky zpátky),
- hodnocení oborového práva dozorovou organizací (pro případy hlášení kontrol mimo C-C),
- podíl ploch ponechaných v klidu,

- podíl ploch v oblastech Natura 2000,
- podíl pěstování zeleniny/ovoce,
- počet VDJ/ha,
- podíl plodin na orné půdě,
- krajinné prvky,
- rozmanitost plodin na orné půdě,
- zemědělská půda celkem,
- orná půda celkem.

Kalovou směrnici je nutné kontrolovat samostatně. Je to směrnice, jejíž působnost se týká pouze pár žadatelů. Pokud použijeme opět německý příklad, kde základ pro analýzu rizik kalové směrnice tvoří všichni žadatelé o dotace, znamenalo by to opět mírné zatížení systému vysokého počtu zcela zbytečně kontrolovaných. Na druhou stanu nejsou z tohoto hlediska stále kontrolovaní ti samí, což je i jeden z důvodů, proč tuto možnost zvolilo Bavorské ministerstvo. Z našeho pohledu bude naprosto vyhovující fakt, když se analýza rizik uskuteční jen pro ty podniky, pro které je kalová směrnice relevantní.

Analýza rizik má následující kroky:

1) Nejdříve by se zemědělské podniky (žadatelé) rozdělily do skupin bílé a zelené oblasti dle zaměření jejich podniku a dle velikosti podniku.
2) Následovalo by v rámci podskupin rozřazení dle rizikovosti, přičemž by se stále kladl důraz i na přerozdělění skupin dle důvodu žádosti – PP, EAFRD a AEO.
3) Zvolení rizikových kritérií.
4) Samotná analýza rizika v bílé a zelené oblasti:
    i. Pro každý relevantní standard v bílé oblasti se stanoví parametry rizika. Zde je pochopitelně také možné, že jeden rizikový parametr bude aplikovatelný na více požadavků C-C.
    ii. Každému parametru rizika bude přidělen určitý počet rizikových bodů (přiděleno i dle jednotlivých požadavků).
    iii. Všem žadatelům se na základě jejich specifickým rizikům přidělí rizikové parametry a vyhodnotí se. V této fázi může být jednomu žadateli přiděleno více rizikových parametrů.

iv. Pro každého žadatele bude vypočtena suma rizikových bodů. Rizikové body se přidělují každému parametru.[93]

v. Uložení v databázi, z jakého důvodu byl žadatel vybrán ke kontrole, a pochopitelně všech výsledků z analýzy rizik. Uložení v MZK.

5) Náhodný výběr.

6) Nutný dovýběr pro zelenou oblast v létě po obdržení všech žádostí.

Hlavní výhodou centrální analýzy rizik je vytvoření většího průniku rizikových kritérií, a tím i žadatelů vybraných ke kontrole. Díky tomuto efektu dojde ke snížení celkového počtu žadatelů vybraných ke kontrole. Výběr analýzy rizik slouží jako základ pro další analýzy v rizikovém právu. Tato zásada dopomáhá ke slučování kontrol, které jsou pro zjednodušení administrace nepostradatelná.

Centrální analýza rizik má za základ data z roku N-1, kde je znám nejen počet žadatelů, ale i výsledky kontrol z roku N-1, které je pro potřeby analýzy rizik možné vyvolat z meziskladu zpráv o kontrole.

Rizikové body pro analýzu rizik bílé oblasti

Pro přidělování bodů je využívána databáze, kde je možné najít všechny základní informace o žadateli – v našem případě by se jednalo o Mezisklad zpráv o kontrole anebo o databázi IACS. V některých případech je nutné si určité informace (např. užívání masokostní moučky) vyžádat z databází dozorových organizací – SVS atd.

Tento příklad přidělování bodů by mělo co nejvíce přiblížit jednoduchost systému centrální analýzy rizik. Jako u každého systému je i zde nejdůležitějším krokem pevné určení parametrů, pravidel a metody. Po přidělení určitých bodů každému žadateli je jednoduché vybrat minimálně 0,75 % žadatelů takto a dále učinit dovýběr náhodným výběrem, jak předepisuje evropská legislativa v čele s NR 73/2009.

Na příkladu je i názorně vidět, že jedno rizikové kritérium může být relevantní ke všem standardům (požadavkům) SMR, jako je tomu např. u prvních třech, anebo být specifickým kritériem pouze pro oblast požadavků, či v neposlední řadě odpovídat pouze jednomu požadavku.

- *Porušení v letech předchozích* (maximum 12 bodů)

Tento bod je hodnocen pro každý požadavek C-C zvlášť (SMR 6–18).

[93] Pracovního dokumentu StMELF Bayern, Integrierte Risikoanalyse weißer Bereich für das Jahr 2009 nach Fachrecht und Cross Compliance.

- Porušení proti standardu v roce N-1, N-2 a nebo N-3 4 body
- Porušení proti standardu ve dvou letech 8 bodů
- Porušení proti standardu ve všech třech předchozích letech 12 bodů

- *Hodnocení oborového práva dozorovou organizací* (pro případy hlášení kontrol mimo C-C) (maximum je 8 bodů)

Tento bod je hodnocen pro každý požadavek SMR zvlášť (SMR 6–18). Dozorová organizace může udělovat hodnocení od 1 % do 100 %. Na základě této škály jsou následně rozděleny rizikové body:

- Hodnocení dozorové organizace 1–25 %: 2 b.
- Hodnocení dozorové organizace 26–50 %: 4 b.
- Hodnocení dozorové organizace 51–75 %: 6 b.
- Hodnocení dozorové organizace 75–100 %: 8 b.

- *Nový žadatel* (maximum je 1 bod)

Tento bod je hodnocen pro každý požadavek SMR zvlášť (SMR 6–18).

- Žadatelem již v roce N-2 0 b.
- Žádná žádost v roce N-2 1 b.

- *Pěstování olejnin či obilnin* (maximum je 15 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11). Jde o podíl olejnin a obilnin na celkové orné ploše podniku (žadatele).

- > 0–10 ha 1 b.
- > 10–40 ha 3 b.
- > 40–100 ha 5 b.
- > 100 ha* 15 b.

* V tomto případě by bylo vhodnější pro spravedlnost systému hodnotit skutečně dle podílu (tedy v relativním vyjádření v %) a ne dle výměry. Pak by byla toto rizikové kritérium i ty níže uvedené, které počítají s podílem porovnávány následovně:

- > 0–10 % 1 b.
- > 10–30 % 3 b.
- > 30–50 % 5 b.

- > 50 % 15 b.

U 50 % podílu jedné kultury na orné půdě zemědělce je možné uvažovat o jednostrannosti zaměření osevních postupů, což může ohrozit biodiversitu a budoucí kvalitu půdy, nemluvě o škůdcích a nemocech souvisejících s monokulturami.

- *Pěstování kukuřice* (maximum je 15 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11). Jde o podíl kukuřice na celkové orné ploše podniku (žadatele) – hodnotí se rozmanitost a dodržování osevních postupů.

- > 0–10 ha (0–10 %) 1 b.
- > 10–40 ha (10–30 %) 3 b.
- > 40–100 ha (30–50 %) 5 b.
- > 100 ha (nad 50 %) 15 b.

- *Pěstování zeleniny a koření* (maximum je 20 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11). Jde o podíl zeleniny a koření na celkové orné ploše podniku (žadatele).

- > 0–10 ha (0–5 %) 1 b.
- > 10–30 ha (5–15 %) 3 b.
- > 30–50 ha (15–25 %) 10 b.
- > 50 ha (nad 25 %) 20 b.

- *Pěstování ovoce* (maximum je 20 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11). Jde o podíl ovoce na celkové orné ploše podniku (žadatele).

- > 0–10 ha (0–5 %) 1 b.
- > 10–30 ha (5–15 %) 3 b.
- > 30–50 ha (15–25 %) 10 b.
- > 50 ha (nad 25 %) 20 b.

- Počet krajiných prvků

Toto kritérium hodnotí především GAEC.

- > 0–0,3 ha (0–0,3 %) 1 b.
- > 0,3–1 ha (0,3–0,5 %) 3 b.

- > 1–3 ha (0,5–1 %) 10 b.
- > 3 ha (nad 1 %)[94] 20 b.

- *Přežvýkavci vůči nepřežvýkavcům* (maximum od 2–4 bodů, dle požadavku SMR)

Rozdělení bodů v rámci bezpečnosti potravin a krmiv (SMR 11 a 12):

- Žádný společný chov přežvýkavců a nepřežvýkavců 0 b.
- Společný chov přežvýkavců a nepřežvýkavců 4 b.

Rozdělení bodů v rámci ochrany telat, prasat a hospodářských zvířat (SMR 16,17,18):

- Žádný společný chov přežvýkavců a nepřežvýkavců 0 b.
- Společný chov přežvýkavců a nepřežvýkavců 2 b.

- *Používání masokostní moučky ve výkrmu* (maximum jsou 4 body)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11 a 12)

- Žádné použití masokostní moučky 0 b.
- Použití masokostní moučky 4 b.

- *Velikost chovu dle VDJ* (maximum je 20 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro ochranu hospodářských zvířat (SMR 18).

- > 0–40 10 b.
- > 40–80 5 b.
- > 80–120 15 b.
- > 120 20 b.

- *Počet telat* (maximum je 15 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro ochranu telat (SMR 16).

- > 0–10 10 b.
- > 10–20 5 b.
- > 20–50 13 b.
- > 50 15 b.

[94] Procenta podílů krajinných prvků na celkové výměře orné půdy žadatele jsou orientační. Reálná statistika, z kolika % se krajinné prvky na výměře orné půdy v ČR podílejí, nebyla pro potřeby této práce v době zpracování dostupná.

- *Počet skotu bez telat* (maximum je 5 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro ochranu hospodářských zvířat (SMR 18).

- > 0–20 4 b.
- > 20–50 1 b.
- > 50–150 3 b.
- > 150 5 b.

- *Počet krav* (maximum jsou 4 body)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11 a 12).

- > 0–19 4 b.
- > 19–80 1 b.
- > 80 4 b.

- *Počet skotu bez krav* (maximum jsou 3 body)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11 a 12).

- > 0–50 1 b.
- > 50–150 2 b.
- > 150 3 b.

- *Počet prasat* (maximum je 10 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro označování zvířat (SMR 6).

- > 0–100 2 b.
- > 100–500 5 b.
- > 500–500 8 b.
- > 1500 10 b.

- *Počet chovných prasnic* (maximum je 5 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv a pro ochranu prasat (SMR 11, 12 a 17).

- > 0–19 5 b.
- > 19–100 1 b.
- > 100 5 b.

- *Počet sviní bez chovných prasnic* (maximum je 5 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv a pro ochranu prasat (SMR 11, 12 a 17).

- > 0–50 5 b.
- > 50–1000 1 b.
- > 1000 5 b.

- *Vývoj stavu prasat oproti loňskému roku* (maximum je 5 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro označování zvířat a pro ochranu prasat (SMR 6 a 17).
Vypočítá se jako poměr mezi roky N-3 a N-2.

- > 1,1–1,3 1 b.
- > 1,3–1,5 3 b.
- > 1,5 5 b.

Pokud se v roce N-2 s chovem prasat teprve započalo, pak je rozdělení bodů následovné:

- do 10 zvířat 0 b.
- od 10 do 50 zvířat 1 b.
- do 50 zvířat 3 b.

- *Počet ovcí koz* (maximum je 15 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro označování zvířat (SMR 6).

- > 0–100 3 b.
- > 100–500 7 b.
- > 500–1000 11 b.
- > 1000 15 b.

- *Vývoj stavu ovcí a koz oproti loňskému roku* (maximum je 5 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro označování zvířat (SMR 6).
Vypočítá se jako poměr mezi roky N-3 a N-2.

- > 1,1–1,3 1 b.
- > 1,3–1,5 3 b.
- > 1,5 5 b.

Pokud se v roce N-2 s chovem ovcí a koz teprve započalo, pak je rozdělení bodů následovné:

- do 10 zvířat 0 b.
- od 10 do 50 zvířat 1 b.
- do 50 zvířat 3 b.

- *Počet drůbeže* (maximum je 10 bodů)

Toto rizikové kritérium je sledované pro bezpečnost potravin a krmiv (SMR 11 a 12)

- 0–19 0 b.
- > 19–500 2 b.
- > 500–3000 5 b.
- > 3000–20000 7 b.
- > 20000 10 b.

Každému žadateli jsou na základě tohoto bodového systému přiděleny „rizikové“ body. Toto přidělování je založeno na informacích uvedených v žádosti o dotace a z informací o žadateli z předchozích let, jakou jsou zprávy o kontrole za poslední tři roky společně s výsledky v nich obsažených.

Žadatelé, kteří obdrží nejvíce bodů ze skupiny bílé nebo zelené, jsou následně vybráni ke kontrole.

Teoreticky by mělo být v ČR ke kontrole C-C vybráno asi 250 žadatelů, neboť celkový počet žadatelů o dotace byl 24.737 v roce 2009. Tudíž v rámci analýzy rizik by mělo být vybráno něco kolem 180 žadatelů a nahodným výběrem pak kolem 80, což by bylo celkově 260 žadatelů, a tím by ČR splnila požadavek evropského práva na výběr minimálně 1% vzorku.

Podíváme-li se opět na příklad Bavorska bylo v roce 2009 vybráno ke kontrole následovné množství žadatelů:

Tabulka č. 23 Přehled vybraných žadatelů v Bavorsku dle oblasti

Oblast	Oborové právo	Z toho na C-C	%
Bílá oblast	4 350	1 260	1,02
Zelená oblast	6 750	1 357	1,06
Celkem		2 610	2,08

I zde je patrné, že Bavorsko z důvodu bezproblémovosti na úrovni EU vybírá vzorek větší a mimo jiné naplňuje i požadavek v tom, že na základě jedné analýzy rizika musí být vybráno minimálně 1 % ze skupiny všech žadatelů o dotace. Celkový počet žadatelů v roce 2009 byl v Bavorsku 130 240.

Z pohledu správnosti je bavorská metoda elegantní řešení, jak předejít nepříjemnostem v případě příliš nízkého počtu kontrolovaných žadatelů na cross-compliance a jak kontrolovat z pohledu státu a žadatelů co nejnižší počet zemědělců. S porovnáním s Českou republikou, kde v roce 2009, kdy ČR aplikovala pouze první část požadavků cross-compiance – SMR 1–8, bylo zkontrolováno 5,09 % žadatelů o dotace (to je v hrubém přepočtu na jeden kontrolní orgán v roce 2009 přes 1% kontrolovaných zemědělců), a další 2 % kontrol v rámci GAEC. Toto číslo je dle mého názoru nepřiměřeně vysoké. Pokud nedojde ke změně systému, přibude tu pro každou novou dozorovou organizaci v roce 2011 další 1 % kontrolovaných a tímto bychom se dostali nad 8 % kontrolovaných podniků v rámci C-C, což je neakceptovatelně vysoké. Z tohoto důvodu bych dala zásadně přednost centrální analýze rizik, neboť snížení kontrolovaných subjektů je zcela viditelné. Velkou nevýhodou zde zůstává celkový chaos při konečné koordinaci kontrol MZe, aby nedocházelo k příliš častým návstěvám žadatele. Příkladem může být Dánsko, kde je toto možné zorganizovat skutečně tak, že se kontrolní organizace sejdou u žadatele v jeden termín. Otázkou ale zůstává, zda není možné tuto obří organizaci zvládnout jinak, a sice sloučením organizací, jak je tomu uvedeno v následující podkapitole.

Nákladovost centrální analýzy rizik

Náklady je možné opět rozdělit na několik položek, jak tomu bylo již v případě decentralizované analýzy rizika.

Ušetření by bylo v případě analýzy rizik samotné, což je v řádů několik tisíc korun. Přesně 25.000 Kč. Na druhé straně není známo, kolik by přesně stála nová aplikace, která by tuto analýzu rizik umožňovala. S předpokladem nejméně 2.000.000 Kč na vývoj nové aplikace se tento systém nejeví jako ten nejvhodnější, pokud by nedošlo k ušetření v řadě dozorových orgánů, tedy pokud by se jejich počet nesnížil a kontrolu by vykonávali dva, maximálně tři dozorové orgány.

Tato varianta se z důvodu ušetření nákladů nejeví jako ta nejšetrnější. Sice by znamenala snížení počtu kontrolovaných, ale nikoliv ušetření nákladů na kontrolu z pohledu dozorových organizací, které by tyto zemědělce museli zkontrolovat tak i tak. Z pohledu zemědělce by tato varianta nebyla příliš výhodná, při první kontrole by musel počítat s tím, že i další dozorové orgány dříve či později dorazí na kontrolu a že bude muset strávit další dny s inspektory. Proto náklady na člověkodny u zemědělce z tohoto pohledu vzrostou. Na druhou stranu se bude moci dopředu připravit, což pomůže předejít zbytečným sankcím.

Budeme-li vycházet ze známých veličin v roce 2009 pro výpočet kalkulační jednice na jednu kontrolu, kde se zvýší celkový počet kontrol z pohledu dozorových organizací, neboť jednoho žadatele bude kontrolovat více dozorovách orgánů, ale ne všechny jsou relevatní pro jednoho žadatele. A předpokládá se v optimálním případě, že všechny dozorové organizace přijdou k žadateli ve stejný den s výjimkou některých zemědělců, kde nebude možné požadavky kontrolovat v jeden den, což se týká především SMR 1, 5 a 9. Tyto směrnice se týkají především podniků s rostlinnou výrobou, tedy necelých 50 % podniků, pokud počítáme i podniky se smíšenou výrobou (viz příloha 5). Pro tuto kalkulaci budeme vycházet z toho, že pro kažkou oblast bude vybráno na základě centrální rizikové analýzy (stejně jako v Bavorsku) cca 1 % a celkově budou kontrolována 2,1 % žadatelů o dotace, což by bylo při 260 žadatelů za každou oblast – 520 žadatelů.

Tabulka č. 24 Kalkulační jednice varianty B pro rok 2009

Náklady	Počet kontrol	Kč
Administrativní fixní náklady	1 300 kontrol	3.900.000 Kč
Čas žadatele, strávený na kontrole	780	936.000 Kč
Riziková analýza	2 RA	14.000 Kč
Celkem – Náklady na kontroly v roce 2009		**4.850.000 Kč**

V přepočtu na náklady stojí tento systém v příkladu na rok 2009 (1300 kontrol pro centralizovanou analýzu rizik s více kontrolními orgány), kdy jedna kontrola vyjde na 3.000 Kč, 3.900.000 Kč za provedení kontrol.

Náklady na analýzu rizik jsou 14.000 Kč ročně, zde nejsou náklady na nutné změny v systému (softwaru), neboť nejsou přesně známé.

Čas zemědělce, který musel s inspektorem strávit je 780 člověkodní. Při fixní hodnotě 1200 Kč za jeden den jde o 936.000 Kč.

Celkové náklady na provedení kontrol C-C, které jsou zjistitelné, by činily **4.850.000 Kč** za rok 2009.

Co se týče duplicity kontrol, díky centrální analýze rizik by bylo možné předejít příliš vysoké duplicitě, pokud by byl pro oborové právo prováděn u dozorových organizací dovýběr k vzorku žadatelů, vybraných pro kontroly v rámci cross-compliance.

C) Centrální analýza rizik s kontrolou centrálním kontrolním orgánem

Pro potřeby této metody budeme vycházet z centrální analýzy rizik, jak byla popsána výše. Základním rozdílem je i centralizace kontrol, které by v případě České republiky mohly probíhat v rámci dvou až tří kontrolních orgánů. Počet dvou až tří kontrolních organizací namísto jediné je zvolen z důvodu různorodosti požadavků C-C, které skutečně protínají zemědělsví v každém jeho detailu. Jedna dozorová organizace by měla na starosti tzv. zelenou oblast s ochranou životního prostředí a GAECy a druhá dorozová organizace tzv. bílou oblast s celkovou evidencí zvířat, ochranou zvířat a potravinovou nezávadnost a třetí by byla Platební agentura, která by prováděla i nadále kontroly IACS. Toto rozdělení by zaručovalo i užší specializaci inspektorů, a především by se vyhnula všem spekulacím a hlasům o duplicitě kontrol, které v případě dvou předešlých variant byly jedním z hlavních problémů.

Tabulka č. 23 Přehled kontrolovaných SMR/GAEC dle dozorových orgánů

Dozorový orgán	Kontrolovaná oblast	Počet kontrolovaných SMR a GAEC	Oblast
ÚKZÚZ	Hnojiva, kaly	3	Zelená oblast
ČIŽP	Hnojiva, ochrana přírody, kvalita vod	4	Zelená oblast
ÚKZÚZ	Krmiva	1	Bílá oblast
SVS ČR	Welfare, Nákazy, Evidence a označování zvířat	10	Bílá oblast
SRS	Registrace přípravků	1	Zelená oblast
SZPI	Bezpečnost potravin	1	Bílá oblast
ÚSKVBL	Nákazy	1	Bílá oblast
ČPI	Evidence a označování zvířat	3	Bílá oblast
SZIF	GAEC	10	Zelená oblast

Pokud budeme stále vycházet z hypotézy, že na základě různorodosti struktury podniků je téměř vždy možné prozkoušet více standardů najednou, bude možné tento systém považovat za logický a s ním i možnost, že spojování kontrol a kontrolních organizací zaručí nemalé úspory systému kontrol, a to nejen kontrol cross-compliance, ale i oborového práva.

V případě zelené oblasti by bylo vhodné zamyslet se nad tím, zda není kontrola předimenzovaná kontrolními organizacemi. Kontrolu této oblasti by bylo vhodné z důvodu úsporných opatření přenechat buď pouze na SZIF, pokud bychom uvažovali o dvouch kontrolních oranizacích, nebo na ÚKZÚZ a na SZIF, v případě tří kontrolních organizací.

Důvody, které mluví ve prospěch SZIF, jsou následující:

- SZIF má nemalé zkušenosti s kontrolou IACS kontrol a GAEC.
- Výběr v rámci C-C by se v tomto případě jevil mnohem jednodušším, pokud by byl založen na základě předvýběru pro kontroly v rámci IACS, pro které se dle komunitárního práva musí vybírat 5 % žadatelů. Další krok s výběrem pouhých 20 % z tohoto pětiprocentního vzorku by byl mnohem jednodušší.
- Kontroly GAEC se do jisté míry (ne zcela a nejspíš k tomu nikdy nedojde) prolínají i s kontrolami SMR.

V případě ÚKZÚZ je jeho výběr také založen především na skutečnosti, že i v současné době se tato kontrolní organizace podílí kontrolou na většině SMR zelené oblasti a nebyl by problém v případě ÚKZÚZ převzít kontrolu od ČIŽP a SRS.

U bílé oblasti se v současné době na kontrole SMR 6–18 (bez SMR 9) podílí ČPI, SVS, ÚKZÚZ, ÚSKVBL a SZPI. Záleželo by pouze na dozorových orgánech a ministerstvu zemědělsví, jak by v tomto případě rozhodly. Zda by bylo schůdné pro některé organizace přenechat kontrolu svých požadavků v rámci některých SMR (např. u SMR 11 se střídají tři dozorové organizace) a nepřenechaly celou kontrolu této SMR pouze na jedné dozorové organizaci. Z pohledu snížení administrativní náročnosti a celkových nákladů, času strávených na kontrole jak dozorových organizací, tak žadatelů, by bylo vhodné o této možnosti minimálně uvažovat. Logické by bylo v tomto případě kontrolní organizace sloučit, nebo skutečně vytvořit superkontrolní orgán, jak již bylo několikrát provokativně navrženo.

Kontrolu bílé oblasti by bylo vhodné přenechat, stejně jako v případě zelené oblasti, dozorovému orgánu, který kontroluje nejvíce SMR. Zde je to Státní veterinární správa, která kontroluje SMR 13–18, podílí se na kontrole SMR 11 a mohla by bez problémů převzít i kontrolu od ČPI u kontrol evidence a označování zvířat (SMR 6–8) a i od ÚSKVBL v případě SMR 12.

K tomuto návrhu stále více nahrává i nástup nové vlády v roce 2010, kdy se o této možnosti stále více hovoří a stává se z ní nejen myšlenka, ale i realita ne tak vzdálená. Od roku 2013 se tedy uvažuje o tom, že by cross-compliance bylo kontrolováno pouze 2–3 dozorovými organizacemi. Zelenou oblast by kontroloval SZIF (s ÚKZÚZ) a oblast bílou by kontrolovala jediná dozorová organizace složená z expertů/inspektorů ze současných kontrolních organizací nebo SVS samotné.

Jediným problémem slučování kontrol je komlexita celého systému cross-compliance, z jehož hlediska je slučování kontrol velice složité z důvodu nutnosti všestrannosti inspektorů a s tím spojené náklady na jejich doškolení či celkové zaškolení.

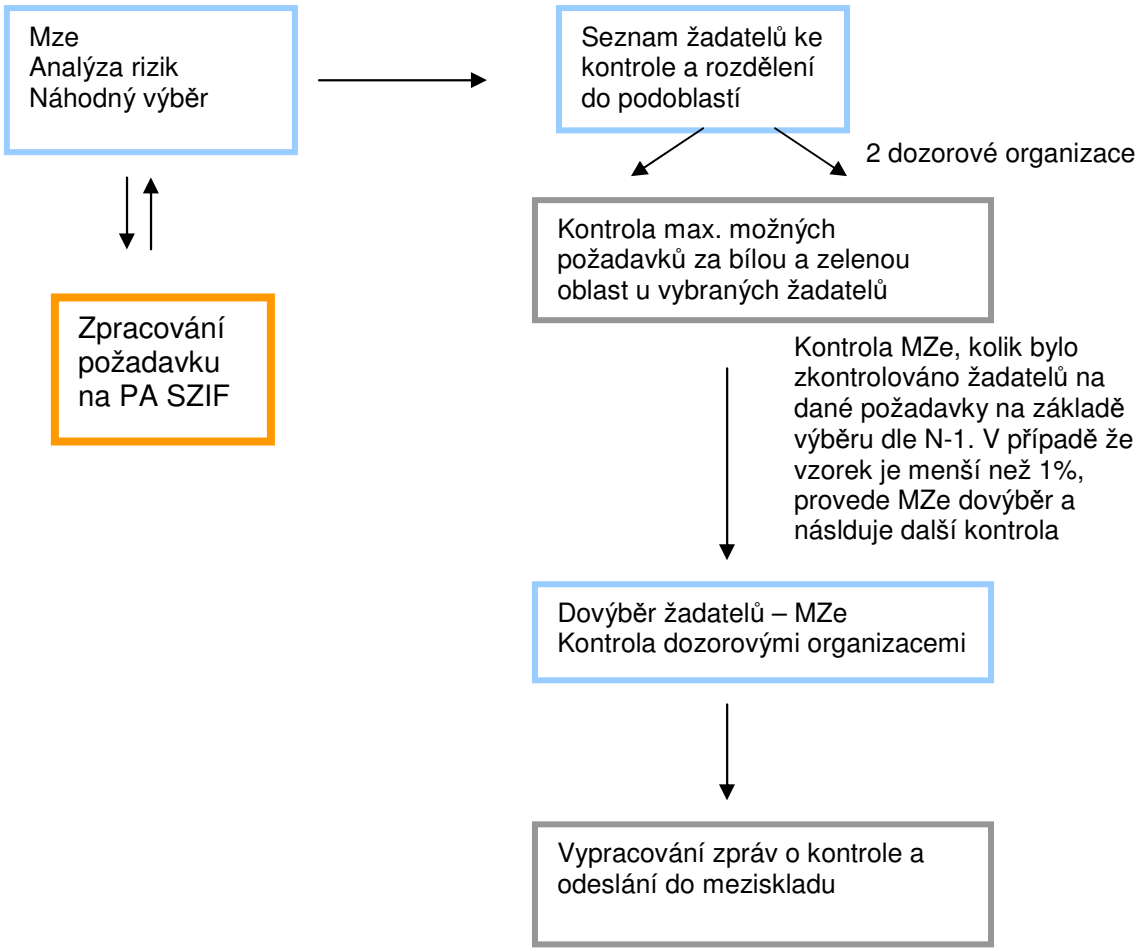

Obrázek č. 6 Schéma centrální analýzy rizik s dvěma kontrolními organizacemi

K negativům této metody kontrol a výběru může být přiřazena možná duplicita kontrol. Pochopitelně je tato námitka na místě. Existuje však způsob, jak případnou duplicitu kontrol C-C a kontrol oborového práva vytěsnit. Toto je možné pouze za předpokladu existence centrálních kontrolních orgánů.

Vezměme si za příklad kontroly IACS, které provádí SZIF. Ze všech žadatelů je zapotřebí zkontrolovat 5 %. Z těchto 5 % může být pak vybráno 1 % pro kontroly C-C. Současně by se musel brát ohled na toto 1 % i v případě výběru zemědělců v rámci oborového práva. Ve skutečnosti by to znamenalo, že by se provedl dovýběr kontrol pro oborové právo a nikoli naopak. Takto provázané kontroly by nemohly být v žádném případě terčem kritiky kvůli duplicitě kontrol. Jediné, co by hrozilo v případě nedodržení požadavků cross-compliance společně s požadavky oborového práva, by byla dvojitá sankce, které by se v tomto případě žadatel jen stěží vyhnul. Toto je ale riziko, které si nese každý žadatel sám a musí ho s tím nejlepším svědomím a úmyslem pokud možno co nejvíce snížit.

Stejně by tomu bylo i v případě bílé oblasti a kontrol v oblasti ochrany, evidence a zdraví zvířat, kdy by se prováděly doplňkové kontroly z důvodu požadavků na oborové právo a jiné minimální míry kontrol, která u evidence a identifikace zvířat dle oborového práva dosahuje 10 %. Při plnění těchto předpokladů by to znamenalo velké snížení počtu kontrol z nynějších 1260 zkontrolovaných žadatelů (a to bylo kontrolováno pouze 8 požadavků SMR, GAEC – 5 požadavků a 2 požadavky AEO) – tedy z 5 % na rozumná 2 % (500 žadatelů), čímž by i Česká republika dosáhla rozumné míry kontrol.

Nákladovost centrální analýzy rizik

Pokud bychom vycházeli z předpokladu, že kontrola C-C by byla prováděna pouze několika málo dozorovými organizacemi, společně s určitými změnami v kompetencích a rozdělení kontrol mezi ně (namísto osmi DO bychom v budoucnu měli pouhé dvě – 3 dozorové organizace), došlo by nejen k ušetření nákladů na kontroly (náklady na dopravu, materiál i mzdové náklady), ale došlo by i k ulehčení v procesu administrace a ogranizace těchto kontrol po vykonání centrální analýzy rizik.

Náklady je možné opět rozdělit na několik položek, jak tomu bylo již v případě decentralizované analýzy rizika.

Vycházíme-li z nákladu 3.000 Kč na kontrolu a z předpokladu, že bude kontrolovánou okolo 520 žadatelů, budou celkové náklady na kontrolu 1.560.000 Kč. I čas zemědělců bude vyčíslen nižší hodnotou na 624.000 Kč. Zde je zcela jasně rozdělena zelena a bílá oblast na 2 dozorové organizace, které mohou zcela nezávisle i volit čas návštěvy zemědělce, tak aby mohly zkontrolovat pokud možno všechny relevantní požadavky a kontrolní body. Spolu s analýzou rizik, která by pro dvě oblasti byla rozdělena na dvě rovnocené analýzy rizik by vyšla na maximálně 14.000 Kč. Celkově jsou tyto náklady **2.198.000 Kč,** což je oproti existující analýze rizika a provádění kontrol o více než polovinu nižší nákladovost s porovnáním s ostatníma dvěma metodami analýz rizik, zmíněných výše.

Tabulka č. 25 Kalkulační jednice varianty C pro rok 2009

Náklady	Počet kontrol	Kč
Administrativní fixní náklady	520 kontrol	1.560.000 Kč
Čas žadatele, strávený na kontrole	520 kontrol	624.000 Kč
Riziková analýza	2 RA	14.000 Kč
Celkem – Náklady na kontroly v roce 2009		**2.198.000 Kč**

Na druhé straně zavedením nové metody vzniknou i nové náklady. Při sloučení dozorových organizací bude zajisté možné počítat s účastí inspektorů, kteří už kontroly některých požadavků prováděli, ale bude zcela určitě nutné provést jejich doškolení, aby byli schopni zkontrolovat celou bílou nebo zelenou oblast, a ne jen jednu její část. Doškolení inspektora dle údajů ÚKZÚZ vyjde asi na 50.000–100.000 Kč. Při předpokladu 75.000 Kč na jedno doškolení a při předpokladu, že bude nutné doškolit nejméně 50 lidí, jsou celkové dodatečné a jednorázové náklady **3.750.000 Kč.** Další náklad, se kterým bude nutné počítat, je vytvoření nové aplikace, zde se předpokládají jednorázové náklady ve výši **2.000.000 Kč.** Toto jsou ale náklady, které nejsou známé. Mohou být vyšší i nižší.

6.5 Závěry z diskuse

V diskusi byly porovnány celkem tři varianty analýz rizika:

A) decentralizovaná analýza rizika,
B) centrální analýza rizika s kontrolou existujícími dozorovými orgány,
C) centrální analýza rizika s kontrolou jedním kontrolním orgánem.

První varianta je reálnou variantou, využívanou Českou republikou od roku 2009. Analýza rizik je prováděna každým zúčastněným dozorovým orgánem. V roce 2009 byla analýza prováděna celkem 5 dozorovými orgány.

Náklady	Počet	Kč
Administrativní fixní náklady	1 860 kontrol	5.580.000 Kč
Čas žadatele, strávený na kontrole	1 860 dní	1.872.000 Kč
Analýza rizik	5 RA	35.000 Kč
Celkem – Náklady varianty A a za rok 2009		**7.487.000 Kč**

Druhá i třetí varianta jsou prozatím neexistující možnosti, které navrhuji jako možná řešení v diskusi. Obě jsou centrálně řízené analýzy riziky, kde je MZe řídící orgán. Analýza rizika probíhá na MZe v nově zřízeném anebo již existujícím útvaru (v tomto případě nejlépe oddělení cross-compliance). Centrální analýza rizika je založena na rozdělení podmínek na dvě oblasti, dle jejich hlavního zaměření. A dále na rozdělení žadatelů do skupin, dle velikosti podniku, aby byla minimalizována nespravedlivost systému, kdy by byly vybírany podniky především dle velikosti a do skupin dle druhu dotace. Celý systém je založen na přidělování bodů dle rizikových kritérií.

Varianta B vychází z předpokladu existujícího počtu dozorových organizací. V Příloze 2 je možné posoudit, jak je kontrola požadavků SMR komplexní. Z tohoto důvodu není popsaná varianta B právě tou nejefektivnější. Centrální analýza sice na základě dvou analýz rizika vybere poměrně malé procento žadatelů (v našem případě 2 x 1 %), ale z důvodu účasti tolika kontrolních organizací nemá tento fakt přílišný efekt.

Náklady	Počet kontrol	Kč
Administrativní fixní náklady	1 300 kontrol	3.900.000 Kč
Čas žadatele, strávený na kontrole	780	936.000 Kč
Riziková analýza	2 RA	14.000 Kč
Celkem – Náklady na kontroly v roce 2009		**4.850.000 Kč**

Varianta C má předpoklady sdružení kontrolních organizací, a to je i důvod, že počet kontrol zůstane na pouhých 520 kontrolovaných žadatelů.

Náklady	Počet kontrol	Kč
Administrativní fixní náklady	520 kontrol	1.560.000 Kč
Čas žadatele, strávený na kontrole	520 kontrol	624.000 Kč
Riziková analýza	2 RA	14.000 Kč
Celkem – Náklady na kontroly v roce 2009		**2.198.000 Kč**

Z výše uvedeného porovnání, se jeví do budoucna jako neschůdnejší varianta centrální analýzy rizik s 2–3 kontrolními organizacemi, která dosahuje pouze 41 % nákladovosti varianty A a 47 % nákladovosti varianty B.

Výhodami kromě snížení administrativních nákladů a časové náročnosti je především vyšší transparentnost, kdy bude celý systém v kompetenci Ministerstva zemědělství. Dále spravedlivé rozdělení a přesné zacílení dle výrobních procesů a velikosti podniku. Díky nižšímu počtu kontrolních organizací je velkým pozitivem jednodušší administrativa a koordinace kontrol. Neopomenutelnou skutečností nižšího počtu dozorových organizací vedle nesporných výhod při kontrolách C-C je fakt, že vyjmenované výhody pro kontrolu komunitárního práva budou bezesporu platit i u kontrol a uplatňování práva oborového.

Vedle pozitiv není možné zapomenout i případná negativa změny systému, kde hned to hlavní je změna informačního systému, který v současné době fungování kontroly podmíněnosti zajišťuje. S jeho změnou jsou spojené i finanční zátěže a náklady na čas pracovníků, kteří budou nový systém implementovat Změna informačního systému není bohužel nejlevnější záležitostí. Tvorba nové aplikace by stála statisíce až miliony. Další zásadní nevýhodou, nebo spíše zpomalením změn je z mého pohledu značná neochota státní správy měnit již fungující systém.

7. Závěr

Společná zemědělská politika je jednou z nejstarších politik, jak tomu dokládá její součást v Římské smlouvě. Proč tomu tak bylo, se vysvětluje tím, že zemědělství bylo v poválečném období považováno za strategicky důležitý hospodářský sektor, zajišťující potraviny pro obyvatelstvo.

Reforma SZP z roku 2003 umožnila a umožňuje, aby zemědělský sektor mohl reagovat na tržní požadavky 21. století. Jedná se především o další omezování podpor v rámci společných tržních organizací, na změnu v přímých platbách – počítá se totiž se zavedením jediné paušální platby na farmu a přesunem z přímých plateb na strukturální opatření v rámci rozvoje venkova, tzv. přesun z I. do II. pilíře Společné zemědělské politiky neboli modulace.

Důležité však je především to, že platby by se měly poskytovat jen tehdy, pokud zemědělský výrobce bude respektovat pravidla týkající se kvality a bezpečnosti potravin, pohody zvířat (animal welfare), zdraví rostlin, zvířat a lidí a ochrany životního prostředí. Tyto oblasti jsou spojeny v dalším z výsledků reformy SZP z roku 2003 – tzv. cross-compliance, v českém překladu „kontroly podmíněnosti“. Na tomto základě jsou postaveny nejenom dotace v podobě přímých plateb či doplňkových plateb, ale také výplata plateb z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a platby v rámci AEO. Prvky cross-compliance jsou celkem tři – zákonné požadavky na hospodaření, podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu a zachování výměry ploch trvalých travních porostů. Poslední dva jmenované jsou podmínkou výplaty přímých plateb již od vstupu do Evropské unie. Od roku 2009 je dodržování stanovených zákonných požadavků (SMR) na hospodaření nezbytnou podmínkou pro vyplácení přímých plateb také v ČR.

Podmínky cross-compliance mají řadu výhod i nevýhod, které je s dodržováním cross-compliance spojeno. K výhodám cross-compliance patří dle mého názoru především fakt, že zemědělec udržuje své hospodářství v určitých podmínkách souladu s přírodou. Souladu dochází díky menšímu opouštění zemědělské půdy, a to i v případě že není komerčně využívána. Stálé pastviny, které mají bezesporu vysokou environmentální hodnotu, nejsou rozorávány a jejich poměr je na úrovni členského státu udržován. Díky dobrým zemědělským a environmentálním podmínkám jsou dodržovány základní principy zemědělství jako jsou osevní postupy, protierozní

opatření, udržování krajinných prvků a jiných, které odráží specifické potřeby jednotlivých členských států.

Farmáři mají díky cross-complaince vyšší povědomí a úroveň v oblasti péči o zvířata a v ostatních oblastech zemědělství se velice zlepšila. Do tohoto výčtu se v budoucnu bude moci připočítat i povědomí spotřebitelů, kteří budou cross-compliance vnímat jako známku kvality výrobku, a že dotace nejsou zatížením pro daňové poplatníky, nýbrž způsob, jak vytvořit ceny potravin dostupné pro každého. Z pohledu daňových poplatníků je cross-compliance záruka toho, že přímé platby a ostatní dotace do zemědělství nejsou vypláceny zbůhdarma, nýbrž oproti výše jmenovaným pořadavkům, které je povinnen zemědělec dodržet. Další nespornou výhodou systému cross-compliance je možnost začlenění kontrol s ním spojených do kontrol oborového práva a využít i specializované kontrolní organizace, které dodržování oborového práva kontrolují.

Hlavní přínosy cross-compliance je možno shrnout jediným výrazem, a tím je udržitelnost zemědělství a půdy v takovém stavu, aby mohla sloužit i dalším generacím, což osobně považuji za největší přínos celé společné zemědělské politiky, a tím i celého cross-compliance.

Na druhé straně je nutné zmínit i nevýhody, mezi které se počítá především nákladovost a administrativní náročnost tohoto systému. Mezi nejvýraznější nevýhody cross-compliance patří bezesporu veřejné administrativní náklady a náklady na kontrolu, které jsou s tímto systémem spojené. Administrace celého systému je náročná pro obě strany, pro kontrolní organizace i pro zemědelce samotné. Je to časová a odborná náročnost celého systému. Ostatní náklady zemědělce spojené s přípravou a následným dodržováním C-C jsou teoreticky minimální až nulové v případě zákonných požadavků na hospodaření, neboť se jedná o legislativu, která je zakotvena v národní legislativě (14 směrnic) anebo přímo aplikovatelná (4 nařízení) od roku vstupu České republiky do EU. V případě podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu, kde podmínky k dodržování vznikly nově a na jejich popud byly posléze i zakotveny do české legislativy, je situace jiná a je možné tvrdit, že jediné přímé náklady, které s dodržováním cross-compliance zemědělcům vznikly, jsou náklady na dodržení podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu.

K částečnému snížení této finanční a administrativní náročnosti může nemálo přispět vhodná analýza rizik, která je základem výběru příjemců přímých plateb a plateb EAFRD ke kontrole dodržení podmínek cross-compliance na jeho hospodářství.

Z pohledu České republiky si ministerstvo zemědělství v úvodu plnění podmínek podmíněnosti v roce 2009 předsevzalo několik zásadních bodů, kterým své působení v této oblasti chce podřídit. Z těchto předsevzetí by bylo vhodné vyzdvihnout následující:

- jednoduchost administrace,
- nestrannost,
- transparentnost,
- jednotný přístup všech zúčastněných kontrolních orgánů,
- provádění kontrol bude slučováno do jednoho termínu.

Tato předsevzetí bude možné splnit mnohem lépe v případě, že namísto analýzy rizik, která je nyní prováděna na úrovni kontrolních úřadů, bude zavedena centrální analýza rizika prováděná ministerstvem zemědělství společně se snížením celkového počtu dozorových orgánů. Toto doporučení by mělo být závazné především pro budoucí zemědělskou politiku Ministerstva zemědělství, které kontroly cross-compliance koordinuje a který je za jejich průběh a funkčnost odpovědné, stejně jako je odpovědné za dostatečnou informovanost zemědělců v oblasti provádění kontrol.

V případě centrální analýzy rizik je nutné především vidět její jistá pozitiva, která předcházejí hrozbám, jako je především fakt, že v rámci podmínek cross-compliance by bylo zkontrolováno více žadatelů, než je dle legislativy EU nutné (1 %), což se může jevit stále větším problémem v budoucnosti, pokud by bylo na národní úrovni příliš mnoho porušení a ČR by byla nucena navyšovat kontroly dle pracovního dokumentu EK DS/2006/25.[95]

Centrální analýza rizik má celou řadu výhod, jako je vyšší transparentnost systému, přesné zacílení na skutečně rizikové podniky, a to dle výrobních procesů, polohy a celkové relevance k jednotlivým standardům C-C, spravedlivé rozdělení žadatelů do skupin dle celkové výměry podniku. Jednodušší administrativa s časovou úsporou a s tím spojená jednodušší koordinace a organizace kontrol C-C a ušetření financí. Kontroly C-C by byly začleněny do plánu národních kontrol (kontroly dle oborového práva), aby nedocházelo k navyšování celkového počtu kontrol a jejich duplicitě.

[95] DS/2006/25 Pracovní dokument o způsobu navýšení počtu kontrol C-C v případě zvýšené úrovně nedodržování podmínek C-C na úrovni státu.

Z negativ, která jsou s centrální analýzou spojeny, je nutné neopomenout změnu informačního systému a s tím spojené finanční zátěže a náklady na čas pracovníků. K eliminaci vzniklých nákladů s touto změnou přispěje analýza současného systému a jeho možného využití, adaptování pro centralizovanou analýzu rizik a možnosti provedení určitých změn, které by v žádném případě nestály tolik jako zavedení zcela nového systému. Z mého pohledu je však největším problémem neochota měnit již zaběhnutý systém, a to jak ze strany dozorových orgánů, tak ze strany MZe.

Pokud by centrální analýza rizika byla podobná bavorskému systému, bylo by možné snížit znatelně celkový počet kontrolovaných žadatelů ze současných 5,09 % (v roce 2009) na 2,1 %, jak tomu je v případě bavorského systému analýzy rizik.

Další úlevou celého systému zajistí slučování kontrolních institucí, které přinese nejednu nezanedbatelnou výhodu. Metodické vedení kontrol bude jednotné a bude se moci sloučit více kontrol jak oborového, tak komunitárního práva než doposud. Logika sloučení dozorových organizací je z mého pohledu naprosto nevyvratitelná. Bez tohoto kroku budou i do budoucna nejen kontroly cross-compliance neuvěřitelnou přítěží pro celkovou organizaci. A lze si jen težko představit, že v našich podmínkách, a to mluvíme o asi 25 000 žadatelích, kterých se týkají kontroly cross–compliance, a asi o 47 500 zemědělských podniků prvovýroby, kterých se hypoteticky může týkat jakkoliv kontrola oborového práva, bude možné bezproblémově koordinovat oba hlavní typy kontrol a mnoho kontrolních organizací, z čehož by mělo 8 zasahovat do kontrol cross-compliance.

Z pohledu slučování by se mělo uvažovat o max. 2–3 kontrolních organizacích. Z důvodu zkušeností a skutečnosti, kolik podmínek SMR či GAEC které dozorové orgány kontrolují, bych volila Státní veterinární správu pro účely kontrol v oblasti živočišné výroby. SVS je i nyní kontrolní organizací, která se podílí z větší části na kontrole jak oborového práva, dle kterého musí být v ČR zkontrolováno 10 % podniků s živočišnou kontrolou ročně, tak cross-compliance, kde se podílí nebo samostatně kontroluje přes polovinu zákonných požadavků na hospodaření. Pod SVS by bylo vhodné zařadit činnosti, které v současné době vykonává ČPI, ÚSKVBL, ale i SZPI. Jako dalším dozorovým orgánem by měla být zvolena opět organizace, která svou působností obsáhne nejširší spektrum požadavků v oblasti rostlinné výroby a životního prostředí. Tou je bezesporu Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský – ÚKZÚZ. Do jeho kompetencí by měly být v budoucnu začleněny i činnosti ČIŽP – v rámci cross-compliance a SRS. Otázkou zůstává, jak by

byla z kontrol anebo do kontrol nadále začleněna SZIF, zda by nebylo vhodné, aby celou zelenou oblast (tedy kontroly spojené s rostlinnou výrobou a životním prostředím) nekontrolovala právě SZIF. Z pohledu hladkého průběhu by kontroly v rámci IACS a s tím i spojené kontroly některých požadavků GAEC, které se mohou kontrolovat dálkovým průzkumem země, měly zůstat i nadále v působnosti SZIF. Bylo by velice obtížné tyto kontroly delegovat jiné organizaci, a hlavně to není vůbec nutné. V případě zvolení 2 kontrolních instutucí v rámci zelené oblasti (a k tomu se přikláním, především z důvodu stále existujících kontrol oborového práva) bych u požadavků GAEC, které vyžadují kontroly na místě a požadavků SMR, volila možnost kontrol ÚKZÚZ. A to především z toho důvodu, aby byl žadatel navštěvován pokud možno maximálně dvakrát za rok.

Slučování kontrolních organizací s sebou nese i bezesporu řadu nevýhod, jako je vyšší všestrannost inspektorů v porovnání se současností. To by ale nemělo zastínit výhody, které s sebou slučování přinese. Tím je úspora celkového času inspektorů i žadatelů stráveného při kontroloách C-C, jednodušší administrace a vyšší transparentnost kontrol C-C i oborového práva. V neposlední řadě je to úspora nákladů, které nyní z veřejných prostředků na financování běhu státních organizací, podílejících se na kontrolách zemědělců, plynou. Při jejich sloučení dojde automaticky i ke zeštíhlení nákladů s tímto aspektem spojených.

Tento fakt je jedním z nejdůležitějších požadavků zemědělců, kteří nejvíce naříkají právě nad duplicitou až triplicitou kontrol. A právě hlas zemědělce byl měl být tím, který je nutné v prvé řadě poslouchat, protože právě zemědělec je ten, koho se celé cross-compliance se všemi svými požadavky a kontroly dotýká.

Z pohledu zemědělce by měla být kontroly C-C co nejjednodušší. Nejenom aby zabíraly vesměs co nejméně času, ale i příprava na ně v podobě vyplňování dokumentů, vedení knih o evidenci apod. by měla v budoucnu být skutečně nenáročná. Zemědělec, žadatel, by neměl nabývat dojmu, že C-C je něco, co ho ruší, co mu přikazuje, co není možné splnit. C-C jako takové by mělo být jako udržitelnost zemědělství a teprve v druhé řadě by mělo být vnímáno jako protiváha k dotacím, které zemědělec získává.

Cílem této práce bylo navržení změn, které povedou ke snížení náročnosti systému cross-compliance v České republice. Náročnost je, jak vyplývá z uvedéného, velice mnohostranná, ale pro mne osobně je náročnost systému kontrol cross-compliance spojena především s počtem žadatelů, kteří jsou ke kontrolám vybráni. Snížení tohoto počtu je možné pouze změnou systému –

tedy lépe fungující analýzou rizika, která bude řízena centrálně, a sloučením specializovaných dozorových orgánů. V tomto případě bude na místo aktuálních (rok 2009) 1 261 žadatelů kontrolováno cca. 520 žadatelů. Cílem České republiky v rámci cross-compliance by měla být celková efektivnost systému, které lze dosáhnout, pokud budou přijaté přímé platby a jiné dotace v rámci EU převyšovat náklady zemědělce a státu na dodržování a administraci systému cross-complinace. Efektivnost je pochopitelně spojena i s faktem, že C-C by mělo snížit negativní dopady na životní prostředí, a tím snížit náklady na ochranu životního prostředí a odstraňování negativních dopadů zemědělské společnosti z veřejných prostředků. K tomuto může dopomoci pouze řádně fungující a co nejjednodušší kontrolní systém.

K nastartování těchto změn se nejlépe nabízí rok 2013, který přinese nejen plné dorovnání přímých plateb českých zemědělců na úroveň starých členských států, novou společnou zemedělskou politiku s novým finančním obdobím do roku 2019, ale především aplikaci poslední oblasti cross-compliance v ČR, a to správného zacházení se zvířaty.

8. Seznam odborné literatury

1. Chobotová, M: Cross-compliance – zákonné požadavky na hospodaření, 1. vydání, MZe, Praha, 2005.
2. Chobotová, M: Zavedení cross compliance v České republice, Agrární perspektivy, Praha, 2006.
3. Chobotová, M: Implementation of Cross-Compliance in the Czech Republic, EAAE, Praha, 2006.
4. Chobotová, M.: Zavedení cross-compliance v České republice, Chmelařská ročenka, Praha, 2006.
5. Kolektiv: Compliance with mandatory standards in agriculture, Hague, LEI – Wacheningen University, 2007.
6. ÚZPI: Příručka hodnocení jakosti hospodaření zemědělského podniku se zaměřením na dodržování zákonných požadavků EU, správné praxe a legislativy ČR, Praha, 2007.
7. Evropská komise: Příprava na kontrolu stavu reformy SZP (Health check), Brusel, 2007.
8. Evropská komise: Bericht der Kommission an der Rat über die Anwendung der Regelung für die Einhaltung der anderwetigen Verpflichtungen (cross copmiance), Brusel, 2007.
9. MZe: Postup vyhodnocení kontrol cross compliance, Praha, 2006.
10. Kolektiv: Cross-compliance 2008, Einhalten der anderweitigen Verpflichtungen, STMLF, Munchen, 2008.
11. Kolektiv: Cross – compliance 2009, Informationen über die Einhaltung der Anderweitigen Verpflichtungen, Landwirtschaftskammer NRW, Bonn, 2009.
12. Kolektiv: Cross – compliance 2010, Informationen über die Einhaltung der Anderweitigen Verpflichtungen, Landwirtschaftskammer NRW, Bonn, 2010.
13. Kolektiv: Checkliste Cross-compliance 2008, STMLF, München, 2008.
14. Kolektiv: Cross-compliance (Bindung der Direktzahlungen an das Fachrecht), Bayerisches Staatsministerium für Landwirtschaft und Forsten, München, 2004.
15. Kolektiv: CAP Reform: Cross-compliance, Scottish executive St Andrew's House, Edinburgh, 2004.
16. Kolektiv: Stav přípravy ČR na vstup do EU v oblasti zemědělství, Mze, Praha, 2003.
17. Agra Europe: C.A.P. Monitor, Agra Europe Ltd., London, 2003, 2004, 2005.
18. Waite, R.; Traynor, E.: AGRAFACTS, AGRA, Paris, 2003,2004 (čísla 53,54,56 – 59/03; 65, 76/04), 2005, 2006, 2007.

19. Hemmerling, U.: Die Refrom der Gemeinsamen Agrarpolitik, Deutscher Bauernverband, Berlin, 27 stran, 2004.
20. Kolektiv: Stav přípravy ČR na vstup do EU v oblasti zemědělství, Mze, Praha, 27 stran, 2003.
21. Dostál, J. a spol.: Zásady správné zemědělské praxe zaměřené na ochranu vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, 2. vydání, MZe, Praha, 19 stran, 2004.
22. MZe: Operační program: Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, MZe, Praha, 2004.
23. MZe: Horizontální plán rozvoje venkova, MZe, Praha 2004.
24. Dokumenty pro jednání Řídícího výboru pro přímé platby Evropské komise.
25. MZe: Programový dodatek k OP Rozvoj venkova a multifunkčnímu zemědělství, Litera Brno, 2004.
26. SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2005.
27. SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2006.
28. SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2007.
29. SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2008.
30. SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2009.
31. SZIF: příručka pro žadatele, Jednotná platba na plochu (SAPS), Doplňková platba k jednotné platbě na plochu (Top-up), podpora méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními (LFA), Praha, 2010.
32. Smrček,L;Stonawský,P: Požavky Cross Compliance, Ecotoxa, 2009.
33. MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2009.
34. MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2010.
35. MZE: Kontrola podmíněnosti – Průvodce zemědělce kontrolou podmíněností, Praha, 2011.

36. Kolektiv: Single payment scheme, The guide for cross-compliance in England, DEFRA, London, 2007.
37. Kolektiv: The Guide for cross-compliance in England, SMRs, DEFRA, London, 2007.
38. Kolektiv: Single payment scheme, Management of Habitats and Landscape Features: Guidance for Cross-compliance in England, DEFRA, London, 2007.
39. Nitsch, H.: Administrative arrangements for cross-compliance, FAL, C-C network project, 2006.
40. Kristensen, L. Primdahl, J. The relationship between cross-compliance and Agri-environment schemes, The Royal Veterinary and Agriculture university, C-C network project, 2006.
41. Farmer, M. a kolektiv: Cross-compliance : Practice, lessons and recomendations, IEEP, C-C network project, 2007.
42. Wales, V.: The libely effects of cross-compliance on the environment, IEEP, C-C network project, 2007.
43. Nitsch, H.; Osterburg, B.: Cross-compliance als Istrument der Agrarumweltpolitik, Landbauforschung Völkenrode, 2004.
44. Nitsch, H, Osterburg, B:Efficiency of cross compliance controls – public adminitrative costs and targeting, C-C network project, 2007.
45. Poštulka, Z, Morawetz, J: Cross-compliance v ČR a jeho možná využitelnost k dosažení dobrého stavu vodních útvarů, Praha, 2008.
46. European Court of Autitors: Is cross compliance an effective policy? Luxembourg, 2008
47. Nařízení vlády č. 144/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotných plateb na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006 a ve všech relevantních nařízeních vlády v HRDP, resp. v programovém dokumentu.
48. Nařízení vlády č. 47/2007 o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu.
49. Nařízení Rady č. 73/2009, o vytvoření společných pravidel pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a o vytvoření některých režimů podpor pro zemědělce.
50. Kolektiv: CROSS-COMPLIANCE, Facilitating the CAP reform: Compliance and competitiveness of European agriculture, LEI, 2008.
51. Jongeneel,R.: Compliance with regulations in EU agriculture vis-á-vis its main competitors, LEI-WUR, 2007.

52. ČIŽP: Kontrola plnění kontrolních požadavků Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami, Praha, 2008.
53. Blaas, G.: Health Check a výhledy SZP po roce 2013. Bulletin ÚZEI, 2008.
54. Nařízení Komise (ES) č. 1122/2009 ze dne 30. listopadu 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 73/2009, pokud jde o podmíněnost, modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém v rámci režimů přímých podpor pro zemědělce stanovených v uvedeném nařízení, a k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde podmíněnost v rámci režimu přímé podpory pro odvětví vína.
55. Nařízení Rady (ES) č 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).
56. DS/2006/25 Pracovní dokument o způsobu navýšení počtu kontrol C-C v případě zvýšené úrovně nedodržování podmínek C-C.
57. Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků.
58. Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami.
59. Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství.
60. Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů.
61. Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.
62. Směrnice Rady 2008/71/ES ze dne 15. července 2008 o identifikaci a evidování prasat.
63. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a registrace skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97
64. Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003 o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 73/2009 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS.
65. Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh.
66. Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/299/EHS.

67. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002 o stanovení obecných zásad a požadavků právních předpisů v oblasti potravin, o vytvoření Evropského orgánu pro nezávadnost potravin a stanovení postupů, pokud jde o nezávadnost potravin.
68. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 ze dne 22. května 2001 o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií.
69. Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985, kterou se zavádějí opatření Společenství pro tlumení slintavky a kulhavky.
70. Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992, kterou se zavádějí obecná opatření Společenství pro tlumení některých chorob zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat.
71. Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu 2000 o zvláštních ustanoveních týkajících se tlumení a eradikace katarální horečky ovcí.
72. Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat.
73. Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat.
74. Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely.
75. PITZ, K., Konflikte, Krisen, Katastrophen. 1. vyd. Frankfurt am Main : Gabler, 1987.
76. VEVERKA, I., Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2003.
77. FRANKE, D., Riziko: Jak velký je jeho dopad? Notfallvorsorge und zivile Verteidigung, 1991.
78. Ústav zemědělské ekonomiky: Zpráva o stavu zemědělství (Zelená zpráva), Praha, Mze, 2009.

Elektronické zdroje a www stránky

1. Stránky Agroporadenství <www.agroporadenstvi.cz>
2. Stránky Agroporadenství pri Mze „Eagri" <http://eagri.cz/public/web/mze/>
3. Stránky Agrowebu <www.agroweb.cz>
4. Stránky Agentury ochrany přírody a krajiny <www.ochranaprirody.cz>
5. Stránky Asociace soukromého zemědělství ČR <www.asz.cz>
6. Stránky bezpečných krmiv <www.bezpecna-krmiva.cz>
7. Stránky Ecotoxy <http://www.ekotoxa.cz/>
8. Stránky Českého statistického úřadu <www.czso.cz>
9. Stránky Eurostatu <www.epp.eurostat.ec.europa.eu>
10. Stránky fondů Evropské unie <www.strukturalni-fondy.cz>
11. Stránky Ministerstva zemědělství ČR <www.mze.cz>
12. Stránky práva Evropské unie <http://eur-lex.europa.eu>
13. Stránky Státní rostlinolékařské zprávy <www.srs.cz>
14. Stránky Státní veterinární správy <www.svs.cz>
15. Stránky Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského <www.ukzuz.cz>
16. Stránky Státní zemědělské a potravinářské inspekce <www.szpi.gov.cz>
17. Stránky Státního zemědělského a intervenčního fondu <www.szif.cz>
18. Stránky České plemenáčské inspekce <www.cpinsp.cz>
19. Stránky Ústavu zemědělské ekonomiky a informací <www.uzei.cz>
20. Stránky Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv <www.uskvbl.cz>
21. Stránky České inspekce životního prostředí <www.cizp.cz>
22. http://www.businessinfo.cz/.
23. Stránky Evropské komise DG AGRI http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm

9. Přílohy

Příloha 1

Souhrn modelů aplikace SPS v EU 17

Stát	Aplikace od	Regionální varianta	Model	Popis SPS
Belgie	2005	Flandry	Historický	100% coupling u porážkové prémie u telat (pouze ve Flandrech), prémie na KBTPM a na lněné osivo, decoupling u mléka od roku 2006. Plný decoupling pro vše ostatní.
		Valonsko	Historický	100% coupling u porážkové prémie u telat (pouze ve Flandrech), prémie na KBTPM a na lněné osivo; decoupling u mléka od roku 2006.
Británie	**2005**	Severní Irsko	Staticky hybridní	Plošná platba 48 £/ha založena na pomoci býkům (50 %), prémie na porážku krav (50 %), prémie na bahnice (35 %), „Ovce na venkově“ (80 %) a ornou půdu (20 %). Vše ostatní – zhruba 80% fondu – bude založeno na historickém vývoji příjmů.
		Anglie	přechodný hybridní přesun na regionální plošnou platbu do 2012	Plný decoupling včetně mléka od roku 2005 s 10 % regionálními a 90 % historickými platbami v roce 2005, postupně se změní na 100 % regionální plošné platby v roce 2012. Toto schéma bude aplikováno ve třech zónách – slatě ve zvláště znevýhodněných oblastech (SDAs), ostatní SDAs a non-SDAs. Konečné sazby budou zhruba 30 £/ha, 135 £/ha, 220 £/ha dle pořadí. Anglie bude také aplikovat národní modulační sazbu – 2 % v roce 2005 a 6 % v roce 2006 – k doplnění sazeb v EU – 3 a 4 % a sníží sazbu povinného set aside na 8 % na místo 10 %.
		Skotsko	Historický s národní obálkou	Plný decoupling včetně mléka od roku 2005, s pomocí založenou na historickém základě. Avšak národní obálka bude aplikována ke snížení všech plateb o 10 %, v pořadí vytvoření fondů se bude vyplácet podpora 5–75 £ pro otelení.
		Wales	Historický	Plný decoupling, včetně mléka od roku 2005.
Dánsko	2005	1 region	Staticky hybridní	Platba na hektar orné půdy pro obě obhospodařované oblasti a dočasných travních porostů (310 €/ha). Platba na TTP je 67 €/ha s historicky založenými Top-Up pro producenty dobytka (distribuováno na ha). Zachování 75 % dotací na speciální prémii na býky a 50 % prémii na bahnice.

Stát	Aplikace od	Regionální varianta	Model	Popis SPS
Finsko	2006	3 regiony	Dynamicky hybridní	Plošná hektarová platba na veškerou zemědělskou půdu (zhruba 200–250 €/ha) ve třech různých oblastech dle referenční sklizně z téměř 85% obálky pomoci, s historickými Top-Up na mléko (asi 70% prémií roku 2006), prémiemi na býky (25 % z údajů z let 2000 – 2002). (Tyto Top-Up budou postupně snižovány a tak se bude vytvářet kapitál pro „regionální obálku“.) Coupling bude na prémie u býků (75 %), prémie na bramborový škrob (60 %), ještě neuzákoněné prémie pro osiva (100 %) a prémie na bahnice (50 %). Užití Národní obálky (čl.69) na rozsáhlé subvencování kvality produkce hovězího (a také ještě neuzákoněné subvence pro některé plodiny na orné půdě).
Francie	2006	Ne	Historický	Coupling – 25 % podpor na ornou půdu, 100 % podpor na KBTPM a 100 % podpor na porážku telat, zachování 40 % porážkových prémií dospělého skotu a 50 % podpor na bahnice. Vše ostatní založeno na historickém vývoji příjmů; 100 % coupling bude pokračovat ve všech nejodlehlejších oblastech.
Holandsko	2006	Ne	Historický	Plný decoupling s výjimkou zachování porážkových prémií u telat a dospělých jedinců (100 %) a podpor osiva lnu. Pouze mléčné prémie budou decouplovány od roku 2007.
Itálie	2005	Ne	Historický	Plný decoupling všech sektorů kromě osiva (a možnost porážkových prémií a tabáku), plus národní obálka (7 % pro plodiny na orné půdě a 8 % pro hovězí a skopové) financování Top-Up pro tvrdou pšenici (50 €/ha a olejnatá semena 100 €/ha).
Irsko	2005	Ne	Historický	Plný decoupling, včetně podpor na mléko.
Lucembursko	2005	Ne	Staticky hybridní	Plný decoupling, včetně podpor na mléko od 2005. Prémie na mléčné krávy a KBTPM budou 85 % dle historických kritérií, všechny ostatní prémie budou dle historických kritérií 65 %. Zdroje ze zbývajících 15–35 % budou vydány na plošnou platbu (zhruba 90 €/ha v roce 2005).
Německo	2005	Všechny spolkové republiky vystupují samostatně. Městské státy budou začleněny do nejbližších spolk. republik	Přechodně hybridní – přesun na regionální plošnou platbu do 2013	Plný decoupling kromě chmele (25 %) a tabáku (60 % do roku 2009), včetně mléka. Zavedení regionální plošné platby pro plodiny na orné půdě a plošná platba na živočišnou produkci (porážková prémie, národní obálka pro skot a 50 % extenzifikační prémie) doplněna o historicky založené platby pro většinu prémií u dobytka (včetně mléka). Od roku 20010 až 2013 nastane postupný přechod na zjednodušenou platbu na hektar podle spolkových zemí. Provizorní kalkulace ukazují, že by konečné sazby mohly být průměrně 299 €/ha, ale budou se pohybovat od 250 €/ha v Thüringenu až do 349 €/ha ve Schleswig-Holstein.
Portugalsko	2005	Ne	Historický	Zachování 100% podpor na KBTPM a porážkové prémie u telat, 40% porážkových prémií a 50% podpor na bahnice. Vše ostatní decouplováno. Použití n árodních obálek pro fond přírodních opatření. (100% coupling bude pokračovat u všech plateb na Azorech a Madeiře.)

Stát	Aplikace od	Regionální varianta	Model	Popis SPS
Rakousko	2005	Ne	Historický	Coupling u podpor pro KBTPM (100 %) a porážkové prémie (40 %), porážková prémie telat (100 %), chmel (25 %), decoupling u mléka bude aplikován od roku 2007. Plný decoupling pro vše ostatní. (Žádná regionální varianta.)
Řecko	2006	pochybné	Historický	Coupling pro tvrdou pšenici 40 % a 50 % podpor na bahnice, tabák, olivový olej (méně než 40 %).
Španělsko	2006	nejasné	Historický	Zachování 40% podpor tvrdou pšenici, 100% podpor KBTPM a 50% podpor na bahnice, 100% podpor u osiva a méně než 40% u olivového oleje. (100% coupling bude pokračovat u všech plateb na Kanárských ostrovech.)
Švédsko	2005	5 regionů založených na referenční sklizni	Staticky hybridní	Coupling u prémií na býky (75 %), vše ostatní decouplováno. Historické rozdělení pomoci pro KBTPM (50 %), extenzifikaci (50 %), porážkovou prémii (40 %), mléčnou prémii (67,5 % – po dvou letech couplingu), všechny ostatní prémie budou podřízeny regionální plošné platbě. Toto se bude rovnat částce 125 €/ha pro stálé pastviny po celé zemi. Rozmezí pro ne-pastviny v 5 regionech bude mezi 125 €/ha na severu do 255 €/ha na jihu. Dodatečná aplikace 0,45 % z Národní obálky bude na zaplacení marketingových a propagačních opatření.
Malta	2007	Nejasné	Regionální NČS	Nebyly poskytnuty údaje.
Slovinsko	2007	Ne	Regionální NČS	Uchování couplovaných jednotek pro skot a chmel a možná i pro bahnice. Rozdíl v plošné platbě mezi ornou půdu a platbě na pastviny, s doplňkem pastvin (založený na ekvivalentu národní obálky), který bude postupně snižován od 2007 do 2013.

Zdroj: AGRAFACTS, No. 76-04, 15/09/2004

Příloha 2

Zákonné požadavky na hospodaření

Vybraná ustanovení právních předpisů ES týkající se zákonných požadavků na hospodaření dle čl. 3 a 4 a přílohy 3 nařízení Rady 1782/03 z 29. 9. 2003

Zákonné požadavky na hospodaření upravené v čl. 3 a 4 nařízení Rady 1782/03 vychází z 18 právních předpisů ES (14 směrnic a 4 nařízení). Tyto předpisy jsou vymezeny v příloze 3 nařízení a jsou rozděleny do tří skupin na základě kritéria účinnosti:

A.	**Účinné od 1. 1. 2005**	
Životní prostředí		
1.	Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. č. L 103, 25. 4. 1979, s. 1)	Článek 3, čl. 4 odst. 1, 2, 4, články 5, 7 a 8
2.	Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami (Úř. věst. č. L 20, 26. 1. 1980, s. 43)	Články 4 a 5
3.	Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství (Úř. věst. č. L 181, 4. 7. 1986, s. 6)	Článek 3
4.	Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (Úř. věst. č. L 375, 31. 12. 1991, s. 1)	Články 4 a 5
5.	Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Úř. věst. č. L 206, 22. 7. 1992, s. 7)	Články 6, 13, 15 a čl. 22 písm. b)
Veřejné zdraví a zdraví zvířat **Identifikace a evidence zvířat**		
6.	Směrnice Rady 2008/71/ES ze dne 15. července 2008 o identifikaci a evidování prasat (Úř. věst. L 213, 8.8.2005, s. 31)	Články 3, 4 a 5
7.	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a registrace skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97 (Úř. věst. č. L 204, 11. 8. 2000, s. 1)	Články 4 a 7
8.	Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003 o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 73/2009 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS (Úř. věst. č. L 5, 9.1. 2004, s. 8)	Články 3, 4 a 5
B.	**Účinné od 1. 1. 2006**	
Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin		
9.	Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh (Úř. věst. č. L 230, 19. 8. 1991, s. 1)	Článek 3

10.	Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/299/EHS (Úř. věst. č. L 125, 23. 5. 1996, s. 3)	Články 3, 4, 5 a 7
11.	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002 o stanovení obecných zásad a požadavků právních předpisů v oblasti potravin, o vytvoření Evropského orgánu pro nezávadnost potravin a stanovení postupů, pokud jde o nezávadnost potravin (Úř. věst. č. L 31, 1. 2. 2002, s. 1)	Články 14, 15, čl. 17 odst. 1, články 18, 19 a 20
12.	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 ze dne 22. května 2001 o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií (Úř. věst. č. L 147, 31. 5. 2001, s. 1)	Články 7, 11, 12, 13 a 15
Oznamování nákaz		
13.	Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985, kterou se zavádějí opatření Společenství pro tlumení slintavky a kulhavky (Úř. věst. č. L 315, 26. 11. 1985, s. 11)	Článek 3
14.	Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992, kterou se zavádějí obecná opatření Společenství pro tlumení některých chorob zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat (Úř. věst. č. L 62, 15. 3. 1993, s. 69)	Článek3
15.	Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu 2000 o zvláštních ustanoveních týkajících se tlumení a eradikace katarální horečky ovcí (Úř. věst. č. L 327, 22. 12. 2000, s. 74)	Článek 3
C. Účinné od 1. 1. 2007		
Řádné zacházení se zvířaty		
16.	Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat (Úř.věst. č. L 340, 11. 12. 1991, s. 28)	Články 3 a 4
17.	Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat (Úř. věst. č. L 340, 11. 12. 1991, s. 33)	**Článek 3 a čl. 4 odst. 1**
18.	Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (Úř. věst. č. L 221, 8. 8. 1998, s. 23)	Článek 4

Zdroj: Příloha 3, NR č. 73/2009

Příloha 3

Vymezení odpovědnosti za provádění kontrol zákonných požadavků na hospodaření a přehled relevantních směrnic a nařízení

Následující tabulka obsahuje výčet evropských směrnic a nařízení včetně transpozice do tuzemských právních předpisů:

SMR	Předpis EU	Dozorový orgán	Legislativní norma ČR
SMR 1	Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2.dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků	ČIŽP	Zákon č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny.
			Zákon č. 218/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb. a jiné zákony.
SMR 2	Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami	ČIŽP	Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).
			Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.
			Zákon č. 20/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb. a jiné zákony.
			Vyhláška č. 432/2001 Sb., o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu.
			Vyhláška č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci.
SMR 3	Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství	ÚKZÚZ	Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů.
			Vyhláška MŽP č. 382/2001 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě.
SMR 4	Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod pře znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů	ÚKZÚZ, ČIŽP	Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).
			Nařízení vlády č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech.

SMR	Předpis EU	Dozorový orgán	Legislativní norma ČR
			Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech.
			Vyhláška č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv.
SMR 5	Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	ČIŽP	Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.
			Zákon č. 218/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb. a jiné zákony.
			Vyhláška č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb.
SMR 6	Směrnice Rady 2008/71/ES ze dne 15. července 2008 o identifikaci a evidování prasat (Úř. věst. L 213, 8.8.2005, s. 31)	ČPI	Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat (plemenářský zákon).
			Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem.
SMR 7	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a registrace skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97 (Úř. věst. č. L 204, 11. 8. 2000, s. 1)	ČPI	Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat (plemenářský zákon).
			Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem.
SMR 8	Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003 o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 1782/2003 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS	ČPI	Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat (plemenářský zákon).
			Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem.
SMR 9	Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh	SRS	Zákon č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů.
			Vyhláška č. 329/2004 Sb. o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin.
			Vyhláška č. 327/2004 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin.

SMR	Předpis EU	Dozorový orgán	Legislativní norma ČR
SMR 10	Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/129/EHS	ÚSKVBL	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).
			Vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákazu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování (monitoringu) přítomnosti nepovolených látek, reziduí a látek kontaminujících, pro něž by živočišné produkty mohly být škodlivé pro zdraví lidí, u zvířat a v jejich produktech, ve znění vyhlášky č. 232/2005 Sb.
SMR 11	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin	ÚKZÚZ, SVS, SRS, SZPI	aplikovatelné přímo do legislativy (odkazy jsou uvedeny v zákonu o potravinách č. 110/1997 Sb. a zákonu o krmivech č. 91/1996 Sb.
SMR 12	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 ze dne 22. května 2001 o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií	ÚKZÚZ, SVS	přímo aplikovatelné v české legislativě
SMR 13	Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985, kterou se zavádějí opatření Společenství pro tlumení slintavky a kulhavky	SVS	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).
			Vyhláška č. 389/2004 Sb., o opatřeních pro tlumení slintavky a kulhavky a k jejímu předcházení.
SMR 14	Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992, kterou se zavádějí obecná opatření Společenství pro tlumení některých chorob zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat	SVS	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).
			Vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka.
SMR 15	Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu 2000 o zvláštních ustanoveních týkajících se tlumení a eradikace katarální horečky ovcí	SVS	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

SMR	Předpis EU	Dozorový orgán	Legislativní norma ČR
			Vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka.
SMR 16	Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat	SVS	Zákon č. 246/1999 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších novel.
			Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat.
			Vyhláška č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství.
SMR 17	Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat	SVS	Zákon č. 246/1999 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších novel.
			Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat.
			Vyhláška č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství.
SMR 18	Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely	SVS	Zákon č. 246/1999 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších novel.
			Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).
			Vyhláška č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství.
			Vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností.
			Vyhláška č. 193/2004 Sb., o ochraně zvířat při přepravě.

Příloha 4

Přehled kontrolního systému C-C v EU 15

Rakousko	
Informace o C-C	• Každý rok nová brožura • Školení • Zemědělské časopisy
Kontroly	▪ Specializované kontrolní organizace (např.veterinární správa) – SMR (10–18) ▪ Platební agentura (koordinační orgán) (GAEC + SMR 1–9)
Belgie	
Informace o C-C	• Infobrožura o SMR– zasílána přímo žadateli • Školení a konference • Informace na internetu (platební agentura i specializované KO) • Zemědělské časopisy
Kontroly	▪ SKO ▪ Potravinářská inspekce ▪ Ministerstvo životního prostředí ▪ Platební agentura (koordinační orgán)
Dánsko	
Informace o C-C	• Brožura k SPS s kapitolou o C-C • Zaslání podrobných informací o kontrolách C-C farmářům, kteří byli kontrolováni • Zemědělský tisk
Kontroly	▪ SKO ▪ Potravinářská inspekce ▪ Inspekce životního prostředí ▪ Ochrana lesů ▪ Rostlinolékařská správa ▪ Veterinární správa ▪ Platební agentura (koordinační orgán) + 4 regionální PA (kontrola pouze GAEC)
Finsko	
Informace o C-C	• Infobrožura o SMR – zasílána přímo všem žadatelům (brožura pro každou oblast SMR zvlášť, tzn. pro životní prostředí, identifikaci a evidenci zvířat, hlášení chorob atd.) • Kurzy pro zemědělskou veřejnost
Kontroly	▪ SKO ▪ Potravinářská inspekce ▪ Veterinární správa ▪ Platební agentura (kontrola GAEC a SMR 1–5) (koordinační orgán)
Francie	
Informace o C-C	• Každý rok 2 brožury o GAEC a SMR – zasílána přímo všem žadatelům • Kurzy pro zemědělskou veřejnost
Kontroly	▪ Regionální ředitelství – obdoba českého ZAPÚ a PA (koordinační orgán) (SMR 1–5, 9 a 11) ▪ Regionální servisy instituce ONIC (kontrola GAEC) ▪ SKO ▪ Veterinární správa
Německo	
Informace o C-C	• Brožura je vyvinuta pracovní skupinou na federálním ministerstvu zemědělství. Členové jsou zástupci z jednotlivých ministerstev na úrovni spolkových republik. Dále je brožura v každém spolkovém státě upravena dle jejich spolkové legislativy. Brožura je vydávána každoročně k novým povinnostem v letech 2005,2006 a 2007. Je zasílána každému žadateli. • Checklisty pro každý rok – zasílané žadatelům

Kontroly	▪ SKO ▪ Veterinární správa ▪ Inspekce životního prostředí ▪ Rostlinolékařská správa ▪ Platební agentura ▪ MZe – na úrovni států – (koordinační orgán) Komunikace centrálně přes ZID – centrální registr, spravován na ministerstvu zemědělství v Bavorsku.
Řecko	
Informace o C-C	• Brožura • Průvodce pro farmáře – zjednodušený text o SMR • Semináře – každý rok • Brožura k reformě SZP a novým platbám SPS • Zemědělský svaz a SKO spolupracují na všech vydávaných brožurách
Kontroly	▪ SKO ▪ Prefektury na regionální úrovni ▪ Skupiny inspektorů dle své specializace (kontrolní činnost je na ně delegována z regionálních prefektur) ▪ Platební agentura (koordinační orgán)
Irsko	
Informace o C-C	• Konzultační dokument v roce 2004 • Vodítka k C-C – posláno všem farmářům v roce 2005 • Vodítka k SPS • Školení pro farmáře
Kontroly	▪ SKO ▪ Dle příslušnosti a specializace ▪ Např. pro životní prostředí je to podřízená organizace MŽP ▪ Platební agentura (koordinační orgán)
Itálie	
Informace o C-C	• Dopis pro každého farmáře s informacemi o C-C • Farmářské organizace pořádají školení • Internetové stránky MZe • Brožura k C-C • Zemědělský tisk
Kontroly	▪ SKO ▪ Inspekce životního prostředí (pod MŽP) ▪ Potravinářská inspekce (pod MZd) ▪ Platební agentura (koordinační orgán) + 4 regionální PA
Lucemburk	
Informace o C-C	• Informace o reformě SZP a její implementaci • Telefonní služba k C-C • Internetové stránky „Rural economy service“ • Školení farmářů • Brožura k C-C (2005, 2006, 2007)
Kontroly	▪ „Rural economy service“ (koordinační orgán) ▪ SKO ▪ Dle specializace pro kontroly na místě ▪ Administrace vod a lesů - MŽP (SMR 1–5) ▪ Veterinární správa – MZe (SMR 6–8a, 11, 10, 12–15, 16–18) ▪ Rostlinolékařská správa (GAEC, SMR 9, 11) ▪ Platební agentura
Holandsko	
Informace o C-C	• Zemědělské časopisy a tisk • Internetové stránky • Školení farmářů • Brožura k C-C – GAEC i SMR pro rok 2005 (2004) – zasláno všem žadatelům, v následujících letech vydáno znovu s novými požadavky pro dané roky
Kontroly	▪ SKO ▪ Generální kontrolní servis ▪ Regionální SKO ▪ Kontrola vod ▪ Policie ▪ Provinční SKO ▪ Magistrátní SKO

	▪ Mlékárenský výbor ▪ Veterinární správa ▪ Centrální kontrolní úřad plodin na orné půdě ▪ Platební agentura (v NL jsou 4 PA) (koordinační orgán)
Portugalsko	
Informace o C-C	• Internetové stránky • Školení farmářů • Brožura k C-C
Kontroly	Dle regionů (jsou možné rozdílnosti) ▪ SKO ▪ Dle specializace pro kontroly na místě ▪ Institut ochrany přírody ▪ Veterinární správa ▪ MZe (koordinační orgán) ▪ Platební agentura
Španělsko	
Informace o C-C	• Brožura k C-C (od MZe i PA) • Podrobnější brožura pro každý SMR • Internetové stránky
Kontroly	Dle regionů Španělska (jsou možné rozdílnosti) ▪ SKO ▪ Institut pro rozvoj venkova ▪ Institut ochrany přírody ▪ Veterinární správa ▪ Potravinářská inspekce ▪ Platební agentura (koordinační orgán)
Švédsko	
Informace o C-C	• Brožura k C-C (2/2005), další následovaly pro roky 2006 a 2007 • Školení zemědělců (celkem proběhlo již 77 kurzů) • Poradenský systém je provozován dohromady se zemědělským svazem • Zemědělský tisk
Kontroly	▪ SKO (21 administrativních výborů) ▪ Institut životního prostředí ▪ Institut krajiny ▪ Animal welfare agentura (SMR 16–18) ▪ Veterinární správa ▪ Potravinářská inspekce (SMR 11–15) ▪ Chemický inspektorát (SMR 9) ▪ Platební agentura (koordinační orgán)
Velká Británie	
Územní celky Velké Británie (Anglie, Wales, Skotsko a Severní Irsko) vystupují zcela samotně. Mají samostatná ministerstva a i průběh C-C je zde zcela individuální.	
Informace o C-C	• Konzultace na regionální úrovni • Publikace produkuje každý region zvlášť • Brožura k C-C první v roce 2005 • Školení zemědělců • Zemědělský tisk
Kontroly	Každý region má svou platební agenturu a specializované kontrolní organizace ▪ SKO ▪ Institut životního prostředí ▪ Veterinární správa ▪ Platební agentura (koordinační orgán)

Příloha 5

Kontrolovatelnost požadavků na C-C

ZPH	Název podoblasti zákonných požadavků	Měsíce v roce											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků												
2	Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami												
3	Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy, jsou-li čistírenské kaly používány v zemědělství												
4	Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 týkající se ochrany vod proti znečištění způsobenému dusičnany ze zemědělských zdrojů												
5	Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin												
6	Směrnice Rady (ES) č. 71/2008 ze dne 15. července 2008 o identifikaci a evidování prasat												
7	Nařízení 1760/2000 Evropského parlamentu a Rady ze dne 17. července 2000 ustanovující systém pro identifikaci a registraci hovězího dobytka v souvislosti s označováním hovězího masa a produktů z hovězího masa, které ruší Nařízení Rady (ES) č. 820/97												
8	Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003 o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 1782/2003 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS												
9	Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 týkající se uvádění výrobků na ochranu rostlin na trh												
10	Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996 týkající se zákazu používání jistých látek s hormonálním nebo thyrostatickým účinkem a beta – antagonistů při chovu hospodářských zvířat												
11	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin												
12	Nařízení (ES) 999/2001 Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. ledna stanovující pravidla pro prevenci, kontrolu a vymýcení přenosných spongiformních encefalopatií												
13	Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985 ustanovující opatření Společenství pro kontrolu kulhavky a slintavky (směrnice Rady 2003/85/ES)												
14	Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992 zavádějící všeobecná opatření												

		Měsíce v roce											
	Společenství pro kontrolu jistých chorob zvířat a specifická opatření týkající se vezikulární choroby prasat												
15	Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu stanovující specifická opatření pro kontrolu a vymýcení choroby „bluetongue“ (katarální horečky)												
16	Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19.listopadu 1991 ustanovující minimální normy pro ochranu telat												
17	Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991 ustanovující minimální normy pro ochranu prasat												
18	Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely												